

De Middelburgsche avanturier. Of het leven van een burger persoon

bron

De Middelburgsche avanturier. Of het leven van een burger persoon. Z.n. [Antiquariaat Merlijn], z.p. [Middelburg] 1978 (fotomechanische herdruk van uitgave 1760)

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/_mid004midd01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de [gebruiksvoorwaarden](#).

Aan den lezer.

NU de Hemel my rust verleend heeft, na een Oceaan van rampen doorgeworstelt te hebben, heb ik myne Vrienden, wien iets van myne Gevallen bekend waren, het vermaak niet willen weigeren, mynen Levensloop in publieken druk uit te geven.

Dit is de eenigste reden, bescheiden Lezer, die my bewogen heeft, mynen tyd tot het beschryven van myne Levensgevallen te besteden. Dragen zy alle uwe goedkeuring niet weg, en zyn de meeste daar van verwerpelyk in uwe oogen, zy kunnen u ten minsten leren, dat de Ondeugd zo afschuwelyk, als de Deugd schoon is.

Myn grootste zwak zult gy afgebeeld zien in myne menigvuldige Minnaryen, waar uit myne grootste rampen gesproten zyn. Voorwaar een leerzame schets voor u, om diergely-

IV

ke klippen te myden, waar op ik schipbreuk geleden heb.

En zeker, zo gy dit Werk in dien trant beschouwd, zult gy ligt begrypen, dat wisse voorbeelden het meeste leren.

Doch dit Werk is niet ingerigt, om eene lange Voorreden te dulden; weshalven wy het den bespiegelende Lezer overgeven, en wenschen hem van harten wel te varen.

I. Boek.

De Middelburgsche Avanturier.

Eerste boek.

Eerste hoofdstuk.

Bevattende

Eene Inleiding, en eene belofte, die den Lezer nieuwsgierig maken moet.

Het ware doel van een Schryver moet bestaan, om zyne Schriften ten nutte van 't algemeen te doen strekken. Dit zeggen zal veele vreemt in de ooren klinken; want my dunkt ik hoor een wysneus vragen: Wat nut kan de *Telemachus* van *Fenelon* het gemeen toebrengen, daar dien Schryver niets anders bedoelt, dan eenen Prins gelukkig te doen regeren? Dit is de waarheid, dog ook teffens zeker, dat de lessen, die den* Vorsten leeren, gelukkig te regeren, ook het laagste gemeen goede begrippen inboezemen, om gehoorzame onderdanen te zyn.

* Leest de Brieven door den Grave *C.G. Tessin* aan eenen Jongen Prins, by den Drukker dezes gedrukt.

In den zelfden zin kunnen ook levensschetzen van Burgerlyke Personen, den Groten leerzaam, nuttig, en betragtelyk zyn; want een Huisvader is in dit vry gemeenebest een kleine Vorst. Is zyne regering zagt en minlyk, zo zullen alle rechtgeaarde huisgenoten hem beminnen. Schikt hy zyne uitgave naar zyn inkomste, zo is zyn staat bestendig, en hy smaakt kortom een aardsch genoeg, 't geen niet verbeterd kan worden, dan door een gelukkige ontbinding van Ziel en Lichaam. In het tegendeel, zo een Huisvader dit uit het oog verliest, haten hem zyne huisgenoten, zyn staat is onbestendig, en hy vervalt in de uiterste elende, die hy niet dan met zyn dood ziet eindigen.

Dat ik (die thans mede op het toneel als Schryver te voorschyn kome) geen ander doel beöoge, dan mynen evenmensch van eenig nut te zyn, zal dit Werk ten vollen bewaarheden. In dit Levenstafereel zal men daden vinden, waardig ter navolging, om dat zy deugd en menschenliefde op het voorhoofd dragen; anderen daden weder verwerpelyk, dienende ten spiegel voor anderen, om diergelyke misslagen te myden.

Ook kan ik den Lezer verzekeren van de echtheid van dezen Levensloop, nadien tot dit verhaal geen geleende of gehuurde pen gebruikt is, maar de myne,

my zelf zyn deze gevallen wedervaren, die ik in 't vervolg zal voordragen. Ik zelf ben het, die de pen heb opgevat, om myn eigen levensloop te beschryven. Des beloof ik, geene misslagen, hoe verborgen dezelve ook geschied zyn, te verzwigen, ofschoon zy tot myn nadeel en verontwaardiging strekken zullen.

II. Hoofdstuk.

Bevattende

Myn Geboorte, Opvoeding, Kindsheid, en andere zaken van weinig nut voor mynen Lezer.

Men ziet niet zelden, dat het geluk der Ouders op de Kinderen als erflyk schynd; ook dat der Ouders ongevallen op hunne Kinderen schynt te rusten. In het Jaar 1560. leefde myne Voorouders in eenen tamelyken stand te *Gent* in *Vlaanderen*; dog nadien zy den Hervormde Godsdienst aankleefden, vlugte zy met zo veel goederen, als de nood gehengde te vervoeren, voor de vervolging van den Hertog van *Alba* naar *Middelburg* in *Zeeland*, alwaar zy zich met ter woon vestigden. Hier bleven zy, nevens hunne afzettels, bestendig wonen, zonder

zich ooit verder en hoger te kunnen verheffen, dan den Burgerstant.

In deze laatstgenoemde Stad zag ik het levenslicht, op den 23 Augustus 1723. den zelfden dag, dat myn Vaders Broeder, op den Hont, een water, of liever de mond der Noord Zee, door een hevigen wind buiten boord wierd geslagen, en verdronk.

Door dit ongeval wierd de vreugd myner Ouders, die zy over myn gelukkige geboorte hadden opgevat, niet weinig getempert; nochtans moesten zy zich troosten; want de onoverwinnelyke dood word door geene tranen vermurwt.

By mynen doop verkreeg ik den naam van *Lodewyk*, na myn Moederlyke Grootvader. Myn Moeders Broeder stond nevens zyne Vrouw voor myn Christelyke opvoeding als Peters in.

Hier ziet gy my nu, Lezers, geboren en gedoopt. Van myne zuigende Kindsheid weet ik niets anders te berichten, dan de allergrootste ramp, die een zuigeling kan overkomen, met welk verhaal ik dit Hoofdstuk zal sluiten.

Myn Vader en Moeder beminde elkanderen hartelyk; nooit werd onder hen eenige twist gehoord; doch myn Vader mogt niet lang het geluk met zyn deugdzame en schone Vrouw deelen; want weinige waren haar in schoonheid gelyk, zy werd, toen ik negen Maanden oud was, van een hevige ziekte aangetast, die

in twee dagen zo sterk toenam, dat men niet meer twyffelde of haar levensloop liep ten einde. Allengskens haar sterfuur voelende naderen, nam zy een teerhartig afscheid van myn Vader, terwyl alle omstanders in tranen wegsmolten. Vervolgens verzogt zy om my, en ik werd haar overgeleverd. Eenigen tyd zweeg zy, ziende my met een medelydend oog aan. *Ik sterf, myn lieve Lodewyk, sprak zy in 't eind, ik sterf myn dierbaar Kind; gy verliest aan my iets groots, dat uwe kintsheid niet bevatten kan. Gave God, dat ik u naar het eeuwig blinkend Starrenhof kon mede voeren! hoe verheugd zoude ik dit dierlyk leven verlaten; doch dit is onmogelyk en Gods wil niet. Om u myn Kind, ween ik; om u zoude ik geerne myn leven verlengen, indien my zulks mooglyk ware. Maar ach! dit verlangen is ydel.* Dit zeggende drukte zy my teder tegen haare borst, en zweeg een geruime tyd, houdende de oogen nochtans sterk op my geslagen. Eindelyk hervatte zy hare rede: *Ik leef nog, myn Kind, ik zal voor u welstand zorgen zo veel my mooglyk zy.* Dit zeggende sprak zy haar Broeder en deszelfs Vrouw aan; *myn lieve Broeder en Zuster, sprak zy, laat de bede uwer stervende Zuster u niet mishage; neemt myn onnozel en zuigend Kind aan, speen het, en kweek het op, tot het in staat is, om de hulp der Vrouwen te kunnen derven, wanneer myn lieven Man hem weder van*

uwe hand ontfangen zal. Gy zyt 'er de naaste toe, om dezen onnozelen te aanvaarden. Indien gy myn bede verhoort, zult gy gelegenheid hebben, om de eerste begrippen van onzen Godsdienst in zyn Ziel te planten; dan zult gy ook uwe belofte voldoen, die gy weleer by zyn doop voor God bezworen hebt. Hier zweeg myne Moeder, wagtende naar een gunstig antwoord. Myn Oom werd op dat verzoek myner Moeder zo rood als bloed in zyn aangezicht, wagtende een antwoord van zyn Vrouw; doch deze had de goedheid, het verzoek onbeantwoord te laten. Myn Moeder denkende dat zy zich bedagt, vroeg op eene tedere wyze: *Zult gy, myn lieve Zuster, mynen kleinen Lodewyk opvoeden? Neen toch niet Zuster!* antwoorde zy op een spytige toon, draaijende teffens haar den rug toe. *Dan zal God en zyn Vader voor hem zorgen, daar ben ik gerust op,* hervatte zy met veel standvastigheid. Myn Moeder leefde na dit gesprek niet lang, want binnen twee uren was zy een lyk, zynde slegts 34 Jaren oud.

III. Hoofdstuk.

Behelzende

Nog iets van myn opvoeding, Kindse neiging en voortekenen van myne rampen.

Zo dra myn Moeders oogen geloken waren, werd ik naar het huis van myn Moeye gebragt, die evenwel, niet tegenstaande haare weigering, my aannam, 't zy zy daar toe door een onvermydelyk mededogen, of door de vertogen van myn Oom, bewogen was. Hoe het zy, zeker is het, dat zy my speende. Toen zy dit gewigtig werk, waar op zy gedurende haar leven groten roem droeg, verrigt had, stelde zy my weder myn Vader ter hand, die wegens zyne bezigheden niet op my konnende passen, my bestelde by zyn Moeder, dat een goedaardige en deugdzame Vrouw was, die in het vervolg zo veel werk van my maakte, dat ik wel haast een bedorven kindje werd. My werd alles toegelaten; men dorst my niet slaan, daar was ik te teder en te zieklyk toe: dus werd ik door een malle liefde zo lastig, dwingende, razende, krabbende een ieder die niet naar myn zin sprak, dat niemand by my kon duren.

In dezen toestand overleed myne Grootmoeder. Hoe jong ik ook was, meende

ik van droefheid te sterven, wel wetende dat myn dwingelandy wel haast beteugelt zou worden; doch ik bedroog my hier in, en bleef by myn Vaders Zuster, die ook zo mal met my was, als myn Grootmoeder ooit was geweest.

Myn Vader merkende dat ik in de grond door een malle liefdedrift bedorven wierd; bedagt zich ernstig, om door een tweede Huwelyk zich in staat te stellen, de opvoeding van zyn Zoon zelf te kunnen bezorgen. Zyn oog viel op een bedaagde Vryster, die reets den ouderdom van veertig jaren had bereikt, die hy van zyn eerste jeugd had gekent, en van wier hoedanigheid hy ten vollen verzekert was. Deze party was voor hem niet verwerpelyk, nadien die Juffrouw een fraai Capitaaltje bezat. Na eenige tyd vryens werd het Huwelyk tot vreugd der wederzydse vrienden voltrokken, waar door myn Vader my nu dagt t'huis te halen; doch ik werd, toen myn Vader my had ontboden, van een hevige ziekte overvallen, en kreeg de kwaal op mynen hals, die Kinderen, en vooral den Ouden, zo nadeelig is, dat zy daar door veeltyds na de eeuwigheid verhuizen. Dit ongeval was oozaak, dat ik nog een jaar by myn Moeije bleef inwoonen; doch myn Vader wilde dat ik school zoude gaan; weshalven ik in een kinderschool bestelt werd.

Nu was ik wel een gestrenger tugt on-

derworpen, maar niet streng genoeg in den stant, waar in ik my bevond. Myn Schoolmatres konde geen kwaad in my zien; ik was haar beste Kind, en ondervond in dit Kinderschool de eerste aantokkelingen der Natuur in my opkomen, ofschoon ik slegts vyf jaren bereikte. Het heugd my nog, terwyl ik dit schryf, hoe verheugd ik was, wanneer ik met Meisjes van myn jaren mogt verkeerren. Ik gevoelde iets onbegrypelyks in my opkomen, 't geen ik naderhand, tot ryper jaren gekomen zynde, eene opwellende drift tot de schone Sexe kon noemen: eene drift die met het groeijen myner jaren zo zeer is toegenomen, dat ik genootzaakt ben, een gedeelte myner ongevallen aan dezelve toe te schryven.

Eindelyk kwam het lang verwagte oogenblik opdagen. Ik werd in het huis van myn Vader gebragt; groote verandering ondervond ik daar, myne dwingelandy werd beteugelt, en men vond my wel haast door de schrandere voorzorg myns Vaders (want hy een door verstandig Man was) de zelfde *Lodewyk* niet meer. Zonder slaan of kyven wist hy my in 't kort geheel te hervormen, waar door ik de liefde van elk, om myn schikkelyken aard, geheel won. Myn aangetrouwde Moeder kreeg my oprecht lief, en ik wist niet beter of zy was myn eigen Moeder.

Myne leeroeffeningen gingen intusschen

traag voort, niet tegenstaande ik alles in 't werk stelde, om te bevatten wat ik nodig moest weten. Myn Vader merkte wel haast, dat myn geringe vordering in de Letteroeffening niet voortkwam uit eene traagheid, waar mede veele Kinderen behebt zyn; veel minder uit een kwaadaardigheid van niet te willen leeren, maar alleen uit het gestel myner herssenen, die onbekwaam waren, iets woordelyks van buiten te leeren. Hy merkte daarenboven, dat ik zeer leesgierig was, en bekwaam, de zaken die ik las, ofschoon niet woordelyk, zakelyk te onthouden, en te vertellen: waarom hy my ontsloeg van alle juk der Schoolvossen, latende my op myn eigen wieken dryven; gebruikende alleen de voorzorgen, my zelf alle dagen in gemeenzame gesprekken te onderhouden, waar door ik bekwaam wierd, om zonder iets van buiten geleerd te hebben, te redeneren over de Godgeleerdheid, Zedekunde, Poëzy, Historiekunde en de Geographie, tot verwondering der genen, die dagelyks geheele lessen van buiten leerden. Nooit heb ik myn Vader my horen dwingen, om deze of geene wetenschap te leeren. Met een zagt en vriendelyk gesprek wist hy my alles smakelyk te maken; dus bereikte die goeden Man zyn heilzaam oogmerk, verrykende my met een schat, die my nimmer in het midden van myne nypende rampen heeft gegeven.

IV. Hoofdstuk.

Bevattende

Eene aanmerking over het voorgaande, die den Lezer kan overslaan.

Gy Ouders, die u huwelykslot bekroont ziet met telgen, waar in gy uw beeld ziet speelen, volgt in de opvoeding uwer Kinderen het voorbeeld myns Vaders, en gy zult u bevryd zien van een grievend naberouw, wanneer gy uwe Kinderen, in weerwil der kosten, door u aangewend, in de allerdromste staat der weereld ziet, magteloos om hunnen evenmensch, veel min het Vaderland van eenig nut te zyn.

Hoe veele zyn 'er, die, wanneer hunne Kinderen slegts het *A. B. C.* van buiten kunnen opzeggen, ofschoon zy in het boek geen een letter onderscheidentlyk kennen, en het *Vader Ons* stamelen, zich niet weinig kittelen, denkende dat deze voortgang hen veel belooft. Hoe zeer pynigen zy zich, om hun de vragen van de Catechismus, en eenige Schriftuurtexten weeklyks te doen opzeggen, en wat straffen moeten die arme knapen niet ondergaan, wanneer zy daar in te traag bevonden worden. Maar laten zulke Ouders vry

verzekert zyn, dat zy met hunne Kinderen een verkeerden weg in slaan.

Het geen dezen in de eene week hebben geleerd, vergeten zy, door het van buiten leeren der volgende Vragen, in de andere week weder. Hunne tedere Zielen zyn veel te zwak, om zulke opstapeling van woorden te onthouden: vind men 'er evenwel een, die schrander in het van buiten leeren is, men vind met een in den zodanigen, dat hy woorden kan na vertellen, zonder de zaak zelf te doorgronden. De lof die zulk een Kind toekomt, is niet grooter dan die van een Papegaay, welke wel heeft leeren klappen; en de Hemel weet, indien 'er zo veel moeite aan een Papegaay, als aan diergelyk een Kind werd besteed, of zy het zelve niet zoude overtreffen.

De Ouders zyn verplicht, de neiging hunner Kinderen naauwkeurig na te gaan, en zich te schikken na derzelver zinlykheid, indien dezelve eenigzints redelyk is, ofschoon zy juist met hunne geaartheden niet ten vollen overeenstemmen. Willen hunne Kinderen spelende leeren, wat zwaarigheid steekt daar in: men moet in hen den moed niet uitblusschen. In het straffen van hunne Kinderen moeten zy voorzichtig te werk gaan: zy moeten zich benaarsstigen, om zelf, wanneer zy hunne Kinderen straffen, derzelver genegentheid tot hen te doen aanwakkeren. Een zeker

voorval schiet my hier te binnen, waar uit alle Ouders kunnen leeren, wat bestier het beste zy, en hier mede zullen wy dit Hoofdstuk sluiten.

Op een zekeren tyd onder eenige Jongens geraakt zynde, die de gewoonte hadden als Mannen een pypje te roken, scheen het veel te mannelyk in myne oogen, hen daar in niet na te volgen. Hun voorbeeld volgende, wierd ik wel haast van myn Vader in dit werk verrast. Ik verbleekte op dit gezigt, menende zagties weg te sluipen; doch hy nam my by myn arm, leidende my in zyn kamer, stopte my terstont een lange pyp in de hand, en gebod my, met hem een pypje te roken. Ik wist niet waar my van verlegenheid te bergen, en verzocht hem om verschoning, met belofte, zorg te dragen, van nimmer met de Jongens te roken: *Draag daar zorg voor*, sprak de oude Man, *maar het staat u vry, zo dikmaal als gy trek tot roken hebt, zulks in myn vertrek te doen*. En ik kan den Lezer verzekeren, dat deze liefderyke behandeling van myn Vader, my dermaten aankleefde, dat ik tot heden, terwyl ik dit schryve, nog geen liefhebber van de Tabak ben.

V. Hoofdstuk.

Bevattende

Kinderagtige Minnaryen.

Indien ik minder zucht voor de schone Sexe had gevoelt, zoude ik nimmer de rampen ondergaan hebben, die ik nu bezuren moet, ten minsten had ik daar van een groot gedeelte ontworstelt. Onder de Speelmeisjes, waar mede ik my dagelyks verlustigde, bevond zich een aardig Meisje, dat omtrent veertien jaren bereikte, terwyl ik naauwelyks die van twaalf halen konde. *Anna*, dus was dat Meisje genaamt, was redelyk groot na haar jaren, fyn van gestalte, uit den blonde, zeer blank van vel, en had schone grote blaauwe oogen, die zeer doordringende waren. Haar spraak was iets lispende, en daarenboven bezat zy een vrolyke inborst. Kortom, het was een Meisje bekwamer voor een Jongman van agtien jaren, dan voor myn ouderdom.

Van myne tederste jeugd, toen ik eerst vatbaar voor de liefde wierd, ben ik altoos zeer geheim in myne minnaryen geweest, dragende steeds een grote zorg, dezelve voor de oogen der navorscheren te verbergen: Die omzichtigheid is my altoos by gebleven; weshalven niets myne

liefde meer uitdoven konde, dan wanneer het voorwerp myner liefde, mynen handel rugtbaar maakte: Deze geheimhoudende aart is de oorzaak geweest, dat nooit myn minnenhandel met *Anna* uitlekte.

Ik vond in *Antje* iets, dat my ongemeen behaagde; een heimelyke trek trok my, gelyk de zeilsteen het yzer, tot haar; onderscheidende ik haar wel haast van anderen, waar mede ik dagelyks verkeerde. Dit was de reden, dat wy steeds by elkanderen waren, en wanneer ons zulks om de eene of andere oorzaak miste, was de droefheid op onze wangen als afgemaalt.

Of *Antje* myne genegentheid tot haar persoon merkte, weet ik niet, doch het is zeker, dat hare liefde tot my ook niet gering was Zy was in het stuk der liefde veel vrypostiger dan ik; want wanneer ik haar poesle armpjes streelde, en haar welgemaakte handen drukte, was ik in de grootste verlegentheid der weereld, durvende haar naauwelyks aanzien; doch zy bevond zich minder verlegen, wanneer zy my hondert kusjes in een ogenblik toetelde, welke streeling my dermaten beroerde, of ik door een verrukking van zinnen opgetogen was.

Terwyl ik dus met *Antje* dagelyks in deze eenvoudige verrukkingen leefde, moesten de Ouders van myn Meisje iets

noodzakelyks in *Holland* verrichten. Men sprak om haar mede te nemen, zy was de eerste die my zulks bekend maakte, ik verbleekte toen zy het my verhaalde, vloog haar om den hals en begon te schryven. *Gy gaat dan heen lieve Antje*, zeide ik, *ik zal u niet meer zien, en gy zult my wel haast vergeten. Ik zal u nooit vergeten*, antwoorde zy; *wy zullen spoedig te rug komen, en ik zal u zo lief hebben als te voren*. Deze beloften verligte my, ik wierd vrolyker, en zy overrede my tot een wandeling, die myn zinnen geheel herstelde.

Toen wy t'huis kwamen, vonden wy onze Ouders by elkanderen: zy kortswylde met onze gemeenzaamheid, doch zy konden onmogelyk, hoe jong wy ook waren, iets van onze minnaryen merken; want wy schenen ons weinig met elkanderen in hun byzyn te bemoeien. *Antjes* Ouders spraken in 't vervolg van hunne reis, en ik hoorde myn Moeder met vermaak zeggen: *Antje moet by ons blyven, zy is te teder om het ongemak der Zee te kunnen verdragen*. Na eenige redenwisseling werd in dat voorstel bewilligt, toen het gezelschap scheide; latende het Meisje onder het opzicht van myn Vader.

Wy besloten onze vreugde, die wy over dat gunstig voorval gevoelde, in het binnenste van ons hart, en spraken dien dag niet met malkanderen, maar elk ging zyns weegs.

Niet tegenstaande die Minnaryen liet ik myne leeroeffening niet varen, maar overtrof de Jongelingen van myn jaren in verstand, ofschoon zy sterker moesten blokken dan ik. Ik las veel, en wel zo, dat myn Vader ongerust wierd, dat ik myn tedere harssens te veel werk verschaft. Hy zond my telkens uit om eenige boodschappen te doen, waar in *Anna* my steeds verzelde.

Op eenen schonen namiddag wierd ik naar gewoonte uitgezonden, dat redelyk ver van de hand was. Het was naar *Oost Soeburg*, een Dorpje half wegen tusschen *Middelburg* en *Vlissingen*. Het is wel te denken, dat *Anna* my by die gelegenheid niet alleen liet gaan. Wy begaven ons pratende op weg, en verrichte het geen ons was aanbevolen. Naar huis kerende wierden wy door het wandelen vermoeit, waarom wy besloten, een bekwame plaats te zoeken, om wat te rusten. Tot dat einde verkoren wy een belommert Boschje, waar in wy traden, en ons op de groene zoden ter nederleiden.

Myn lieve Antje wat ben ik gelukkig, zeide ik, dat ik van u steeds verzelt word. Gy weet Antje dat ik u lief heb, en ik ben nooit vrolyker, dan dat gy by my zyt. Jongetje lief, zeide ze, daar ben ik niet kwaat om; ik heb u niet minder lief, als gy groot zyt, zullen wy elkander nog liever hebben, zelfs zo, dat wy altoos by elkaar zullen zyn,

en byeen slapen. Moeten wy juist daar na wagten? vroeg ik haar, kussende teffens haar handjes, *ja Jongetje*, antwoorde zy, *wy mogen niet by elkanderen slapen; daar hebben wy elkaar te lief toe. Word dan eens kwaad, lieve Meisje*, hervatte ik, *en laat my dan van nacht by u slapen. Loop gekje*, zeide ze, *wy moeten eerst getrouwt zyn; doch ik zal my evenwel eens bedenken, en zien wat ik doen wil.*

Met die belofte was ik vergenoegt. *Antje* scheen thans een vrolyke luim te hebben, en begon my met veel aardigheid te tergen, dus wy ongevoelig aan 't stoeijen geraakten, 't geen ons dermaten afmatte, dat wy beide in eenen zagten slaap vielen, van welke ik my zal bedienen, om dit Hoofdstuk te sluiten.

VI. Hoofdstuk.

Bevattende

Het vervolg van 't voorgaande Hoofdstuk.

Ofschoon ik nooit de schoonheid van *Adonis* heb kunnen evennaren, nog myn beminlyk voorwerp dat van *Venus*, leverde nochtans onzen slaap en daar wy in elkanders armen gestrengelt lagen, een schoone schets uit, om die Historie naar

het voorschrift van *Ovidius*, door eene bedreve hand op het doek af te malen.

Wy sliepen voort, latende violen zorgen. Het zwoele windje dat door de takken der bomen speelde, scheen onze slaap te begunstigen. Geen ongediert dorst ons naderen, en het scheen dat wy door de gunst van eenen onzichtbaren Geest dus veilig sliepen.

Ik voelde my door *Antje* wekken; maar Hemel! wat zag ik verbaast en beschaamt op; ook zag *Antje* van verlegenheid zo rood als bloed in haar aangezicht. Ik zag een Boer, met een spade op zyn schouder voor ons staan. *Zo, zo, jonge luitjes, zo dat gaat wel*, zeide hy lachende, *leert de Aan de En al zo vroeg beryden?* Wy gaven dien kinkel geen antwoord, maar slopen als hoenderdieven weg.

Onderweeg waren wy zo onthust, dat wy niet veel spraken, maar ons bezig hielden met omkyken, of de Boer ons volgde, waar voor wy zeer bevreest waren; doch wy merkten welhaast dat hy een anderen weg in sloeg, dat ons een weinig gerust stelde.

Wy kwamen eindelyk met het ondergaan der Zon weder t'huis, alwaar wy een zachte vermaning moesten horen, van in het vervolg spoediger t'huis te komen, waar mede dit geval ten einde liep.

In 't vervolg leefde wy als voren; myne liefde wierd sterker dan ooit, zonder

nochtans het wezen derzelve te kunnen bevatten. Ik gevoelde steeds een sterker drift by my, om by myn *Antje* te slapen, en vroeg haar daar dikmaals om, als wanneer zy my met een lachje antwoorde. Wy hadden daar toe groote gelegenheid, nadien onze slaapkamertjes naast elkander waren, slapende myne Ouders beneden, en de Meid boven ons, 't geen een oude vryster was, die my zodanig beminde, dat al had zy zulks ontdekt, zy het nooit zoude hebben uitgebragt.

Eindelyk verkreeg ik de vryheid, om een nachtje in haar armen door te brengen, en ik beefde als een riet, toen ik my naar het bed begaf, waar op zy lag te rusten. Zy reikte my haare hand toe, die ik tederlyk kuste, leggende my teffens naast haar neder.

De Lezer verwagte niet van my, dat ik hem verzekere, dat ik de vruchten der liefde plukte, die ik niet genoot. Ik kende dat zoet vermaak nog niet. Al myn wellust bestond in een aanminnig streelen, kusschen, en trekkebekken, tot wy moede en afgeslooft in de armen van den streelenden slaap vielen. Zy meerder bezorgt schynende dan ik, wekte my op toen den dag aanbrak, en ik vertrok zo vergenoegt, als of ik waarlyk een heldendaad verricht had.

Ofschoon ik in 't vervolg haar meermaals sterk perste om op haar bed te mo-

gen vernachten, wilde zy zulks nooit dulden; ook kwamen haare Ouders weder te rug, waar door my de moeite wierd benomen, om haar zulks te vergen. Of zy over myn onnozel byslapen onvergenoegt was, of dat zy zich schaamde, zich met een Kind dus verre ingelaten te hebben; is het zeker, dat zy by vervolg veel omzichtiger met my begon te leven.

De droefheid die ik gevoelde, verzette ik met lezen, want het vertrek van *Antje* naar het huis harer Ouderen, kleeftde my geweldig aan. Thans kreeg ik in het lezen der Romans veel smaak, door het gebruik daar van wierd ik veel fynder in myn denken, en ik ontdekte in dezelve de reden, waarom myn Meisje zich zo weigerende tegen my gedragen had. Ik bloosde van schaamte over myne onnozelheid, en het speet my geweldig, dat ik door myne onkunde, my de liefde van het zoetste Meisje der wereld had onwaardig gemaakt.

Evenwel gaf ik den moed niet verloren maar vleide my, wel gelegenheid te zullen vinden, om myn misslag te verbeteren. Ik gaf haar by de eerste gelegenheid blyken van myn spyt. Zy hield zich, of zy niet merkte wat ik wilde zeggen, en myn verstand was niet vlug genoeg, om haar zulks te openbaren, of eenige opheldering over hare onverschilligheid af te vragen. Voor het overige was zy jegens

my even goedaardig, behalven dat zy alle openbare liefdeblyken geheel vermydede.

Gy hebt my dan niet meer lief, myn lieve Antje, zeide ik eens, gy hebt my reets vergeten. Myn Lodewyk, sprak zy, ik bemin u nog, doch zeg my eens jongetje, wat voordeel kunt gy daar van wegdragen, of ik u bemin of niet. Wy zyn geen Kinderen meer, daarom moeten wy tonen, dat wy weten het betaamlyke te betragten. Zo lang ik u als een Kind aanmerkte, heb ik u eenige vryheden vergunt, die my, in den staat waar in ik u zag, onzondig schenen: nu merke ik, dat uwe oogen geopent zyn; derhalven kan ik my op het stuk van onderlinge liefde niet verder inlaten, nadien ik my thans verplicht zie, de geringste aanbieding van verbintenis myne Ouderen te openbaren. Zy zag dat ik op het horen dier woorden verbleekte. Verstoor u niet, myn Lodewyk, vervolgde zy, ik min u; mogelyk zal den Hemel het zo schikken, dat wy verder voor elkanderen opgroeijen. Neen, viel ik haar in de reden, neen Antje lief, gy spreekt thans anders, dan gisteren en eergisteren. Zoude het voor uwe en voor myne Ouders, ja voor de geheele weereld niet belagchelyk staan, indien gy het voornemen, dat ik u voordrage, hen bekend maakte? zoude zy niet zeggen: het is kinderwerk, en zouden zy niet, dat my gewis in 't graf zoude slepen, alle omgang tusschen ons beletten? Dat zou wel kunnen zyn, antwoorde zy, ik zal 'er my op be-

denken; weest slegts gerust; gy weet ik haat u niet, het zal alles wel aflopen; draag u slegts wysselyk, gelyk ik voortaan ook denk te doen. Deze en meer andere woorden gebruikte zy, waar op wy eindelyk ons afscheid namen.

Kort na dit gesprek verklaarde zy zich op myn verzoek nader. Mejuffer *Antje*, want zy reets dien titel begon te voeren, stond my toe, dat ik na haar mogt vryen; my spenende van de vrypostigheid, die ik my door onze lange verkeering had eigen gemaakt, en dat ik in 't vervolg moest nalaten, haar op een ongelegen tyd te bezoeken; dat ik daar toe een bekwame gelegenheid moest afwagten, en duizende voorwaarden meer, te lastig alle hier te herhalen.

Ik meende van spyt te bersten, toen ik haar deze talmeryen hoorde uiten. *Hou op myn lieve Antje*, zeide ik, *ik heb uwe wil verstaan, en ben u veel te gehoorzaam, om u te mishagen, gebie my slegts, my van u voor eeuwig af te zonderen; ik zal daar door tonen, dat ik u oprecht bemin; want uwe grillige geboden te gehoorzamen, is zo veel als u te haten.* Dit gesprek zoude veel heviger geworden zyn, zo haar Moeder ons niet by tyds had komen storen. Om alle argwaan weg te nemen, bleef ik nog een korten tyd staan, en vertrok vervolgens.

In een grote benaauwtheid t'huis geko-

men zynde, moest ik myn verdriet alleen opkroppen, vermits ik niemand myne zaak in vertrouwen durfde openbaren. Veinzende onpasselyk te zyn, ging ik vroegtydig naar bed, waar op ik den gantschen nacht lag te worstelen, en dermaten myne harssenen te pynigen, dat ik 'smorgens niet in staat was, te kunnen opstaan. Een hevige koorts hield my in het bed gekluistert: Myn Vader liet terstont een Doctor ontbieden, die met zyne smakeloze dranken myn Lichaam nog meer pynigde, en deed afnemen.

Acht dagen had ik reets plat te bed gelegen, toen ik een bezoek van Juffrouw *Antje* ontving. Zy trad in myn kamer met eene houding, als of zy my wilde trotseren, en een zekeren triumph op my behalen. Hoe zwak ik was, gedroeg ik my fier tegens haar. Zy zulks niet willende merken, zo het scheen, sprak my in dezer voegen aan: *Ik dagt niet Lodewyk, dat gy u zo kleinhartig zoud aangestelt hebben, na dat gy u in ons laatste gesprek zo moedig geuit had. Evenwel, hoe groot den hoon zy, dien gy my aandoet, heb ik dezelve wel willen overstappen, nu ik hoorde, dat gy in levensgevaar was, om ware het mogelyk, u met myne komst in 't leven te behouden. My door uwe komst in 't leven te houden, zou iets groots zyn, antwoorde ik, neen, Mejuffrouw, vlei u daar niet mede, het is uwe komst niet, die myne genezing zal*

bevorderen, maar alleen de herdenking uwer trouwloosheid. De spyt, van u ooit bemind te hebben, heeft my myne ziekte verwekt; de zelfde spyt, van u ontrouw te zien, zal my genezen. Deze woorden sprak ik zo driftig, dat zy wel merken kon, dat dezelve my ernst waren. Zy wierd 'er dermaten over aangedaan, dat zy, na eenige korte redenwisselingen van een anderen aart, vertrok.

En in waarheid, de spyt maakte my wel haast gezond. Ik begon een spyt in my te gevoelen, dat ik my van een Meisje liet ringeloren, en te begrypen, dat het voor een Manspersoon veel te laag is, voor een Vrouwspersoon te buigen, die niet anders dan wind in het hoofd heeft. Door het redeneren over die zaken, zag ik myne liefde voor *Antje*, te gelyk met myne ziekte verdwynen.

VII. Hoofdstuk.

Bevattende

Iets onverschilligs tot opheldering van dit Levenstafereel strekkende.

My dunkt ik zie den Lezer van verlangen branden, om te weten wat onverschillig is. 't Is weder iets van de leiding of het bestier van myn Vader, aan-

gaande myne opvoeding, na dat ik tot jaren van eenig onderscheid gekomen was.

Ofschoon myn Vader belydenis van den Gereformeerden Godsdienst deed, kweekte hy my nochtans onverschillig op, en hoe zeer hy een yverig Protestant was, scheen hy zich weinig te bekreunen, tot wat Secte ik my begeven zou. Hy wilde my zelf eene verkiezing laten doen, die met het licht van myn geweten overeenstemde, en raadde my, zo wel de ongewyde als gewyde Schriften, naarstig te onderzoeken; ook deed hy alles wat mogelyk was, om alle vooroordeel uit myn hart te verbannen, en ik vond my wel haast in staat, om eene verkiezing te doen, die zo het my voorkomt, niet verwerpelyk is.

Myn eerste leeroeffeningen bestonden in een onderzoek der Hoofdreligien: Een geruimen tyd hield ik my bezig, om den Joodschen Godsdienst te onderzoeken. Ik vond dezelve wegens zyne oudheid en Goddelyke instelling doorluchtig, in zo verre dezelve overeenstemde met de Boeken van *Moses*, en de rollen der Propheten. De Talmud en Cabala onderzoekende, bevond ik dezelve loutere grollen te zyn; weshalven ik dezelve als onecht en zielverderflyk verwierp. Ik vond een strelende smaak in 't onderzoek der Zedelyke Wet, door den Opperste Wetgever aan *Moses* gegeven, en bevond, dat die Wet der Zeden volkomen met de Wet der Na-

tuur, en met de gezonde reden overeenkwam, weshalven ik dezelve voor Goddelyk erkende.

In het bespiegelen der Burgerlyke Wetten bespeurde ik, dat dezelve geheel willekeurig waren, ofschoon met den staat der Joden van dien tyd ten vollen overeenkomende, om hunne staatkundige belangen te handhaven, weshalven ik oordeelde, dat dezelve voor ons thans kragteloos zyn.

Met de Wet der Ceremonien of Godsdienstplichten was het in myn oog geheel anders gelegen. Eerbiedig overdagt ik dezelve, en bevond, dat zy, in zich zelf aangemerkt, niet anders dan dodelyk was, dat de Offerhande hen dagelyks veroordeelde, en voor God verdoemde, waarom ik dezelve noodzakelyk als een schets van een toekomend goed moest aanmerken, welk goed ik verkrege zag, in den Borg en Middelaar, uit de Maagd *Maria* geboren.

Dus my zelf in de Bybelwaarheden oeffenende, moest ik my noodzakelyk een Christen verklaren; want de Turksche en Heidensche Godsdienst bevond ik valsch, en in den grond zielverderflyk.

Lange tyd vergenoegde ik my slegts een Christen te zyn, zonder my aan een byzondere Secte van dezelve te verbinden. Dus bereikte ik den ouderdom van achttien jaren; nochtans bleef den Gereformeerden Godsdienst het voorregt behouden, dat ik

volgens dezelve myne Godsdienst plichten verrichte.

Myn stokregel bestont hier in, dat men in alle Christelyke Religien kon zalig worden, in zo verre men de Hoofdstukken van den algemeenen Godsdienst bleef aankleven, en heilig betragten; want het kwam my voor, dat geene Godsdienst, hoe ook gezuivert, niet geheel zuiver van dwalingen was.

Ook bevond ik, dat de *Israëlitén*, zelfs onder de Heiligste en vroomste Koningen, waar van getuigd word, dat zy recht wandelden in Gods oogen, nog met eenige dwalingen bevlekt waren, en zelfs met verfoeijelyke *Afgodery*, waar uit ik besloot, dat de goedertierenheid Gods zo groot is, dat hy den Zondaar, in weerwil zyner gebreken en dwalingen, ten vollen wil zaligen en gelukkig maken door het bloed van zynen beminden Zoon, wanneer dezelve door een oprecht geloof tot Hem komt.

Zeker zoude ik my nimmer tot een byzondere Christelyke Kerk hebben begeven, zo de Predikant, die gewoonlyk huisbezoeking in onze buurt deed, een onvriendelyker Man geweest was. In een minnelyk gesprek, waar in hy my wikkelde, overreedde hy my onder vier oogen, myne belydenis te doen, die hem zo wel beviel, dat ik als een Lidmaat der Gereformeerde Kerk aangenomen wierd, waar by ik volstandig ben gebleven, en tot mynen laatsten snik gedenk te blyven.

VIII. Hoofdstuk.

Behelzende

Des Schryvers wederstand tegen een aangeboden Liefdenhandel.

Ziekte en kommer hadden my van een hartstogt genezen, die my te vroeg verrast had, aleer ik in staat was de wezentlyke vrugten van dezelve te smaken.

Te voren zal den Lezer opgemerkt hebben, dat myne Ouders bedient wierden door een oude Meid, die my als haar eigen Kind beminde. Die sloof zag zich wegens ongemakken, welke den ouderdom steeds verzellen, verplicht, het dienen te staken, en het stuivertje, dat zy door hare spaarzaamheid had overgegaard, te besteden, om haar kost in een Proveniershuis te kopen, ten einde in 't vervolg op haar gemak te kunnen leven. Door die verandering waren myne Ouders genootzaakt, naar een andere Dienstmaagt om te zien. Zy kregen 'er wel haast een, die omtrent achttien jaren bereikte. Dat Meisje had omtrent vier Maanden by ons gewoond, toen ik uit eenige gewisse tekenen merkte, dat zy my niet ongunstig aanzag.

Doch aleer ik verder ga, zal het niet ondienstig zyn, hare gestalte af te malen.

Jannetje, dus wierd dat Meisje genaamt, was eene volmaakte schoonheid. Zy was ryzig van gestalte, uit den blonde; levendige blaauwe oogen, zette haar aangezicht eenen bevallige zwier by, voorts waren bare armen en handen teder en welgemaakt, en daar by was haar boezem verrukkende.

Mogelyk denkt de Lezer, dat deze schone my bekoorde: en dat het verstand waar mede zy beschonken was; haar zingen, 't geen zy meesterlyk verstond, en andere hoedanigheden, zo veele strikken waren, om my in het liefdenet te verwarren; maar neen, ik belyde openhartig, dat alle hare bekoorlykheden, die zy in 't werk stelde, om my te verstrikken, te vergeefs waren.

Ik weet niet met wat afkeerigheid ik bezield wierd, als zy my streelde; alle lonkjes, die zy onagtzaam op my wierp, vervulde my met een onverzoenlyke haat tegen haar, zonder dat ik echter haar daar van de vrugten deed gevoelen. Nooit kon zy bevroeden, dat ik haar met afkeerige oogen aanzag; in het tegendeel kwam het haar voor, dat ik haar niet onverschillig was. Myne agterhoudentheid schreef zy toe aan een blooheid, spruitende uit myne jonkheid, hopende door den tyd dezelve wel te zullen overwinnen.

Ofschoon ik altoos een liefhebber van gedugte schoonheden geweest ben, en nog

voor de strikken eener gemeene schoonheid zoude moeten zwichten, was ik nochtans voor de schichten van deze ongemeene schoonheid onkwetbaar. Die ingetogenheid moet ik myne deugd, of eene redenkavelende kuisheid niet toeschryven; maar eene verbeelding, die de liefde in een eerlyk gemoet ongenaakbaar maakt. Het vooroordeel was de prikkel, die my een afkeer van dat Meisje deed hebben.

Naauwelyks was zy als Dienstmaagt by ons gekomen, of ons wierd door geloofwaardige lieden bericht, dat zy een dieveg was, en dat dit kwaad haar reets in het gebeente zat. Dit was genoeg, om in my eene vreesselyke tegenzin te verwekken, gelyk ik boven vermeld heb.

Jannetje liet echter de moed niet zakken, om my gevoelig voor de liefde te maken. Duizent aardige deuntjes zong zy, zekerlyk om myn jeugdig bloed te ontfonken, en die zy doorgaans met eene aardige terging verzelde. Veeltyds kwam zy my verrassen op eene dartele wyze, die de koelste zoude hebben ontvonkt, en met een ontbloten boezem.

Op eenen Zondag, dat myne Ouders na de Kerk gingen, en ik met haar alleen t'huis moest blyven; zy om de spyze te bereiden, en ik, om op haar dievagtige handen te passen, gebeurde het, dat ik iets noodzakelyks in de keuken te verrigten hebbende, haar op eene onorden-

telyke wyze vond leggen, even of zy in onmagt was.

In het eerst dagt ik, dat zy wezentlyk in eene flauwte lag, doch hare houding en ligging opmerkende, bevond ik, dat zy het uiterste in het werk stelde, om over myne voorgenomen deugd te zegepralen, als wanneer woede en razerny dermaten by my de overhand kregen, dat ik met een vaart een emmer vol water, die ik op de vloer vond staan, optilde, en met een gier al het vocht over haar Lichaam wierp. Zy gaf een vreesselyke gil, zo dra zy die verkoeling gewaar wierd, en vloekte en raasde of zy bezeten was, welk razen ik met een schaterende lach beantwoorde, 't geen haar zo gramstorig maakte, dat zy een kopere vyzel opnam, en dezelve na myn kop snorde; doch hare razerny was te groot, om wel te kunnen mikken; zo dat de gooi wel twee voeten misten; nochtans vond ik niet goed, een tweede attacq af te wagten, maar sloot my op in een kamer, voor welke ik haar nog een geruimen tyd hoorde vloeken, tot zy moede was. Na dat zy zich verschoond, en het vocht opgedwylt had, bragt zy alles weder in order.

Ik hield my in myn kamer schuil, tot myne Ouders weder t'huis kwamen, als wanneer ik ook te voorschyn kwam, zonder dat die zaak van eenig verder gevolg was; want nadien zy daar niets van repte,

vond ik ook niet goed, het myne Ouders te openbaren.

Sedert die batailje was hare genegenheid in eene groten haat verandert, of liever, zy verloor de hoop, om my te verleiden. Nu was haar grootste studie, my straffeloos te honen. Al wat zy wist, dat my mishaaide, stelde zy op eene arglistige wyze in het werk, en bragt, om my te plagen, alle bagatellen myne Moeder aan, 't geen ik haar weder dubbelt betaalt zette, door haar dievestukken op te sporen, en aan den dag te brengen.

Dagelyks hield ik by myne Moeder aan, om haar te laten gaan; doch nadien myne Moeder voor veranderingen vreesde, waren alle myne pogingen te vergeefs; weshalven ik besloot, het haar zo bang te maken, dat zy zelf blyde zou zyn, de deur uit te geraken.

In ons huishouden was een gewoonte, alle avonden gekookte melk te eten, die *Jannetje* moest klaar maken. Ik had bespeurt, dat zy, zo dra de spys begon te koken, uit de grote pollepel wakker hare darmen vulde, en vervolgens in een vasten slaap viel, tot het etenstyd wierd, en zy het eeten moest opdragen.

Nu dacht ik een middel uitgevonden te hebben, om haar een gevoelige pots te speelen, en met een haar het snoepen te verleeren. Dit gelukte my volmaakt. Het duurde niet lang, of ik vond haar na ge-

woonte zitten slapen. De Brypot hing over 't vuur, die in 't felste van zyn koken was. De plaats, daar zy zat, hielp my wonderlyk, om myn voornemen ter uitvoer te brengen.

Het was in een snuivertje, waar in zy zat, waar van ik het glasraam vond open staan; kunnende ik gemakkelyk de pollepel bereiken. Ik blies dan het licht eerst uit, vatte vervolgens de heete pollepel uit de ketel, en drukte dezelve vlak in haar aangezicht, wanneer ik teffens de lepel in de ketel zette, en my vervolgens onzichtbaar maakte.

Zy begon ysselyk te schreeuwen, terwyl ik in myn kamer zat te lagchen. Ik vond niet goed, om het eerst te voorschyn te komen, maar liet myn Moeder de voortogt doen. Door haar vreeslyk razen kwam myn Vader ook te voorschyn, kunnende myne Ouders van schrik naauwelyks spreken: zy vonden *Jannetje* in een beklagelyken staat; want haar vel met blâren over haar aangezicht opliep. Ofschoon zy veel medelyden met haar betoonde, moest zy evenwel een hevige hekeling doorstaan; want die goede lieden stelde vast, dat zy slapende met haar aangezicht in de Brypot gevallen was.

Na dat *Jannetjes* aangezicht verbonden was, zwoer zy hoog en laag het tegendeel. Zy verbeelde zich, dat de Duivel haar aangerand had, en om hals had wil-

len brengen. Zo dikwerf ik haar beschouwde, berste ik in een schaterende lach uit; waar mede ik haar dermaten tergde, dat zy op haar tanden knarste.

Naauwelyks was dit Meisje genezen, of zy ging weder haar ouden gang; zy snoepte alles weg, wat zy vinden kon; daar by vrat zy zo sterk, dat zy niet zelden genoodzaakt was, wilde zy niet bersten, de vinger in de keel te steken, en de spyze als een beest, weder uit te spuwen. Alles waar zy by konde komen of zag, was haar gading, slepende zy alles naar zich, in welke dievery hare Moeder haar styfde.

Eindelyk wierden het myne Ouders moede, zo een Meid in haar huis te houden; weshalven zy haar lieten gaan, en my verlost van een voorwerp, 't geen ik niet dan met haat en afgryzen beschouwen konde.

IX. Hoofdstuk.

Behelzende

Eene Bespiegeling over het voorgaande.

Het voorgaande Hoofdstuk zal zekerlyk veele jonge losbollen behaagt, en stof verschaft hebben om hun lever te doen schudden. Voor my, wanneer ik

thans zulke dwaasheden herdenk, kan ik niet begrypen, door wat geest ik bezielt wierd, om diergelyke buitensporigheden te plegen.

Doch laat ons ondertusschen zien, of uit het gedrag, dat ik met *Jannetje* hield, iets op te maken zy, dat eenigzints tot leering kan verstrekken. Van een volmaakt schoon en jong Meisje bemind te worden, is iets groots; doch oneindig groter is het, wanneer een Jongeling, die zich geheel der liefde heeft opgeoffert, door het bespiegelen der innige zielsgebreken, die de schoonheid van zo een uitmuntend persoon bezoedelen, in weerwil der verrukkenste aantokkelingen, die ooit in 't Hof van *Cyprus* zyn voortgebracht, zich zelfs als een Held verwind.

De Lezer begrypt reeds, dat ik door dezen fieren Jongeling my zelfs bedoel. Zoude ik myne ondeugden ongeveinst ter neder stellen, en den lof die my toekomt, verzwigen? *Jannetje* was gewis schoon en waardig bemind te worden; doch behebt met veele ondeugden, die van geen edelmoedig persoon gedult konden worden. Het was de liefde niet, die *Jannetje* aanporde my te beminnen, maar dat Meisje bedoelde, my in hare belangen te wikkelen, ten einde te gemakkelyker myne Ouders te kunnen besteelen.

Een deugdzaam gemoed, hoe zeer ook der liefde onderworpen, heeft steeds een

afkeer van schreeuwende misdaden, die volgens de wetten ten hoogste strafbaar zyn. Hoe sterk ik ook een Vrouwspersoon bemind heb, ging nooit myne liefde zo ver, dat dezelve myne oogen kon verblinden: neen, wanneer zy met den geest van lasterzucht was behebt, poogde ik door overtuigende redenen dat kwaad in haar te dempen, en wanneer ik mynen arbeid vrugteloos zag, konde zy my niet meer bekoren, maar ik liet haar wel haast varen, overwinnende myne liefde.

Geveinstheid dulde ik nooit in myne Matressen: in het tegendeel beminde ik de openhartigheid zo driftig als de schitterenste schoonheid. Niet dat een fyn Zusje het doel van myn verlangen konde vervullen, neen, ik beminde een gulle vrolykheid en een zekere betamelyke luidruchtigheid, boven een schoon en week aangezicht; doch boven al was ik verzot op de edelmoedigheid. Deze deugd alleen was groot en magtig genoeg, om my hartnekkig te doen beminnen, al ware het voorwerp slegts tamelyk schoon.

Dit was de reden, dat *Jannetje* my mishaagde. Zy bezat alle hoedanigheden die ik dodelyk hate, en waarlyk de deugd is uit zich zelven beminnellyk; want wat staat kan men maken op een ondeugende, die haar eigen voordeel zoekt uit de gunsten, welke zy anderen arglistig schenkt. Zulk een Nimf bemind u uiterlyk met

zeer veel drift, zo lang zy eenen gouden regen in haar schoot ziet storten; houd die op, zo verdwynt hare achting met hare liefde teffens, en zy zal de eerste zyn, die u in uwen toestand zal honen. In het tegendeel zal eene, die met myne hier boven beschreve zinnelykheid overeenkomt, in lief en leet altoos de zelfde zyn. In tegenspoed zal zy u te sterker aanhangen, en hare liefde eindigt niet dan met de dood. Dit is genoeg, om den Lezer een recht denkbeeld te geven van de zinnelykheid, waar op ik doelde; zullende ik weder den draat van myne gevallen, in het volgende Hoofdstuk hervatten.

X. Hoofdstuk.

Behelzende

Een aangevangen, doch onvolbragte Liefdenhandel, waar in de eigenzinnigheid de Hoofdrol speelt.

Naauwelyks was ik van *Jannetje* ontslagen, of ik leefde eenigen tyd zonder de minste minnaryen, en begon my nu ernstig op den koophandel toe te leggen, onder het opzigt myner Ouders, waar door ik meer vryheid bekwam, om eenige uitspanningen te nemen, die my voor dezen niet geoorlooft waren. Dit

verschafte my gelegenheid, om voorname gezelschappen by te wonen. Op eene derzelver vond ik een jong Meisje, 't geen wegens hare aardige invallen, en welbespraakte tong, niet weinig het gezelschap vermaakte.

In den beginne zag ik haar onverschillig aan: weinig denkende, dat zy nog oorzaak zoude zyn, my van liefde te doen blaken, en nog veel minder, dat hare trotsheid, kwaadspreken, en andere laakbare hoedanigheden my zo spoedig van dien drift zouden genezen.

Vooraf zal ik den Lezer een schets van de uiterlyke hoedanigheden van dat Meisje geven. *Elisabeth*, dus was haar naam, was middelmatig van lengte, uit den blonde, zeer blank van vel, en fyn van gebeenten. Haar innige inborst is uit het volgende af te meten.

Het zy dat zy merkte dat ik haar boven hare speelgenoten begon te achten, of dat zy zag, dat ik boven anderen veel vermaak schepte in hare aardige invallen te horen, die ik doorgaans met eene lofreden verzelde, of het zy dat zy merkte dat ik haar niet onverschillig aanzag, bespeurde ik, dat zy van my ook meerder werk maakte, dan van anderen, die zy doorgaans ledige halfvaten noemde, om dat zy niet vatbaat waren voor al wat na het verhevene streeft.

Hier door won ik reeds vroeg haar ver-

trouwen, en dat vertrouwen verwekte in my eene tedere liefde, die zy aan hare zyde scheen aantekweken, gedragende zich, of zy wezentlyk myne Meesteres was, ofschoon ik haar nimmer eenige opening van myne hartstogt gegeven had.

Kortom, ik vond zo vele bevalligheden in haar persoon, dat ik besloot, haar te vryen. Tot dat einde sloeg ik myn Ouders dat huwelyk voor, die daar niets tegen hadden, maar my beloofden de Ouders van *Elisabeth* daar over te zullen spreken. Zy vonden deze party voor my geraden, nadien zy rykelyk bemiddelt waren.

Nu stond het aan my, eene verklaring van liefde te doen, doch dat wilde zo haast niet gelukken, vermits *Elisabeth*, zo haast zy merkte, dat ik haar beminde, my alle gelegenheid benam, haar alleen te onderhouden, weshalven ik, in weerwil van my zelf, het besluit moest nemen, haar eene geschrevene liefdensverklaring ter hand te stellen, welke van dezen inhoud was:

Uitmuntende ELISABETH:

De Liefde, die iets wonderlyks is, heeft my, liefstallige Juffer, dermaten door uwe schone oogen getroffen, dat ik geheel myne vryheid kwyt ben. De stralen van uwe schitterende oogen hebben myn hart berooft van alle neiging, die buiten u is. Gy bezit myn hart, ik sta het u vrywillig af, en zal 'er nimmer

naar tragten, zo lang ik levee. Die offerhande is gewillig en buiten dwang. Vergun my, schone Juffer; dat ik ook naar het uwe mag dingen; dat ik het my mag eigen maken. Die lieve verwisseling zal my de gelukkigste op Aarde doen zyn, en gy zult altoos ondervinden, dat ik in alle wisseling van zaken ben uwen getrouwen

LODEWYK.

Die Brief stak ik by my, om dezelve haar by onze eerste byeenkomst ter hand te stellen. Ik vond haar wezentlyk vrolyker dan ooit; haar verstand veel fynder, en het scheen, dat het geval myn opzet begunstigde; want Mejuffrouw *Petronella*, eene van 't gezelschap, verhaalde, dat eene jonge Juffrouw van hare kennis, zich in den echt had verbonden met eenen ouden Vryer, die reeds den ouderdom van vyf-en-t'zeventig jaren bereikte, 't geen by 't gezelschap een groot gelach veroorzaakte. *Elisabeth* trad over dat voorval met my in een ernstig gesprek, beweerende, dat het schandelyk voor een jong Meisje was, zo een ouden roghelaar te trouwen. Ik antwoorde haar, dat die daad zo schandelyk niet was, als zy zich aan ons oog vertoonde, vooral als de Liefde in dezelve de hoofdrol speelt. Zy berste in eenen schaterende lach uit, toen zy my dus over de liefde hoorde spreken. *Vergeef het my, Mejuffer*, vervolgde ik, *de*

liefde arbeid vry, zy werkt door zich zelf, en niets kan haar geducht vermogen wederstaan; over deze stof heb ik een onderhandeling op 't papier gebragt, die ik u zal ter hand stellen, en ten vollen van myn zeggen overtuigen. Dit zeggende, stelde ik haar den Brief ter hand, die zy vervolgens in haar tas stak, wordende in 't vervolg het gesprek algemeen, waar op het gezelschap vertrok.

Myn liefdenhandel met *Antje* was kinderagtig, doch deze ernstig. De eerste dompelde my in een kinderlyke vrees; deze in een wezentlyke bekommering, die, in weerwil van derzelver bitterheid, met eenig zoet gemengt was. Ik verwagte een gelukkige uitslag van myn Brief, en dagt wegens de vriendschap, die zy my altoos zo verre boven anderen betoond had, een gunstig antwoord te ontfangen, doch ik bouwde kasteelen in de lucht, gelyk in 't vervolg zal blyken.

Ik genoot het geluk, haar weder te onderhouden. Zy had een fiere houding aangenomen, als of zy moedig was over de triumph die zy op my behaalt had. Ik merkte in haar eene zekere trotsheid, die ik nimmer in haar had beschouwd. Zy sprak veel, doch alle hare redenen waren zonder ernst. Nu zag zy my met een vriendelyk, dan met een stuurs gelaat aan. Ik poogde haar tot een ernstig gesprek op te leiden; doch alle myne herhaalde po-

gingen waren te vergeefs, zo dat ik van haar zo wys als ik gekomen was moest scheiden.

Ik wist niet, wat van dit eigenzinnig gedrag van *Elisabeth* te denken: De liefde deed my geloven, dat zy niet ongevoelig voor myne hartstogt was; zelfs dat zy 'er mede was ingenomen, en ik geloof voor gewis, dat, indien ik my na hare eigenzinnigheid had willen schikken, ik myne liefde met wederliefde zoude hebben zien bekronen.

Het duurde niet lang, of ik bekwam gelegenheid, *Elisabeth* te onderhouden. Het weêr lokte thans een ieder tot eene aangename uitspanning. De lieffelyke Lente had de Aarde met een nieuw groen bekleed, en de jeugd vermaakte zich onderling buiten de Stads muren in de bygelegen Dorpen. Dit aangenaam Jaargety gaf my het geene, waar na ik zo lang gewenscht had; want bespeurende, dat *Elisabeth* genegenheid toonde, om het eerst ontloken groen te beschouwen, nodigde ik haar tot een uitryding, die zy in 't eerst welstaanshalve weigerde, doch eindelyk aannam.

Thans genoot ik het geluk, myn beminnellyk voorwerp naast myn zyde te hebben, en haar onverhindert over myne liefde te onderhouden, ja zelfs de zoetigheden der liefde van haar mond te smaken, waar door ik in een Hemel van bekorin-

gen scheen opgenomen te zyn. Deze wellust duurde zo lang, tot wy ter plaatze gekomen waren, waar na onze uitspanning zich bepaald had. Hier hielden wy ons middagmaal, waar na wy ons met wandelen verlustigden: en nadien ik haar nooit eenige reden op myne verklaringen had horen geven, drukte ik haar onder het wandelen de hand, en zeide: *bekoorlyke Elisabeth, hoe lange zult gy myn voorstel onbeantwoord laten? hoe lange my een hart ontzeggen, dat ik aanbidde? Ach, myn schone! schenkt my uw hart, gelyk ik u het myne geschonken heb. Tot dus verre,* antwoorde zy, *heb ik uwe liefdensverklaringen gehoord, zonder dezelve te veroordeelen, wat wilt gy meer van my begeeren? Ik begeer uw hart, hervatte ik, daar mede alleen kan ik myne verlangens vervullen. ô Ongelukkige!* zeide zy, *wat begeert gy van my; vind gy u bekwaam, het juk te dragen dat ik u zoude opleggen, indien ik uwe redenen gehoor gaf. Wilt gy eene blinde gehoorzaamheid zweren, om myne bevelen, zonder eenig tegenmorren, op te volgen? Zult gy magtig zyn, uwen mond te bedwingen, op dat dezelve in geen jaar my eenige liefdensverklaringen voordrage; latende uwe oogen alleen de vryheid, my uwe innigste gepeinzen te ontvouwen. Zo gy daar toe magtig zyt, Myn Heer, neem ik u voor myn Minnaar aan; doch zo u deze voorwaarden niet be-*

hagen, rade ik u, uwe begeertens op iets anders te vestigen.

Geen onverwagte donderslag by een helderen zonneschyn, kan een bevreest gemoed meer verbazen, dan deze reden van *Elisabeth*. Ik zag haar met bedrukte oogen aan, roepende: *Ach wreede: wat eischt gy van een verliefte hart, dat u genoeg aanbid? Moet ik u dan Goddelyke eere bewyzen? Ach! uwe wysheid is te hoog verheven, dan dat gy my lasten zoud opleggen, dien ik niet dragen kan.*

Haar toorn ontstak vreesselyk, toen zy deze reden van my hoorde: Zy trok haar hand los, die ik onophoudelyk in de myne had gekluistert. *Maakt nimmer staat op my*, zeide zy, *gy zyt my niet waardig; nooit zal ik iemand myn hand geven, die wederstrevig is om my te gehoorzamen. Kom laat ons gaan*, vervolgde zy, *het verveelt my van u opgepast te worden. Als het u gelieft*, antwoorde ik gantsch koel. Vervolgens spraken wy van onverschillige zaken: Hare eigenzinnigheid had in my ook een eigenzinnigheid verwekt, die met de hare geheel strydig was, waar door myne liefde in een oogenblik in eene onverschilligheid veranderde.

Wy reden dus, met die hartstogten bezielt, naar huis, alwaar ik een vriendelyk afscheid van haar nam, haar bedankende voor de eere, die zy my had gelieven te bewyzen.

In 't vervolg wierden wy weder zo onverschillig jegens malkanderen, als te voren; en ware het by die onverschilligheid gebleven, zoude nooit onze gemeenzaamheid afgebroken zyn; doch zy, zich na hare gedagten gehoont ziende, konde zich niet onthouden, my eerst bedektelyk, naderhand in het openbaar te schenden, waar door ik genoodzaakt was, haar gezelschap als te gevaarlyk, te vermyden.

Met dit verhaal zal ik dit Boek eindigen; doch kan niet voorby, myn geliefden Lezer op deze volgende regelen, hoewel op een lagen toon, te vergasten.

*Dus brak de grilligheid den band der teérste min.
De trouwe Liefde duld geen boei, geen wrede banden;
Zy is vrywillig in haar zuivere offerhanden,
En streeft recht toe recht aan den Huwlyks Tempel in,
Verwelkomt van een rei bevall'ge Hemelgoden,
Die 't minnekwekend hart tot de eêlste wellust noden.*

Einde van het eerste Boek.

II. Boek.

De Middelburgsche Avanturier. Tweede boek.

Eerste hoofdstuk.

Inhoud

Moeijelykheid des Schryvers over zyn mislukt Huwelyk. Hy verzeft het trouwen, en zoekt en vind een aardig Meisje tot zyn verlustiging.

DE liefdehandel met *Elisabeth* had by my dermaten een afkeer van het huwelyk verwekt, dat ik besloot, in eenige jaren niet om het zelve te denken, nemende teffens een vast voornemen, om, het koste wat het wilde, alle middelen die daar toe aanleiding konden geven, zorgvuldig te vermyden.

Zoude ik my laten ringelooren, riep ik dikwerf uit, van een eigenzinnig Meisje; my na haar grillig gedrag schicken: neen, veeleer begaf ik my na de kruidryke Eilanden van het Oosten; want daar bleef im-

mers myn Ziel vry. ô Liefde! Liefde, Ach! waarom vertoont ge u niet voor myne oogen met die aanvalligheden, waar mede gy Paris verscheen, toen hy wegsmolt in de armen der Griekse Helena? of lust het u, met my te speelen, en my nimmer uwe zoetheid te doen smaken? Vaar vry voort wreede, nimmer zal ik u Heiligdom betreden, daar gy twee harten, brandende van onderlinge liefde, onafscheidbaar aan elkanderen strengelt. Ik zeg het Huwelyk voor eeuwig vaarwel; de liefde is aan het zelve doch niet verbonden; mooglyk zal een goelyk Meisje my wel een middel verschaffen, om my over uwe al te verre gaande wreedheid te wreken.

Dus strooide ik myne klagten in den wind: De lieffelyke morgen lokte my menigmaal naar buiten, wanneer hy niet zelden met zyn roodverwig aangezigt myne wreedste zorgen verdreef, terwyl de bruine avond, door de onderscheide voorwerpen, die hy op het groene Veld of op de gladde Zee schakeerde, myne minnezorgen allengskens verdreef.

Myne Minnaryen trokken my van myn waar nut af; myn koophandel wierd niet meer door my bestierd, en ik zoude toen grote verliezen geleden hebben, zo myne Ouders dezelve niet meerder dan ik behartigt hadden.

In het buitenleven vond ik thans zodanig een behagen, dat ik, onder voorwendzel van onpasselykheid, van myne Ouders

verkreeg, om op een Hoef, die zy, omtrent een uur buiten *Middelburg* gelegen, bezaten, den zomer door te brengen.

Dagelyks vermaakte ik my toen met de eenvoudige Boeren, en vond derzelver omgang veel gemaklyker, dan die der Stedelingen. Zy leefde van hun Vee, het Vee van hunnen Akkers, buiten allen kommer; geen nyd was onder hen bekend, en het scheen, dat de ware geneuchte haren thron in de ryke klaverdreden had gevestigd.

In korten tyd maakte ik my dermaten onder hen bemind, dat 'er geen jongkspel, of geen openbaar feest gehouden wierd, waar op ik niet tegenwoordig moest zyn. Geen Mensch zag my hier met eenige nyd aan; in 't kort, zy maakte een Afgod van my, en verheften myn verstand tot aan de wolken.

Dus haar algemeen Orakel zynde, had ik doorgaans een algemenen toeloop der omleggende Veldelingen van de beide kunne. Mynen raad volgde zy altoos heilig op, waar by zy ook haar waar belang vonden, nadien dezelve de regtmatigheid ten rigtsnoer en de gezonde reden ten baak had.

Op een tyd dat ik my in myne boekoeffening bezig hield; want die drift is my in alle gevallen altoos bygebleven, wierd my bericht, dat een jong Meisje my begeerde te spreken. Ik begaf my ter-

stond naar omlaag, alwaar ik eene natuurlyke schoonheid vond, die magtig was, den koelsten in volle vlam te zetten.

Zy groete my met eene aardigheid, die het boersche verre overtrof: Ik vatte haar by de hand, en verzogt haar, zich naast myn zyde neder te zetten, en vervolgens my hare belangen voor te dragen: In het eerst was zy zeer onthust, konnende naauwelyks van verlegenheid spreken, welke vrees ik wel haast verdreef, door een vertrouwend gesprek en een glaasje kaneelwater, want het 'smorgens was, toen ik dit minnelyk bezoek ontfing.

Zy sprak my dus aan, toen zy zich bekwaam oordeelde, om met my te kunnen spreken: 'Myn Heer, het vertrouwen dat het gantsche Kerspel in 't algemeen, en ik in 't byzonder in u stelle, heeft my bewogen, uwen raad te verzoeken, in de omstandigheden waar in ik my bevinde.

Doch vooraf moet ik u bericht doen, dat ik geen Boeren Dochter ben, maar een Stedeling van *Middelburg*. Myne Moeder verloor myn Vader al vroeg, wanneer zy zich beladen zag met vier Zonen en eene Dochter, welke zwaren last myn Moeder zodanig drukte, dat ik genoodzaakt was (want ik ben de oudste van hare Kinderen) om zo dra ik my in staat zag, het dienstbaar leven te aanvaarden. *Bosman*, een ryke

Boer, zag my, en schepte in my zo veel behagen, dat hy my in zyn dienst nam, om het opzicht over zyn huis te hebben, waar in ik den Ouden Man zo wel voldoe, dat hy my bemind, nevens zyne Kinderen.

Het is nu reets ruim een jaar geleden, dat een zeker Jongeling het oog op my wierp, en op my, volgens zyn voorgeven, verliefd wierd. Ik wil niet ontveinzen, dat ik, na dat hy eenige tyd over my had gevryd, hem met geen ongunstig oog aanzag, waar door ik hem, door zyn onophoudelyk smeken bewogen, het Jawoord gaf, 't geen hem de vrolykste aller Menschen scheen te maken.

Kort daarna verhuurde hy zich, (want hy is een Boeren Zoon) in *Holland*, en wel te *R.....*, by een groot Heer, op hoop van een bediening te zullen verkrygen, die hem in staat kan stellen my te trouwen: Ik behoef u niet te verzekeren, Myn Heer, dat ons afscheid teder was; dit is zeker, dat de omstanders verklaarden, dat wy een gewenscht paar zouden zyn.

In deze hoop scheiden wy van elkanderen. Voor my, ik ben tot nog toe volstandig by myne belofte gebleven, en denke daar by altoos te zullen blyven; maar hy, my thans vergetende, en door zyn voorspoed dronken, heeft

zo my van goeder hand bericht word, zyn woord gebroken, beminnde een Burgers Dochter, waar by hy zyn Fortuin beter dan by my denkt te maken.

Ik kan niet wel uitdrukken, hoe my dit treft. Dat ik dit gerucht niet als los aantemerkten heb is zeker, nadien ik van zyn hand in geen twee maanden, taal noch teken heb ontvangen, daar hy my alle veertien dagen gewoon was te schryven; zelfs verwaardigt hy zich niet, my te antwoorden, hoe menigvuldig ik hem schryve.

De reden, waarom ik u, Myn Heer, met dit lastig verhaal vermoeije, geschied, om u raad te vragen, op wat wyze ik dezen ontrouwen tot zyn plicht zal doen wederkeren; want het komt my voor, dat zyne ontrouwheid my geene vryheid geeft, om mede ontrouw te worden, of myn woord te breken, 't geen ik hem oprecht en vrywillig gegeven heb.

Met groote aandacht, en geen minder verrukking, hoorde ik dat Meisje hare redenen eindigen. Zy zweeg, en sloeg hare vriendelyke oogen op my neder, verwagende een antwoord, doch te vergeefs, vermits ik haar met opgesperde blikken bleef aankyken, 't welk haar in eene grote verwondering en verlegenheid bragt, die niet weinig vermeerderden, toen zy my met een diepe zucht hoorde uitboe-

zemen: *Hemel! wat een schoon Beeld!* Doch teffens myn misslag bemerkende, herstellde ik my zo goed ik konde, haar op het vriendelykste om verschoning verzoekende.

Zoete Meisje, sprak ik eindelyk, gy zyt een beter noodlot waardig. Dien gy bemind is niet waardig van u bemind te worden. Door zyn ontrouw is den knoop gebroken die u te zamen bond, volg dierhalven myn raad. Schryf niet meer aan hem; want gy doet vergeefsche moeite; vestig veeleer uwe liefde op een waardiger voorwerp, die u gewis standvastiger zal beminnen. Ondertusschen kunt gy verzekert zyn, dat ik met het grootste vermaak der weereld u zal zoeken te dienen. Maar zoet kind, u zaak vereischt nader overleg, besluit niet te spoedig, ik zal 'er myn gedagten over laten gaan, weshalven ik verzoek, dat gy de goedheid hebt, morgen my nader te komen spreken. Zeer gaarne, antwoorde zy, zo ik Myn Heer dit durf vergen; dit zeggende stond zy op, en ik zag haar met verdriet vertrekken, latende zy my oneindig verliefder dan ik bevorens geweest was; zelf berouwde het my reeds, dat ik ooit verzeft had, t'eniger tyd te zullen trouwen; ja ik moet bekennen, dat dit zoete Meisje my naar het tegendeel greetig deed rykhalzen, daar ik naderhand nog meer reden toe had, gelyk in 't volgende Hoofdstuk den opmerkende Lezer zal voorgedragen worden.

II. Hoofdstuk.

Behelzende

Het vervolg van het voorgaande Hoofdstuk, waar in Angelika als een Godin te voorschyn komt.

Eene brandende liefdedrift was nu weder het plegtanker, waar aan myn Ziel lag te dobberen. De lieve rust, die ik een geruime tyd in dit gelukkig landleven gesmaakt had, verliet my, zo dra de liefde my in hare fluweele banden kluisterde. De slaap, die my met hare zagte handen nog gisteren zo gunstig gestreeld, en door zyn versterkend sap verkwikt had, ontweek myne oogen, en zo het my mogt gebeuren, voor een korten stond deszelfs zoetheid te smaken, was hy verzeld met angstvallige dromen, die mynen geest nog meer afmatte. In al dit hobben en tobben (zo blind is de liefde) was ik verheugt, een Meisje aangetroffen te hebben, 't geen de begeertens van myn Jeugd, en het doel van myn verliefd verlangen kon vervullen.

My dunkt ik zie den Lezer watertanden van verlangen, om eene schets van deze volmaakte schoonheid, waar op ik in een ogenblik verslingerde, te zien; vertrouwend dat zy een andere *Venus* ge-

weest zal zyn, of wel *Venus* zelf, in den schyn van eenen sterveling. Wel aan, ik zal haar na vermogen op het papier met een flauwe schets afbeelden, met een flauwe schets, zegge ik, want wat sterveling is magtig de schoonheid zelve te verbeelden.

Angelika was omtrent twintig jaren oud, middelmatig van gedaante, en een volmaakte bruinet. Haar aangezicht was Engelagtig besneden; op hare wangen pronkten een levendverwekkend rood, 't geen het rood der schoonste Tuberoos overtrof. Geen heldere diamant schiet schoonder stralen, dan hare volmaakte bruine oogen, die zo verrukkend vriendelyk flikkerde, dat zy het bloed in een wonderbare beweging bragten, waar door men zich zelf niet meer bezat. Achter haare welgemaakte en vermillioene lipjes praalden twee ryen elpenbeene tandjes, zo zuiver als het sneeuw 't welk op de Alpische Bergen legt. Hare poesle hals trotsseerde door zyne blankheid het wit der witste Lely. Hare verdere Leden zyn na deze schets volkomen af te meten; kortom, zy was een Engel in Menschen schyn, die door hare spraak alleen magtig was harten te veroveren.

Angelika was het, die myne fierheid in een oogenblik des tyds ter nedervelde. Zy hield myne denkbeelden zo zeer op haar speelende, dat ik de uren telde, die my weder in haar tegenwoordigheid zou-

den brengen. Duizend kasteelen bouwde ik in de lucht. Nu wilde ik haar opentlyk myne liefde verklaren, en het beeld van haren Minnaar uit hare zinnen helpen verbannen; dan besloot ik weder, haar langzamerhand myne hartstogt te openbaren, en haar vervolgens ten huwelyk te verzoeken; dan besloot ik weder iets anders, na de gesteltenis myner harssenen. Ondertusschen zag ik myn schone opdagen, eer ik nog een vast besluit had genomen.

Ik ontving haar beevende, niet anders dan ik eene gekroonde Majesteit zoude ontfangen hebben. Over deze te verre gaande eerbiedigheid scheen zy zich ten hoogsten te verwonderen; doch ik benam haar wel haast die verwondering, door tegen haar te zeggen: *Schone Engel! ik heb de zaak, die gy my hebt voorgedragen rypelyk overwogen, en bevinde dat uwen Minnaar u te zeer gehoont heeft, dan dat gy u verder met hem zoude bemoeijen. Hy is niet waardig, dat zo een schoon beeld als gy zyt, langer op hem denken zoud. Vergeet hem, die u vergeet: bemind hem die u bemind.* Dit zeggende sloeg ik op myn borst, waar door zy niet weinig onthuste: *Ach schone!* vervolgde ik, *waarom zyt gy tot my gekomen? Gy hebt my, my zelf ontroofd. Gy zyt de Gebiederes van myn hart, om dat gy het zelve my afhandig hebt gemaakt. Ach mogt ik zo gelukkig zyn, beminnellyke Angelika,*

mogt ik zo gelukkig zyn, uwe liefde te winnen! Mogt ik myne dagen met u slyten, zo zou ik de gelukkigste aller stervelingen zyn. Indien ik myne keuze vry had, Myn Heer, antwoorde zy, zwere ik u, dat ik niemand dan u beminnen zou; maar ach! stel myne standvastigheid doch op geen toets, maar ondersteun dezelve veel eer. Is myne Hendrik ontrouw (dus was haren Minnaar genaamd) dat is voor zyn rekening. Nooit zal ik myn woord breken, dat ik hem gegeven heb, ten zy ik hem met een ander zie trouwen, dan heb ik eerst recht, eene verkiezing te doen. Deugdzame Angelika, vervolgde ik, zoud gy dan dulden, dat hy, dien gy uwen Minnaar noemt, zich verlustigde met andere Vrouwspersonen, zonder het te straffen? Ik moet dulden, antwoorde zy, wat ik niet beletten kan.

Dit zeggende storte zy een vloed van tranen, die een wezentlyk mededogen in myn Ziel verwekte. Ik zag haar met een medelydend oog aan, en merkte, dat zy wezentlyk over my was bewogen. Ik drukte haar aan hare tedere handjes, en zeide: *denk niet, bekoorlyke Angelika, dat ik u tracht te bedriegen, neen, neen, myn schone, dat zweer ik u by den Hemel: ik zoeke u van het pad der deugd niet af te leiden. Zie daar, ik zal, ja ik zal my voor u opofferen: Ik kan u niet bezitten, waar aan myn leven verknogt is. Wel aan, ik zal sterven, en my ontheffen van een drift, die u niet dan*

mishagen kan. Gy vermoord my met uwe reden, hernam zy, Ach moet ik u dan bekennen dat ik u te veel bemin, ja te veel voor myne rust? Doch ik bid u zwyg, wilt mynen Geest niet meer beroeren, indien gy myn leven lief hebt; ik zal zien wat ik voor u doen kan.

Ik besloot, haar voor ditmaal niet meer te vergen; zynde overvloedig te vreden reets zo ver gevordert te hebben. In verrukking van zinnen trok ik een Diamantring van myn pink, die ik aan haar vinger dagt te steken. Zy dit merkende, trok hare hand te rug, en verbood my, op haar ongenade, eenige pogingen in het werk te stellen, om haar een gift op te dringen.

Een minzaam onderhoud hielp onze verwarde Geesten weder te recht, en zy had de goedheid, my een plaats aantewyzen, alwaar ik haar dagelyks kon spreken.

Dus onbezonnen stak ik my in eenen liefdenhandel, die niet anders te weeg konde brengen, dan my in oneindige moeilijkheden te storten. ô Onbezonnen Jeugd, hoe driftig loopt gy in u eigen bederf! gy vergaapt u aan het uiterlyk schoon en verliest teffens de wezentlyke aanvalligheid. Driftige Jeugd! weet gy niet, dat de roozen met doornen omzet zyn? en dat het zoetste zoet met bitterheid getempert is? Neen gy loopt als een brydeloos

Paard voort, en stort u in duizent rampen, aleer gy het verderf kent.

Zo was het ook met my gelegen. Ik poogde *Angelika* te verleiden; haar het besluit te doen nemen, van haar woord te breken, 't geen als heilig in alle gevallen moet gehouden worden, en dus mynen evenmensch een schat te ontnemen, die hem alleen behoorde. My dagt, wanneer ik zo een schoon Vrouwenbeeld magtig wierd, dat ik voor al myn leven ryk genoeg was, niet denkende, hoe vergangelyk dezelve is; dat slegts een geringe ziekte, en duizend ongevallen, die dit dierlyk leven verzellen, magtig zyn al dat schitterende schoon in een walgelyke wangestalte te hervormen. Men begrypt niet, wat al zorg aan deze schoonheid vast is, en wat een zwaar pak het zy, waar onder de Ziel gaat stenen. Een schoon Lichaam behaagt het oog der dartelen, gelyk het wild des velds den Jageren. Indien de Man, die zo een schoon Lichaam gehuwt heeft, niet genoeg verzekert is van de liefde en trouwe zyner schone, met wat angstvalligheden, grievende kommer, en duizend nypende omstandigheden heeft dien rampzalige niet te worstelen! Hoe schrikt hy veeltyds voor zyn eige schim. Zyn nydig oog verjaagt allen die van het Mannelyk geslacht zyn, uit den huize; zelf de Dieren, die van die kunne zyn, lopen gevaar van den

hals gebroken te worden. Ik ga voorby andere rampen, die veel te akelig zyn, om dit levenstaferaal uit te breiden, ofschoon dezelve veeltyds de schoonheden als schaduwen verzellen, waar van ik mogelyk nog wel eens zal spreken.

III. Hoofdstuk.

Inhoud.

Angelika begunstigt de liefde des Schryvers in een bekoorlyk Bosch. Zy neemt het besluit om haar ouden Minnaar op te zoeken, en naar zyn gedrag hare liefde te richten.

Volgens myn afspraak met *Angelika*, begaf ik my den volgenden dag ter plaatze, alwaar zy my bescheiden had. Het was een eenzaam Boschje, dat omtrent een kanonschoot van den landweg gelegen was, en 't geen door de liefde gesticht scheen, om twee beminnende harten onderling te vereenigen.

Naar de gewoonte der Minnaren, die altoos duchten te laat te zullen komen, bevond ik my wel een uur te vroeg in 't Bosch; doch dit verdroot my geenzints, nadien ik gelegenheid vond, de legging en de byzonderheden van dat Boschje naauw-

keurig te beschouwen, en myne verliefde gedachten den ruimen teugel te vieren.

Dat Boschje was op een bekoorlyke vlakte geplant, en zo digt bewasschen, dat de regen het zelve niet, of naauwlyks doorboren kon. Een aangenaam gefluit der vogelen klonk door de bladryke telgen en opgaande bomen. Midden in dat Boschje was een vierkant stuk onbepoot land, 't welk alom met welriekende bloemen en kamillen bezet was. Die vlakte pronkte in het midden met een kristallyne kom, waar in het water omtrent ten halfmans lengte diep, met een zagt gedruis stroomde. De Natuur had dat water met een minerale warmte bedeed, die magtig was, gelyk ik naderhand ondervonden heb, de verkleumde en verstramde ledematen te herstellen, en hare vorige werking te doen verkrygen, al waren zy door de Jigt bezogt.

Die bekoorlyke bespiegelingen verrukte my zodanig, dat ik geperst wierd uit te roepen: *Bekoorlyk Bosch, liefryke uitspanningen, wier talryke bladeren myne schone tot een heerlyk pavilloen verstrekt. Uwe Kamillendreven diend haar tot een streelend bed, om hare bekoorlyke, doch teffens vermoeide ledematen, door hare medicinale streeling te herstellen: Het warm watertje, om hare poesle leden te baden, tart de schoonste baden, die het Roomsche vernuft ooit voortgebragt heeft. Ach! mogt ik my hier in een*

zagt en streelend windje, en in een onzichtbaren Geest herscheppen, zo zoude ik my op myne vlerken verheffen, en myne schone steeds verzellen, wanneer zy hare treden herwaarts rigt. Ik zoude spelen met hare bekoorlyke leden, my verschuilen in de putjes harer wangen, of in het kloofje van haar kin. Maar Ach! het noodlot vergunt my dat geluk niet, en myn deel zal niet dan klachten zyn! Gestrenge Hemel! verleen my vleugelen, op dat ik myn liefste te gemoet vliege; want myn beenen begeven my van duldeloos verlangen. Dit zeggende viel ik op de kamillen ter neder als in een verliefde flaauwte. Angelika, die zich verscholen had, om myn geklag te horen, liep met eenen schreeuw na my toe, denkende, dat ik door te sterke gemoedsdriften in levensgevaar was.

Ik lag ter neder als in een verliefde flaauwte. Angelika knielde by my in 't groen ter neder, om my na haar vermogen, en volgens hare goed aardigheid te helpen: Angelika, of liever Venus zelf, zegge ik, bukte. Zy deed nog meer, drukte haren morellen mond op myne lippen, en scheen my den adem weder in te blazen, en my door een onzichtbaren Geest, veel krachtiger dan de vlugste deelen der kruideryen, een nieuw leven te geven. Ik opende, door die levend makende warmte gewekt, in 't einde myne oogen, en liet een diepe zucht uit myne boezem glippen.

Zy sloeg hare poesle armen om mynen hals, en bevochtigde myn aangezicht met eenige vloeibare paarlen, die heimelyk uit hare schone oogen vloeiden. In dien toestant zagen wy elkanderen een geruimen tyd sprakeloos aan, en myn verrukking zoude gewis altoos hebben geduurt, zo zy my niet had opgebeurt, en tegen hare zwoegende boezem gedrukt, die door zyne zwoeging my uit myne verliefde mymering wekte.

Ach Angelika, myn schone Engel! riep ik uit, laten wy dus eeuwig vereenigt leven; laat onze liefde onvergankelyk zyn, en vergun my, dat ik op uwe bezitting mag hopen! Gy vergt van my te veel, Myn Heer, antwoorde zy, gy vergt te veel; is het niet genoeg, dat ik alles voor u doe wat ik doen kan? ik zal nog meer voor u doen, zo het in myn magt is, en u vergenoegen. Schep dan moed myn lieve Lodewyk, en helpt my een middel uitdenken, 't geen bekwaam is, om u straffeloos te beminnen, zonder myn woord te breken.

Een uitgelate vreugde beving my, toen ik *Angelika* dus hoorde spreken. Ik viel voor haar op myne knien, kuste hare sneeuw witte handjes, en dankte haar voor hare goedheid, met zo veel aandoening, als of ik wezentlyk een grote schat van edelgesteente van hare hand ontving.

Vervolgens plaatste wy ons naast elkanderen in het groen, alwaar ons onderhoud

zeer teder was. Zy sloeg my voor, of het niet dienstig was, zelf den handel van haren Minnaar te bespieden, om recht te kunnen oordeelen, of het een waarheid was, 't geene men hem te laste leide. Zy zag wel, dat dit voorstel my niet kon behagen, door de minnenyd, die zy in my zag opkomen; weshalven zy my verzekerde, dat zy zorg zoude dragen, van hem niet meer te spreken. Wilde ik haar niet vertoornen, moest ik in haar voorstel bewilligen.

Dus overeen gekomen zynde, scheiden wy van elkanderen, met een uiterlyk gelaat van vergenoeging, die aan myn kant zeer gering was, nadien ik van hare reis naar R....., slegte gevolgen verwagte. Nochtans zag ik haar wezentlyk omtrent agt dagen na ons gesprek vertrekken, 't geen my dermaten trof, dat ik nergens een wezentlyke rust kon vinden.

In haar afzyn begaf ik my dagelyks naar het Boschje; alwaar ik met haar had gesproken, als of die plaats myne droefheid konde verzagten, daar ik in het tegendeel ondervond, dat die eenzaamheid my oneindig dwazer maakte, dan ik ooit geweest was. De inbeelding werkte zodanig op my, dat ik geen boom, geen plantgewas, ja niets wat met eenige levenszappen bezielt is, voorbytrad, of ik riep dezelve als getuigen myner oprechte liefde aan; zelfs moet ik hier myne dwaas-

heid, waar op ik toen zeer moedig was, niet verbergen: Ik snee myn en haar naam dooreengevlogten, op de stammen der bomen, en bragt daar mede geheele dagen door, niet ongelyk aan de buitensporigheden der oude dolende Ridders, en wel voornamentlyk, die van de droevige figuur.

Door al dat mymeren wierd ik welhaast menschen schuw. Wat my voor dezen behaagt had, schuwde ik met zo veel drift, als of ik daar in myn bederf zoude vinden. Ik sloot my in myne kamer op, of bevond my in het Boschje, zulks ik ongenaakbaar voor een ieder, zelfs voor myne getrouwste vrienden was, met wien ik altoos met veel openhartigheid verkeerde.

In alle deze dwaasheid zag ik nochtans dat ik dwaas was, en het gezicht daar van belette, dat ik geheel dol wierd. Zeker is het, dat ik, bemerkende dat alle die malingen my verzwakte, het ruiteryk besluit nam, de reden plaats te geven, en my, zo goed myn verliefte denkbeeld kon gehengen, te diverteren.

Hier ondervond ik, dat de Mensch een redenmagtig Schepzel is, bekwaam zich voor een naderend kwaad te hoeden, indien geen magtiger zulks belet. Dit stemt ten vollen overeen met de gezonde reden; want zyn de Zielen der Menschen begaafd met verstand, oordeel en wil,

volgd ten vollen daar uit, dat het verstand magtig is, door zich zelf te denken, of liever te verbeelden, en dat verbeelde ter toetse aan het oordeel over te geven. Bevind het oordeel nu, dat het verbeelde goed en recht is, is de wil straks gereed, het verbeelde ter uitvoer te brengen; anderzints waren wy de Dieren in alles gelyk; want daar de wil geen wil is, is de wil niets, derhalven is de wil der Menschen vry in hare werking, en alleen onderworpen hem, die zyn maker is.

Veele zullen mooglyk hier zeggen, dat deze zedeles hier weinig voegt, doch die bedillers moeten weten, dat een Schryver voor alle monden moet koken en opdisschen. Echter zullen wy hen genoeg geven, en in het volgende Hoofdstuk een ander toneel geopent zien.

IV. Hoofdstuk.

Inhoud.

Des Schryvers ontdekking op het Zeestrant. Hy redt een Ouden Schipbreukeling, die hy verkwikt, en uit een loutere hoogagting herbergt.

Om myn verdriet te verzetten, ging ik dagelyks een aangename wandeling door het vermakelyk *Walcheren* doen,

nemende met opmerking acht op de voorwerpen, die zich in 't rond voor myne oogen vertoonden, waar mede ik veelyds myne bespiegeling gaande hield, tot de tyd my verplichte naar huis te keeren.

Eens het vermaak nemende, om langs het strand der Noord-Zee te wandelen, zag ik van verre, zo ver myne oogen bereiken konden, een Scheepje op het vlak der grove waterbergen dobberen. Nu scheen het in een grondeloze kolk te verzinken, en daar na zich weder tot de wolken te verheffen. Myn hart klopte van vrees en mededogen over de Menschen, die zich in dat Scheepje mogten bevinden, te meer om dat den avond aanstaande was, en de wind hand over hand toenam. Nadien ik merkte, dat dat vaartuig vlak op die hoogte aanstevende, waar ik my bevond, besloot ik het af te wagten, en niet van strand te gaan, voor ik het einde beschouwt had.

Toen de Son in de zilte waterbaren schuil ging, was het Scheepje nog wel een half uur ver in Zee. De donkere nacht spreide reets zyne zwarte vlerken over het aardryk neder; gaande de Maan telkens schuil achter eene drift van wolken, toen ik van verre iets zag wemelen, zonder nochtans onderscheidentlyk te kunnen onderkennen wat het was. Ik begaf my ter plaatze die my dagt dienstig te zyn, om eenige ontdekking te doen, lopende

tot myn middel door de branding der Zee henen. Maar wat schouwspel! de Zee smeed een grys oud Man vlak voor myne voeten, die met de aflopende baren weder te rug zou geslagen hebben, zo ik myne hand niet uitgestoken had om hem te redden.

Naauwelyks had ik hem op strand gedragen, of hy braakte een menigte zeewater uit, 't geen hem gewis in het leven behouden heeft; doch ik vond dezen elendigen zo zwak, dat hy niet staan veel minder gaan konde. Ik was ruim een half kwartier van myne woning; doch het geluk wilde, dat ik niet verre van my by geval, een Jongeling ontdekte, wien ik verzogt, my de hand te lenen, om dezen Man naar myne woning te helpen brengen.

Wy kwamen 'er eindelyk aan, verkleumt door het koude zeewater, 't geen nog uit onze klederen droop. Ik liet dien ouden Man dadelyk verschonen en voor een groot vuur plaatzen, gevende hem teffens een goed deel hartversterkende droppen in, waar door hy eenigzints tot zich zelf kwam, en zich te binnen bragt, dat hy aan my verplicht was; doch het ongemak, dat hy had uitgestaan, gehengde niet, my daar veel complimenten over te maken.

Toen ik merkte dat hy geheel van 't water bevryd was, deed ik hem in een warm bed brengen, na dat ik hem een kragtige kandeel

had doen gebruiken, om uit te rusten, wenschende hem een goeden nacht.

Intusschen brande ik van verlangen, om de omstandigheden van mynen Gast te weten; doch moest myne nieuwsgierigheid tot eene nadere gelegenheid uitstellen.

Den volgenden dag ging ik naar mynen ouden Man zien, en vond hem wakker. Zo dra ik hem eenen goeden morgen gewenscht, en na zyn welstand gevraagd had, zat hy op, gevende my een goed antwoord, waar uit bleek, dat hy geen gemeen persoon was: Hy sprak my, na de gewoonlyke wedergroet, dus aan: *Ik behoef niet te vragen, Jongen Heer, wien ik den dienst te danken heb van myne redding, en die naast God het middel is, dat ik nog in den lande der levenden ben: Gy zyt het. Woorden ontbreken my, om myne achting voor u persoon te betuigen: Gaf den Hemel, dat ik magtig was eene vergelding te doen, die deze daad waardig is; wat zoude ik vergenoegt zyn; doch dat is onmogelyk, my schiet niets meer overig, dan myne zegening over u uit te spreken, en u het volle genot van aardsche zaligheden, doch boven al de Hemelsche toe te wenschen.*

Ik hield myne oogen sterk op dien Man geslagen, toen hy met my sprak, en wierd gewaar, dat de overreding van zyne lippen gleden. Hield my zyne taal in verwondering, zyn gedaante bekoorde my niet minder. De ouderdom had het rood

noch niet van zyn aangezicht geligt, zyne oogen stonden noch zeer levendig, en waren vol vuur. Zyn voorhoofd was wel met eenige zagte vooren beploegt, doch die rimpels zette zyn aangezicht een grote achtbaarheid by, die machtig was de dartele Jeugd in ontzag te houden.

Ik beantwoorde dien waardigen Grysaard met eene kinderlyke nedrigheid, nochtans ontheven van eenige lafheid, waar in hy veel behagen schepte. Hy vond zich reets weder zo zeer versterkt, dat hy het bed wilde verlaten; doch myne overredingen hielden hem 'er in gekluistert. Met hem voor het bed een morgen ontbyt genuttigt hebbende, begaf ik my van daar, om hem gelegenheid te geven, zich verder door de rust te herstellen.

Het middagmaal hielden wy op dezelve wyze, en een glas oude rhynsche wyn deed hem het geheugen van zyn geleden ramp een poos vergeten. De vrolykheid, die alomme met matigheid verzeld ging, straalde uit zyn oogen, en vloeiden van zyne lippen, waar door onze maaltyd, die, na de omstandigheid des tyds vry lang was, slegts een oogenblik scheen. Hy had veele Landen en Volken gezien, en daar door ervarenheid gekregen, om van een zaak recht te oordeelen.

Hoe verlangende ik ook was, wilde ik hem nochtans niet aansporen, my zyne geschiedenis te verhalen, wagtende naar

eene betere gelegenheid, wanneer hy het bed verlaten zoude hebben, 't welk my den volgenden dag gelukte, toen hy het bed verliet, en zich dermaten versterkt gevoelde, dat hy in staat was zich met wandelen te verlustigen, waar in ik hem verzelde.

Ik geleide hem ongevoelig ter plaatze alwaar ik hem uit Zee had gered. *Dit is de plaats, Jongen Heer, zeide hy, die ik, wanneer ik op Zee dobberde, met myne oogen beschouwde, doch nimmer dagt te betreden, en ook nooit zoude betreden hebben, zo de Voorzienigheid u niet derwaarts had gezonden, om my te redden. Ja dit is de plaats, antwoorde ik, van waar ik uw Scheepje zag dobberen, en hier nam ik het besluit, niet te vertrekken, voor ik het noodlot van dat klein bootje gezien had: dit is zeker de plaats, alwaar de duisterheid my het gezicht van dat Scheepje ontrok, en van deze plaats liep ik in Zee, waar gy voor myne voeten gesmeten wierd.*

Die reden maakte dien ouden Man zo deemoedig, dat hy zich op zyn knien verootmoedigde voor hem, die my gezonden had, om hem te redden. Toen hy zyn gebed had verrigt, stond hy op, nam my by de hand, en verzogt my, my naast zyne zyde op het strand neder te zetten. Hy verontschuldigde zich, dat hy my nog geene opening van zyne gevallen gedaan had, die hem in veele Landen wederva-

ren waren. Hy prees myne bescheidenheid, in het gedult te bezitten, van niet nieuwsgierig te zyn, na zaken die buiten myn belangen waren: een deugd, volgens zyn zeggen, weinig Jongelingen eigen. Ik maakte hem daar over een zedige verschoning, en sprak hem in dezer voegen aan: *Eerwaardige Gryze, ofschoon ik my weinig bekreun met het geen andere doen, of zeggen; ofschoon ik geen liefhebber ben, van een anders zaken na te vorsschen, en my alleen bezig houde, myn eigen hartstogten te regelen, of zodanig te leven, dat ik myn evenmensch van eenig nut kan zyn, kan ik my nochtans niet geheel ontdoen van een brandend verlangen in my te voeden, dat, altoos nieuwsgierig, zich geprikkelt voeld, om wetenswaardige gevallen van geloofwaardigen aan te horen, ten einde daar na myn levensgedrag te richten, indien ik dezelve navolgenswaardig oordeel; weshalven ik u verzoek, uw levensloop voor my niet verborgen te houden: Gewis zal ik uit uwe reden voordeel trekken. Ik zal niets voor u verborgen houden, antwoorde hy, ik ben dat verhaal dubbel aan u verplicht, en twyffel niet, of gy zult 'er wel iets in vinden, dat uwe opmerking verdient; ook zult gy'er in ontdekken, dat der Menschen schikkingen veelyds door eene onbepaalde Oppermagt vernietigt word. Dit gezegt hebbende, streek hy zyne rechterhand driemaal over zyn baard, zuchte, en sloeg zyne oogen*

na den Hemel, en begon dus zyn verhaal, gelyk in 't volgende Hoofdstuk te lezen is.

V. Hoofdstuk.

Inhoud.

De oude Anzelmus verhaald zyne opvoeding. Word om zyn wreevien aard naar Vrankryk gezonden. Te Toulon verliefte hy op een Fransche Dame, met wien hy zyn Kapitein ontvlugt.

‘Ik ben (dus begon hy zyn verhaal) een Neêrlander van geboorte, en wel een Zeeuw. De Stad *Ter Neuse* is de plaats, waar in ik het daglicht allereerst aanschouwde. Ik ben de oudste van drie Zonen, die myn Vader by zyne deugdzame Vrouw won. Myn Vader was rykelyk met tydelyke goederen bedeeft, waar door hy my een opvoeding kon geven, voor den Burgerstand betaamlyk, en ik zoude in de letteroeffeningen verre gekomen zyn, zo myn wilde en woesten aard de poging van myn Vader niet verydelt had.

Het voornemen van myn Vader was, my tot de Studie op te leiden; doch toen hy zag dat zyne poging van geen vrucht zoude zyn, besloot hy, myn

noodlot aan den tyd overtelaten. Ik bereikte, in die woestheid voorttobbende, den ouderdom van twaalf jaren. Den Hemel weet, aan wat ongeregeltheid ik my toen reeds schuldig maakte. Hier door geraakte de maat myner Godloosheid wel haast vol, en myn Vader vond raadzaam, my van de hand te zenden, derhalven hy my bestelde by een Scheeps-Kapitein van zyn kennis, die een reis naar de Middellandsche Zee moest doen. Van die onderhandeling wierd my niets berigt, maar myn Scheeps plunje wierd in stilte gereed gemaakt, en binnen Scheeps boord gebragt.

Alles gereed zynde om de reis aantenemen, kwam de Kapitein kwanswys zyn afscheid by myn Vader nemen, by wien hy 'savonds ten eeten bleef. Over de maaltyd verhaalde de Kapitein, dat hy nooit fraijer volk in dienst gehad had, dan tegenwoordig; dat de vreugd zo groot binnen Scheepsboord was, als op de beste kermis. Kortom, hy vertelde zo veel zaken van zyn volk, dat ik begon te watertanden, om die vreugde by te wonen. Ik vroeg hem, of hy nog geen een dag bleef leggen, 'er by voegende, dat ik begeerig was, een dag met die snaken door te brengen. Hy antwoorde my, dat ik dan met hem mede moest gaan,

om dat hy voornemens was, morgen avond in Zee te lopen. Myn Vader wilde my welstaanshalven, om my des te driftiger te maken, niet laten gaan; doch de Kapitein ondersteunde my, waar door myn Vader scheen te buigen.

Ik vertrok met den Kapitein, en merkte dat myn Vader eenige tranen uit zyn oogen liet rollen, daar ik, wegens de ingebeeelde vreugde, die ik binnen Scheepsboord zoude genieten, weinig werks van maakte. De Bootsman roeide ons aan boord, alwaar ik met grote blydschap in de Kajuit na kooi stapten, wagtende met ongeduld naar den morgen, om de snakerytjes der Matrozen by te wonen.

Zo dra het morgenrood aanbrak, begaf ik my naar het halve dek; doch vond alles zo stil, of het nog in het holste van de nacht was. Ik dagt het volk slaapt nog, het zal wel beter dagen, doch ik bedroog my vreesselyk; want naauwelyks was de Kapitein by de hand, of hy belaste my, de Coffy klaar te maken, waar in ik door de Kok onderwezen wierd.

Ik weet niet wat my zo gedwee maakte; ik zette de Coffy in de Kajuit op tafel: De Kapitein gebod my, mede te drinken; onder het drinken keek de Kapitein my eens aan, beginnende

teffens te lagchen, *nu zal de vreugd haast beginnen*, zeide hy, *en gy zult geen reden van klagen hebben, indien gy u schiklyk gedraagt*. Ik wist niet wat ik van dit schiklyk dragen moest denken; doch myne oogen wierden welhaast geopent, toen ik bevel hoorde geven, het Anker te ligten, en de Zeilen gereed te maken.

Alles geraakte welhaast in beweging, en ik sloeg mede de hand aan 't werk; doch nadien ik zulks nooit had bygewoond, en eenige touwen verkeert aansloeg, kreeg ik van een Matroos een onaangename slag voor myn aangezicht, waar door ik zuizebolde. Zulk een onverwagt onthaal wekte myne gramschap op, dus ik hem aanvloog, en hem met een gaauwigheid voor zyn tanden sloeg, dat het roode vocht uit zyn mond sprong. De Kapitein verhinderde dit gevecht, verbood het volk de hand aan my te leggen, en prees in 't openbaar myne bereidwilligheid om alle Scheepsdiensten waar te nemen. In het vervolg leefde ik met het Scheepsvolk in een goede verstandhouding; zelfs wierd de Matroos, met wien ik gevochten had, myn beste kameraad.

Wy liepen welhaast met een gunstige wind in Zee. Ik wierd Zee-ziek, en gaf onbedenkelyk over: De Kapitein

vroeg my in deze omstandigheid, hoe my de vreugde behaagde? Ik gaf hem geen antwoord, dan met een golf, die uit myn keel vloog, en hy genoodzaakt was te ontwyken, wilde hy dezelve niet over zyn klederen zien storten. Ik herstelde welhaast van die ziekte, en at in 't vervolg als een Wolf.

Wy kwamen, zonder eenige ramp geleden te hebben, behouden te *Toulon* in *Vrankryk*; en nadien ik de lieveling van den Kapitein was, wierd my vergunt, myn vermaak aan land te nemen, welke vryheid de oorspronk van myn wezentlyk bederf was.

Ik was jong, en volgde de driften myner Jeugd. Op myne klederen was ik net en zinlyk; het ontbrak my aan geen geld, en door middel van het zelve konde ik gaan, daar anderen van daan moesten blyven. In een der huizen, waar in ik veel verkeerde, woonde een zekere Juffrouw, *Antonetta* genaamt. Deze vond iets in my 't geen haar behaagde. Nooit kwam ik daar, of zy verzogt my in haar vertrek te komen, in 't welk ik wel onthaalt wierd, en het misten zeer zelden of wy hadden party met speelen, welke met de zoetste kortswylen der weereld gepaard gingen; dus wierd ik verstrikt, en verzoop aler ik water kende.

De Fransche Vrouwspersonen bezit-

ten iets boven anderen, 't geen haar beminnelyk maakt. *Antonetta* bediende zich van die voordeelen op my. Zy deed my iets gevoelen, waar van ik voor dezen slegts een flauw denkbeeld had bezeten. Ik wierd op haar verliefd, ofschoon zy omtrent acht jaren ouder was, dan ik. Zy merkte dit welhaast, en schepte 'er een ongemeen behagen in; want zy verdubbelde hare aanlokzelen, waar door ik, door een dolle liefde vervoerd, haar als een Afgodin aanbad.

Was ik op haar verslingert, hare liefde tot my was niet minder. Was ik bloode, om eenige vryheid te gebruiken, hare aantokkeling niet minder om my daar toe aanleiding te geven. Nochtans wist zy zich te onthouden, my gelegenheid te geven, om alle bekoorlykheden te smaken, die de liefde hare aanbidders schenkt.

In dien toestand was myne liefde met *Antonetta*, toen myn Kapitein toestel begon te maken, om de t'huis reis aantenemen. Wanneer ik 'er om dagt, meende ik te bersten van verdriet: *Antonetta* zelf storte meenigmaal tranen, als ik van myn vertrek sprak.

Doch wat verzint een verliefde Vrouw niet. Zy nam het besluit, met my de vlucht te nemen, waar toe zy in 't minst geen werk had my over te halen.

Met een uitgelate vreugd hoorde ik dat voorstel aan; vloog haar teffens om den hals, en beloofde, haar altoos trouwhartig te zullen beminnen.

Binnen een korten tyd had zy hare goederen tot geld gemaakt, en ordre op hare zaken gestelt, als wanneer zy my waarschouwde, den volgende dag vroegtydig te vertrekken, 't geen ik naauwkeurig nakwam; want met het krieken van den dag was ik reeds al by haar. Zy deed my myn Manlyk pakje uittrekken, en het voor een Vrouwelyke kleedagie verwisselen; hier door geleek ik wezentlyk een aardig Meisje; want myn baard my toen noch niet verveelde, en by gevolg niet konde verraden.

In die uitrusting togen wy te voet op weg, komende in een bygelegen Dorp, waar in wy een koets neffens hare bagagie vonden, die zy vroegtydig vooraf had gezonden: Wy traden in dezelve, en reden met een vollen draf weg, tot wy gelukkig te *Marseilje* aankwamen.

VI. Hoofdstuk.

Behelzende

Anzelmus komt met zyn Maitres te Marseilje: Een Turk ontvryd hem zyn Maitres, die hem voor haar Zoon aanneemt, en vertrekken na Algiers.

‘Zo onbezonnen is de Jeugd, dus vervolgde de oude Man, dat hy zich in een onvermydelyk gevaar begeeft, zonder vooraf te wikken, of haar doen rechtmatig is, en geene kwade gevolgen na zich slepen kan, vooral wanneer de liefde haar raadsman is. Behouden te *Marseilje* aangekomen zynde, namen wy onzen intrek in een kamer die ledig stond, en wegens haar uitzicht in Zee, zeer vermaaklyk was. Hier lag ik myn pakje weder af, en vertoonde my in een kleed, dat wegens zyne kostbaarheid niet te verachten was.

Zy deed my voor haar Zoon doorgaan, waar door wy by niemand eenige ergwaan konde verwekken. Eenigen tyd leefden wy dus op een vermakelyke wyze te zamen, zonder de palen der eerbaarheid te overtreden; doch dat konde in deze omstandigheid niet lang duren; want op eenen vrolyken avond, als wy meer dan naar gewoon-

te gedronken hadden, weet ik niet wat drift my bekroop, immers ik geraakte buiten my zelf. Zy zulks merkende, en mede zich in dezelve omstandigheid bevindende, begon eenige malligheid met my aan te rechten, die my dat gene deed vinden, en wezentlyk genieten, waar van ik slegts een gering denkbeeld gevormt had.

Zeker is het, dat ik onbeweeglyk in haren schoot lag, en zy my door haar bekoorlyk kusschen, den adem en den Geest weder scheen inteblazen, dien ik in haar armen verloren had. Was ik voor dat genot driftig na haar; ik was, nu ik het zoet der omhelzing had geproeft, veel driftiger geworden, en het is zeker, dat ik de bloem myner Jeugd bedorven zoude hebben, zo zy niet wyzer dan ik geweest was; want dit moet ik van haar getuigen, dat zy van die geile Vrouwen niet was, die alles aan hare driften opofferen; neen, zy sloeg in het tegendeel naauwkeurig agt op het gene myne Jeugd kon leiden, waar uit ik naderhand besloten heb, dat zy my oprecht beminde.

Ofschoon de handel van deze *Antonetta* verwerpelyk was, moet ik haar evenwel dien lof geven, dat zy myne zeden geheel hervormde. Van een wild en woest levensgedrag wierd ik geheel bescheiden, gezellig, en vatbaar voor

alle zaken, die zich voor myn oog vertoonden. Door haar beleid verloor ik de drift, om met los gezelschap te verkeerren, of myn tyd in kroegen door te brengen.

Een groot jaar dus met haar in volle vergenoeging geleefd hebbende, gebeurde het, dat wy, wandelende langs de haven, onze aandacht vestigde op een Turks Fregat, dat in die haven lag (want de Fransche Kroon genoot thans een gewenschte vrede met de *Algerynen*, dien dat Schip behoorde.) Wanneer wy naar huis wandelden, merkte wy, dat een aanzienlyke Turk ons zagties volgde, daar wy ons weinig over bekommerde, en vervolgens geen agt op gaven.

Den volgende dag zagen wy die zelven Turk een bezoek by ons afleggen. Hy was op de Oostersche wyze kostbaar gekleed; zyn wezen had niets in zich, dat naar eenige woestheid geleek; in het tegendeel straalde eene deftigheid uit zyne oogen, die beminnellyk was. Hy maakte in zuiver Fransch zyn compliment aan *Antonetta*, die hem, volgens de wellevetheid der Fransche Vrouwen, niet ongunstig ontving.

Hy bekende openhartig, dat hy, langs de Haven wandelende, haar in 't gezicht had gekregen, en door het bespiegelen van hare volmaaktheden (want zy

was wezentlyk schoon) zyne vryheid verloren had, verzoekende haar, op eene deemoedige wyze, hem de vryheid te verleen, gedurende zyn verblyf aldaar, haar te mogen komen opwagten, en van zyne liefde overtuigen.

Antonetta stond gantsch verzet, wanneer zy zich dus door eenen Turk hoorde aanspreken. Zy sloeg zyn verzoek in den beginnen t'eenemaal af, doch vergunde hem op zyn sterk aanhouden, in hare tegenwoordigheid te mogen verschynen, zonder nochtans van zyne liefde te spreken, waar van zy niet wilde horen.

Den Turk vergenoegde zich met die vryheid, en schonk haar een kostbaren snoer paarden, waar op hy vertrok. Hoe jong ik ook was, konde ik myne smert niet ontveinzen. Zy merkte het, streelde my, en sprak my eindelyk in dezer voegen aan: *Myn lieve Anzelmus, de toegevenheid, die ik voor den Turk heb, geschied alleen, om u tot een Man te maken. Ik heb u uw waar fortuin doen verliezen, en u als vervoerd; ik zie nu dagelyks myne middelen verminderen; dit grieft my om uwent wille dodelyk; want zoude ik u aan de armoede overgeven, en, door de nood geperst, u verlaten, na u verleid te hebben, dat zoude onverantwoordelyk zyn. Ik zal nu wel gelegenheid vinden, uwen en mynen staat te verzeke-*

ren. De Turken beminnen driftig, weshalve ik alles van hem zal verkrygen wat ik begeer.

Ik was nu al gewoon geworden, my te schikken na haar welgevallen, waar door ik my in dit stuk ook welhaast liet gezeggen. Zy omhelsde my zeer teder, toen zy merkte, dat ik door hare reden was overwonnen. In 't vervolg verdubbelde den Turk zyne aanzoekingen, om haar tot wederliefde te bewegen, doende haar geschenk op geschenk, waar by ik ook niet vergeten wierd; gelovende hy in waarheid, dat ik haar Zoon was.

Hy hield zich niet te vreden, haar tot wederliefde overtehalen, maar trachte haar ook te bewegen, met hem te trouwen, en bezit te komen nemen van de schatten die hy te *Algiers* bezat. Zy gaf hem te kennen, dat zyn aanhouding en zyne deugd haar daar toe wel zoude overhalen, zo zy niet vreesde, dat hy zyn woord omtrent haar breken zoude, en zy niet verplicht was voor de welstand van haar Zoon te zorgen. Hy zwoer by het hoofd van *Mahomet*, dat hy haar niet alleen zoude trouwen, maar ook buiten haar na geen andere Vrouwen tragten; daar en boven zwoer hy, my voor zynen Zoon te zullen aannemen, als of hy my zelf geteelt had. Zy bragt veel meer zwaarig-

heden voor, die hy alle met veel welsprekenheid uit den weg ruimde, waarom zy hem eindelyk het Jawoord gaf.

Nooit zag ik iemand opgetogener, dan die Turk: Hy konde zyn vreugd niet matigen, en ten blyke 'er van schonk hy my een goud Horologie van grote waarde, 't geen hy my met zo veel hartelykheid overhandigde, of ik waarlyk zyn eigen Zoon geweest was; en ik moet bekennen, dat hy in 't vervolg van die goedheid nooit ontaarde, maar in al zyn handel betoonde, dat hy een eerlyk man was.

Aan de zyde van *Antonetta* was de vreugde niet minder ten hoogsten top gestegen: Zy zach zich eensklaps bevryd van een nakende armoede, die voor 't vleesch zo lastig is. Door dat middel zach zy ook myn fortuin gemaakt, zich niet bekreunende of myn Jeugd gevaar liep van een valschen Godsdienst ingeplant te worden, waar van alle Christenen, in zo verre zy waare Christenen zyn, een afgryzen moeten hebben.

In weerwil van die grote verandering bleven wy elkander teder beminnen: Zy beminde den Turk alleen om haar zelfs wil, en om myn welvaren te bevorderen: Hier van ontving ik een waaragtig blyk; want toen het op het nypen aan kwam, sloeg ik haar myn ver-

trek naar myn Vaderland voor; doch zy wilde zulks niet geheugen, zwerende, dat zy zonder my niet konde leven. Gedoogde het noodlot niet, dat zy my als Minnaar konde aanschouwen, wilde zy my ten minsten als haar Zoon zien. Die tederheid deed my besluiten, haar te volgen, wat 'er ook van komen kon.

Osman Nadir, dus was die Turk genaamt, maakte van zyn kant, zo dra hy *Antonetta* gewonnen had, veel spoed tot zyn vertrek, terwyl myn Moeder, (dus zal ik voortaan *Antonetta* noemen) zyn voorbeeld volgde, doende hare goederen heimelyk aan boord voeren. Toen alles gereed was, gingen wy op eenen donkeren avond aan boord; wordende door de Scheepsgasten met alle eerbied ontfangen en verwellekomt.

VII. Hoofdstuk.

Bevattende

Een Zee stukje, waar in Anzelmus en Antonetta, verzeld van Osman, naar Algiers stevenen. Zy nemen naar een scherpgevegt een Schip van Napels. Anzelmus komt te Algiers, alwaar hy op het bruilofts feest van Antonetta zich geperst vind, om Turks te worden.

‘Het Schip was sterk bemand, en magtig een stoot te verduren; ook bestond de equipage in jong en uitgelezen volk; want *Osman Nadir* was magtig ryk. Wy sliepen in de Kajuit, onder kostbare zyde Dekens, heerlyk met gebloemtens bestikt, waar onder ik zo zacht en gerust sliep, dat wy, toen ik ontwaakte, reeds diep in Zee waren. *Osmans* vreugde was overbodig, toen hy ons zo wel te vreden vond. Geen *Paris* kon zich meer met eene ingebeelde vreugde kittelen, dan *Osman* over de wegvoering van zyne Fransche *Helena*.

Die togt zoude geheel buiten zorg afgelopen zyn, zo wy, toen wy drie dagen in Zee geweest waren, geen *Napolitaans* Fregat, ten Oorlog gewapend, ontmoet hadden. Zo dra *Osman* merk-

te, dat het op een treffen zoude gaan, kwam hy ons uit de Kajuit halen, en plaatste ons in een vertrek, dat de zwaarste kogel niet konde doorboren: Myn Moeder trilde van vreeze, en bad hem aftehouden. Hy toonde haar met korte woorden, dat zulks onmooglyk voor hem was, en dat hy, in wat omstandigheden hy zich ook bevond, zyn plicht moest betragten. Hy beval een *Turksche Dervis*, myn Moeder gedurende den stryd met Geestelyke overdenkingen bezig te houden, aan wiens zorg hy my ook ten hoogsten beval, zeggende, dat zo hy in dien stryd sneuvelde, hy ons voor zyne eenige Erfgenamen verklaarde.

Ik zat naast myn Moeder, en de *Dervis* voor ons, die met grote devotie den Alcoran voor den dag haalde, en met een meesterachtigen toon ons eenige verklaringen uit dezelve voor prevelden, terwyl *Osman* alles tot eene moedigen aanval gereed maakte.

Allengskens veranderde de schrikkelyke beweging, die in 't Schip was in een grote stilte, die omtrent een groot half uur duurde, als wanneer op het onverwagst het geschut aan de eene zyde van ons Schip losbarste, met een zo ysselyk gebulder en gekraak, als of het geheele Schip aan splinters sprong. Myn Moeder gaf een vreesselyke gil, en de

Dervis liet den Alkoran uit zyne handen vallen, stortende van zyn stoel in onmagt. Ik zulk een schouwspel ziende, besloot het gevecht by te wonen; weshalven ik als een held naar het half dek liep, en een pistool greep van een der gedooide, die voor myn voeten lagen. Ondertusschen ging het kanonneeren van weerskanten zyn gang, doch meer tot ons voordeel dan dat der *Napolitanen*, vermits wy sterker dan zy bemant waren; *Osman* zyn vyand ziende verflaauwen, wilde een einde van het gevecht maken, en deed hem aan boord klampen.

Een meenigte Turken sprongen over, houdende in de eene hand een pistool, en in de andere een Sabel. Ik smiet myn pistool ter neder, greep een Sabel, en sprong mede over. Thans ontstond een bloedig gevegt, stromende het bloed uit de spiegaten: Ik streed mede met zo veel moed, als myne ervarenheid toeliet; de *Napolitanen* hadden een verschansing boven op hun dek, waar in zy zich wierpen, en waar uit zy een groten wederstand boden. Wy bestormden dezelve, doch wierden afgeslagen, by welke gelegenheid ik in myn arm gekwest wierd; doch dit verhinderde my niet, om het gevecht te vervolgen. Nog lange zoude de stryd geduurt hebben, en mogelyk tot ons

nadeel geëindigt zyn, zo de vyanden hunnen Kapitein niet verloren hadden, die als een held, met den Sabel in de vuist sneuvelde, waar door zy in wanorde raakte, en ons hun Schip overgaven.

De overwonnenen wierden wel haast in ketenen gesloten, en de helft van dezelve op het Fregat van *Osman* overgesleept. Vervolgens wierd alles, wat in het gevecht ontramponneert was, herstelt, en onze koers naar *Algiers* voortgezet.

Zo dra het gevecht een einde genomen had, trad *Osman* in het vertrek, waar in zyn schone opgesloten was. Hy vond haar zitten schryen, en de *Dervis* in een hoekje van het vertrek gekropen. Zyn toorn ontstak vreesselyk, toen hy zyne *Dervis* zo lafhartig zag; weshalven hy hem met een arm na zich trok; waar op de *Dervis* uit zyne ontsteltenis ontwaakte; houdende met styve kaken staande, dat hy bezig geweest was, den groten Propheet om een gunstige uitkomst te bidden.

Het zoude nog wel met hem afgelopen hebben, zo hy, toen *Osman* naar my vroeg, eenig taal of teken van my had kunnen geven. *Osmans* gedult liep ten einde, wanneer hy des *Dervis* agteloosheid merkte; weshalven hy hem hondert slagen onder zyne voeten deed

geven, en in ketenen slaan, waar van hy te *Algiers* eerst ontslagen wierd.

De *Luitenant* van *Osman*, die op de veroverde prys was overgegaan, was de eerste die my aantrof, toen de Wondheelder bezig was, myn gewonden arm te verbinden. Hy zag niet weinig op, wanneer hy verstond, dat ik mede een van de eerste geweest was, die het vyandlyke Schip aangeklampt had, en zond my terstond met een bericht van het voorgevallene aan *Osman*, die my met open armen ontving, en my met deze woorden by *Antonetta* bragt: *zie daar Mevrouw, uwen Zoon weder in uwe schone armen, die in zyne eerste Jeugd reeds blyken gegeven heeft, uit wat Edelmoedige en strydbare Stam hy gesproten is: Een dapperheid, die myne liefde zo waardig is, dat ik niet nalaten kan, hem een deel van den roof te geven, om zynen moed nog verder te doen aanwakkeren.*

Ik zag my welhaast van myne wonden genezen, en leerde zo wel met de *Turken* omgaan, als of ik onder dezelve opgevoed was, bespeurende nu by bevinding, dat zy zo woest nog zo redenloos niet zyn, als de Christenen elkanderen willen doen geloven.

De verdere omstandigheid van onzen Zeetogt ga ik stilzwygende voorby; alleen moet ik u berichten, om den draad myner vertelling niet te breken, dat

wy behouden te *Algiers* aankwamen, alwaar *Osman* terstond den *Dey* zyn deel van den buit overleverde, het scheepsvolk voldeed, en myne ontfange wonde door een ryk geschenk verzagte.

Het huwelyk, dat hy met *Antonetta* dagt aan te gaan, wierd welhaast voltrokken, en de *Dey* van *Algiers* vereerde het feest met zyne tegenwoordigheid. Alles was in volle vreugde: Het Paleis van *Osman* weergalmde van de speeltuigen, die zich onophoudelyk lieten horen. Om de vreugde nog meer te vergroten, en my naar de Turksche zeden te schikken, sloop ik stil in de kleerkamer van myn zogenaamde Vader, zocht een schoon Turks kleed, 't geen ik aantrok en een kostbaren Tulband, niet begrypende het gevaar, waar in ik my moedwillig begaf: een uitmuntende Sabel gorde ik op myne zyde, en trad in die uitrusting als een Persiaans Prins in de Bruiloftszaal.

De Opperpriester der Mahometanen, die mede een der genode gasten was, my dus ziende binnen treden, gaf een grote schreeuw, die het gantsche gezelschap ontstelde, en voornamentlyk *Osman*, die zyne klederen, volgens de wyze der Oosterlingen, scheurde. De *Dey*, die deze zaak buiten het gewoon rechtsgeding wilde afdoen, om *Osman* te verplichten, trad met den Opperprie-

ster ter zyde, terwyl ik al dat gantsche werk met verwondering beschouwde, niet wetende wat 'er gaande was, terwyl myn zogenaamde Moeder in tranen wegsmolte.

Een geruimen tyd wierd de luister van het Bruiloftsfeest door eene algemeene droefheid verduistert. *Osman* en *Antonetta* wierden beiden voor den *Dey* en den Opperpriester ontboden, die vervolgens terug kwamen, als wanneer zy my by de hand vatteden en in een naby gelegen vertrek bragten, alwaar *Osman* my in dezer voegen aansprak: *Myn Zoon, (want dus moet ik u thans noemen) gy hebt u zelf in een dodelyk ongeval gestort, door u in die klederen te steken. Gy moet een kort besluit nemen, 't zy om u levendig te laten verbranden, of tot ons geloof over te gaan: Verkiest gy het eerste, zult gy my en uwe Moeder in het graf storten; door het verkiezen van het laaste zult gy onze dagen verlengen, u hier in grote staat en eer stellen, en veel weelde genieten.*

Ik schrikte vreesselyk, toen ik *Osman* dus hoorde spreken, en wel van levendig verbrand te worden; en nadien ik toen geen de minste kennis van Religie zaken had, verkoos ik zonder eenig beraad, Turks te worden. *Osman* omhelsde my teder, en bragt my terstond by den *Dey* en den Priester,

die geene mindere vreugde over myne zogenaamde bekeering betoonden, waar na de Bruilofts vreugde weder hervat wierd.

Dus storte ik my onbezonnen in 't verderf, en van het licht in de duisternis; hopende ik, dat den Hemel my myne misdaad zal vergeven.' Dit zeggende storte de gryze *Anzelmus* een vloed van tranen, van welke tusschenpozing wy ons zullen bedienen, om dit Hoofdstuk te sluiten.

VIII. Hoofdstuk.

Inhoud.

Anzelmus vervolgt zyn verhaal: Word besneden: Zyn rykdom en voorspoed: Komt tot inkeer, en word een waar Christen.

Toen de gryze *Anzelmus* eenigzints bedaart was, vervolgde hy dus zyn verhaal: 'Uit dit huwlyksfeest sproot een ander feest waar in ik de lydende persoon moest zyn. Met grote pracht en staatsie wierd ik door den Opperpriester besneden, die my door zynen ouderdom en bevende hand dermaten martelde, dat ik ysselyk schreeuwde, en ruim een maand werk had aleer ik genas.

Nu leefde ik als een groot Heer; hebbende nergens gebrek aan, en wordende van myne slaven zeer zorgvuldig opgepast en trouw bemind; want ik haar geenzints op de Turksche wyze behandelde, en in weerwil van myne onkundigheid, nooit vergat dat ik een Christen geweest was. Dus verliepen vier jaren, in welke ik niets ondervond 't geen waardig is bericht te worden.

Eens op de Markt wandelende, waar op men gewoon is de slaven te verkopen, zag ik onder die ongelukkige een jong en schoon Romeins Meisje, 't geen ik met veel oplettendheid beschouwde, waarom zy hare oogen neder sloeg.

Ik trad na haar toe, en vroeg haar, of zy my wilde dienen; zy antwoorde my, dat zy in den staat waar in zy zich bevond, van haar persoon geen meester was. Ik kreeg behagen in dat Meisje, kocht haar, en deed haar naar myn woning geleiden.

Ik deed haar uitmuntend kleden, waar door hare bevalligheden niet weinig vermeerderde: Toen *Antonetta* haar de eerstemaal zag, lachte zy, en konde zich niet onthouden, in myn oor te byten: *Welaan myn Zoon, dit Meisje ziet 'er wel uit; met haar zou men wel een zieke Antonetta kunnen ontberen.* Ik beantwoorde haar ook met een lachje,

waar uit bleek, dat de oprechte liefde magtig is, alle jaloesie te verbannen.

Susanna, (dus was het Meisje genaamd) vond dus, in plaats van ketenen, die zy verwacht had, een oprechte Minnaar, welke zy van haren kant zo lief kreeg, dat zy haar Vaderland vergat, en nooit de minste lust na het zelve betoonde; ook zoude haar staat volmaakt geweest zyn, zo zy my alleen had mogen behouden; doch de Turksche levenswyze eischt niet, dat men zich met eene Vrouw vergenoegt.

Nochtans moest ik 'er een na de plechtigheid der Turken trouwen, 't welk een vrye was, buiten eenige slaverny. Nadien de *Algerynen* zelf niet vryen, maar hunne Ouders en bloedverwanten, verzogt ik *Osman* en myne Moeder, een voor my uit te denken. Zy vonden 'er welhaast een voor my, makende het huwelyk eerlang klaar. Volgens gewoonte wierd myn Bruid geheel bedekt by my gebragt, waar door ik niet zien kon of zy schoon dan leelyk was. Toen ik my met haar alleen bevond, lichte ik de sluyer van haar aangezicht, en bevond, dat myn Bruid een wezentlyke schone Turkin was, zeer vriendelyk en goedaardig, gelyk ik naderhand ondervond.

Ik was zeer met haar vergenoegt, en zy met my, ofschoon wy elkander nooit

gezien hadden. Zy bragt my eenige roofgalyen en een meenigte slaven en slavinnen ten huwelyk. Kort daar na wierd ik *Kapitein Bassa* der Algiersche Scheeps-Armade verklaart, in welke qualiteit ik eenige tochten ter Zee deed, komende nooit zonder eenen groten roof terug.

Door myne gelukkige tochten wierd ik overladen met rykdommen en aanzien. Geene van de vier duizend slaven, die ik bezat, was 'er, of zy hadden my oprecht lief. Myne goedaardigheid ontstak nyd in de groten, die hun slaven ruuw handelden, waar door dezelve wegliepen, als zy daar toe de minste gelegenheid vonden; doch ik wist door aanzienlyke geschenken, die ik ten Hove deed, derzelver pogingen tot myn verderf altoos te verydelen.

Myn Vrouwentimmer groeide ondertusschen aan; zulks ik, aleer ik den ouderdom van veertig jaren bereikte, twintig tellen konde, behalven de slavinnen, die dezelve oppasten.

Dus leefde ik, toen ik *Osman*, en vier jaren daar na *Antonetta* verloor. Ofschoon ik meester van alle hunne goederen bleef, smerte my die sterfgevallen zo zeer, dat alle myne Vrouwen niet in staat waren, my in lange tyd te troosten; want ik in haar het vertrou-

wen verloor, dat in 't menschelyke leven zo aangenaam en behaaglyk is.

Nadien ik rykdommen genoeg bezat, verkogt ik alle myne Galyen, en gaf een meenigte slaven hunne vryheid, die my alle met zegeningen verlieten, en naar hun land vertrokken. Myne Kinderen, die ik by myne Vrouwen gewonnen had, nam de *Dey* na zich, om dezelve tot grote ampten op te brengen, ter vergelding van de ryke presenten, die ik hem telkens deed; want dit het eenigste middel is, om niet aan de woede van dat Hof opgeoffert te worden.

Nu leefde ik als een vergeten Burger: Myn eenig tydverdryf bestond in myne Godsdienstplichten, Aalmoessen aan den armen uit te deelen, en my met myne Vrouwen te vermaken.

Onder alle de slaven, van wien ik het meeste werk maakte, en dien, toen ik hen hunne vryheid schonk, my niet had willen verlaten, was eene *Cornelis* genaamt. Deze leefde zeer stil, en bragt, buiten zyne bezigheden, die weinig waren, zyn tyd meest met lezen door.

Op een tyd dat hy afwezig was, en ik hem in zyn vertrek zocht, vond ik een Bybel leggen, en nadien ik een heimelyke trek in my gevoelde, om dezelve te doorbladeren, nam ik hem

weg, en bragt hem in myn geheim vertrek.

Dat hy zyn Bybel gemist hebbe, behoeft men niet te twyffelen, zeker is 't, dat ik 'er geen onnut gebruik van maakte, en in denzelven een tastelyk onderscheid van den *Alkoraan*, en veel geest en leven in vond. Om die reden trad ik dikwerf met dien getrouwen slaaf in gesprek over den Christelyken Godsdienst, en nadien hy de gronden daar van wel verstond, was hy magtig, my in dezelve te onderwyzen. Nu wierden myne oogen eerst geopend, en ik zag wat godloos stuk ik bedreven had; weshalven ik in een diepe mymering viel, die my het leven wars, en zo lastig maakte, dat in myn huis de vreugd zelden te vinden was.

Dit merkte *Cornelis*, die 'er my heimelyk over sprak. Ik hield myne innige gepeinzen voor hem niet verborgen, maar openbaarde hem myne bekommering. Hy verheugde zich over myne wederkeering tot de waarheid, gaf my moed, en raade my, een Geestelyk Persoon te spreken, om my geheel op den regten weg te helpen.

Ik gaf die gewigtige zaak aan *Cornelis* over, die my wel haast Geestlyke hulp verschaft. Door de vryheid, die ik myne slaven, en inzonderheid *Cornelis* gaf, ontvingen zy dagelyks hunne kennissen

aan myn huis. Onder deze was een zekere Pater, Broeder *Jacob* genaamt, die *Cornelis* veelmaal kwam bezoeken, als wanneer zy hunnen tyd in Godsdienstige oeffeningen sleten.

Cornelis bragt dien Broeder *Jacob* heimelyk by my: Ik opende dien Vader den staat van myn gemoed; deed voor den Hemel en hem, belydenis van myne zonden, en bad hem, dat hy my weder in den schoot der Kerk nemen wilde, waar van ik afgevallen was. Als Vader *Jacob* na eenigen tyd merkte, dat myn berouw oprecht was, nam hy my weder, ten bywezen van nog een Geestlyken en *Cornelis*, tot een Lid der Christelyke Kerk aan.

IX. Hoofdstuk.

Inhoud

Anzelmus vlucht uit Algiers; ontkomt het gevaar van eene Schipbreuk, en begeeft zich voorts te Gent in een Klooster.

‘Op den raad der Geestlyken, en door de prikkels van myn gemoed, nam ik het besluit, *Barbaryen* heimelyk te verlaten, en my in een Klooster te begeven. Daar toe verkoos ik de Nederlanden, uit een zucht my-

ner geboorte. Ik gaf Broeder *Jacob* het bestier 'er van, die zulks ook trouw heeft uitgevoerd. Om hem daar toe in staat te stellen, deed ik hem alle de wissels opkopen, die op voorname Steden van het Christenryk getrokken, en te bekomen waren. Dezelve zond hy aan een zeker Klooster te *Gent*, waar in ik myn intrek gedenk te nemen.

Dit bezorgt zynde, stelde ik de rest myner goederen in handen van den *Dey*, met beding, dat hy myne Vrouwen tot haar dood, volgens den staat waar in zy zich bevonden, onderhouden zoude, en de helft onder myne Kinderen uitdeelen, die buiten dit reets tot hogen staat verheven waren; voorgevende, dat ik willens was, een Kluizenaar te worden.

Dus verre gevordert zynde, gaf ik *Cornelis* last, alles tot de reis gereed te maken, die daar niet lang mede sukkelde; want zo dra Broeder *Jacob* ons kwam berichten, dat wy in een Engelsch Schip zouden ontvangen worden, 't geen den volgenden dag in Zee moest steken, waren wy gereed.

Ik ging scheep, verzelt van *Cornelis*, die my nimmer wilde verlaten, en wierd met een goed hart ontvangen. Zo dra wy aan boord waren, wierden de zeilen opgehaalt, en wy liepen in Zee. Onze reis was voorspoedig, en naar

wensch, vermits wy na drie weken zeilens te *Douvres* aanlande.

Aldaar rusten wy eenige dagen uit, tot wy gelegenheid vonden, aan boord van een Visschers Scheepje te gaan, 't geen ik afhuurde, om ons naar *Middelburg* te brengen, van waar wy voornemens waren naar *Cadsant* over te steken, en ons voorts naar *Gent* te begeven; doch wy moesten de droevige Schipbreuk ondergaan, waar van gy ooggetuigen geweest zyt.

Naauwelyks kregen wy het Eiland *Walcheren* in 't gezicht, of een hevige wind bedreigde ons in het grondeloze diep te storten. Ons Scheepje was veel te zwak om de hevige slagen der Zee te wederstaan. Het wierd aan alle kanten lek, waar door wy veel water in kregen, en gevaar liepen te zinken. Dit noodzaakte ons, om recht toe recht aan op het strant aan te stevenen, in weerwil van de Schipbreuk, die wy te duchten hadden.

Dus hielden wy het tot den avond gaande, naderende allengskens het zeestrand, alwaar wy de branding yslyk voor ons zagen. Nochtans deden wy in Gods naam het zelve aan; doch met zo een ongelukkig gevolg, dat ons Scheepje in de branding te berste stiet, waar op wy elkanderen het laatst vaarwel toeroepende, in Zee storten.

Het overige, Myn Heer, is u bekend. Gy zyt 'er getuigen van geweest, en een werktuig, door den Hemel gezonden tot myne redding. Myn waarde reisgenoot is gewis mede in de golven versmoort; doch ik troost my hier mede, dat hy reeds in de eeuwige vreugde is ingegaan, veel waardiger dan duizent weerelden met alle hare bekoorlykheden; want het was een oprecht en vroom Man. Hier eindigde *Anzelmus* zyne reden, met deze uitroeping: *Gelukkige Cornelis, gy zyt dan bereids in de hoogte verheven; gy smaakt reeds de vruchten van uwen arbeid en van uwe liefde aan my bewezen, door my ten spore te verstreken, om uwe voetstappen na te streven in het bekeeren van zo veele zondaren, die nog in de zonde gedompelt liggen. Rust zaalige Ziel! smaak vol op het genot der Hemelsche zegeningen.*'

Voede ik in my een tedere achting voor den gryzen *Anzelmus* aleer ik zyne gevallen gehoord had, myne achting voor hem vergrootte oneindig door zyn verhaal. Ik bedankte hem voor het vertrouwen, dat hy in my stelde; waar op wy eenige zedekundige aanmerkingen onder het naar huis wandelen maakten, die my in een kalmte des gemoeds bragten, die ik nimmermeer gesmaakt had.

Na dat *Anzelmus* zich eenigen tyd aan myn huis had opgehouden, begon hy zy-

ne zaken te regelen, om zich naar zyn Klooster te begeven, werwaards hy reeds bericht van zyne aankomst had gezonden. Het duurde niet lang, of ik zag twee Geestlyken in myn huis treden, om *Anzelmus* af te halen. Zy verwelkomde hem teder, en ik deed hen al het vermaak genieten, dat ik slegts konde bedenken; waar door ik hunne genegenheid dermaten won, dat zy my noodzaakten, hun naar *Gent* te geleiden, waar toe ik my niet lang liet nodigen, maar met hen zeer vergenoegt vertrok.

In hun Klooster komende, wierd ik van alle kloosterlingen met open armen ontfangen, toen zy den dienst verstonden, die ik *Anzelmus* in 't byzonder, en hunne Broeders in 't gemeen bewezen had. Geen wezentlyk vermaak was uit te denken, 't geen zy my niet aandeden. Ik zag by deze gelegenheid al het merkwaardigste, dat in *Gent* te vinden is. Deszelfs grote was aanmerkelyk, en ik vond binnen de muuren dier Stad, welke wegens haren omtrek voor *Amsterdam* niet behoeft te wyken, Hooy-Wei- en Zaai-Landen in meenigte, waar door men op veele plaatsen op het platte land denkt te zyn. Hier bespiegelde ik het verloop der ondermaansche zaken, nadien ik die Stad, welke weleer in rykdom, vermogen en volkrykheid, voor geen Stad van *Europa* behoefde te zwichten, invoegen zy uit haar ei-

gen Burgers een leger van honderd duizent man te veld konde brengen, ontbloot van Burgers en zeer verarmt vond.

De Kloosters konden daar alleen ryk genoemd worden, doordien het meeste land in en buiten *Gent* dezelve toebehoord; weshalven de Boeren die het bebouwen, naauwelyks hun brood konden winnen, waar door die arme zielen als bedelaars uitzien, en ter naauwer nood in staat zyn, met hunne Vrouwen en Kinderen hunne stroo hutjes voor den regen dicht te houden.

In de Kloosters in het tegendeel heerscht de overvloed en de pracht; zulks zy, die een gelofte van een gewillige armoede aan den Hemel gedaan hebben, in een uitgelaten overdaad, en die geen gelofte gedaan hebben, in een nypende armoede leven.

De Overheid heeft zich wel van tyd tot tyd tegens de toenemende rykdommen der Kloosters gekant, en derzelve vermogen willen fnuiken, doch met weinig vrucht. Zy beriepen zich op hare oude voorrechten, die niet te besnoeijen zyn, ten ware men zich den Oorlog met de gantsche Geestlykheid wilde getroosten, die veel meer te duchten is dan een Heir van hondert duizent mannen.

Doch laat ons naar *Anzelmus* en zyne Kloosterbroeders wederkeren, by wien ik goede dagen genoot; want zy hadden het

gemeste Kalf geslacht, gelyk men zegt. By deze gelegenheid moet ik die Heeren het recht doen, dat ik hen zo bitter op de Protestanten niet vond, als het gemeen elkander in andere Landen wys maakt; neen, zy hielden zich te vreden met hunne Prebenden, en lieten violen zorgen.

Geerne had *Anzelmus* my langer by zich gehouden; doch ik vond geraden te vertrekken, vermits *Angelika* weder door myn harssens begon te spelen; weshalven ik een teder afscheid van *Anzelmus* en de beleefde Geestlyken nam, vertrekkende met duizend zegeningen overladen.

Omtrent twee uren van *Gent* wierd ik overvallen van een donderbui, die my verplichte (want ik zat op een open Kar) in het naaste Dorp stil te houden. Aldaar geen Herberg vindende, nam ik myn intrek by den Pater van dat Dorp, die my, toen hy verstond wie ik was, met open armen ontving, want hy reeds van my had horen spreken.

Zyne Dienstmaagd een onnozele sloof, beschouwde my, toen zy verstond dat ik een *Hollander* was, met verwondering; maakte kruis op kruis, en zag onophoudelyk naar myne voeten. Ik vroeg haar na de reden harer verwondering. De Pater zeide my met een schaterende lach, dat hy haar had vertelt, dat de Geuzen, Paarden poten hadden. Ik bedwong myn lagchen, en verzekerde de Meid dat zulks

waar was, doch dat die poten, zo dra de Geuzen dit Heilig Land betraden, in Menschen voeten veranderden. Die verzekering bragt de goede Deern in een nog groter verwondering. Intusschen was het onwêêr bedaard, en ik trad weder op de kar, om myne reis te vervolgen.

Einde van het tweede Boek.

De Middelburgsche Avanturier.

Derde boek.

Eerste hoofdstuk.

Inhoud

De Schryver vind zyne Angelika in het Boschje zich badende. Zy verhaald hem de byzonderheid van hare reis naar R.....

NAauwelyks was ik weder t'huis gekomen, of vernam, of *Angelika* niet reeds terug gekomen was. Tot myn leedwezen verstond ik neen. Dit storte my in een grote ongerustheid en jalousie, vrezende dat zy met haren Minnaar verzoent en dit de reden van haar achterblyven zoude zyn. Ik beschuldigde haar van trouwloosheid, ofschoon zy my nimmer trouw belooft had, en dit maakte my wanhopende, en deed my schier alle Vrouwspersonen vervloeken.

Doch de liefde is zo gemakkelyk niet

III. Boek.

uit het hart te bannen, wanneer zy hare wortelen reeds in het zelve geschoten heeft. Hoe meer ik yverde om my zelve te overwinnen, hoe meer hare volmaakte schoonheid door myne gedachten zweefde, 't geen de reden was dat ik my doorgaans alle middagen in het te voren gemeld vermakelyk Boschje ging vermaken, houdende my in gedurige bespiegelingen, over myn beminnelyk voorwerp bezig.

Op eenen schonen namiddag, dat ik daar vroeger dan naar gewoonte gekomen was, wierd ik by de kom, die in 't midden van dat Boschje was, eenige wemeling gewaar, waarom ik het zelve zo stil my mooglyk was naderde, houdende my achter de dichte bladeren schuil.

Maar Hemel! hoe stond ik opgetogen, en wat vermaak betoverde myne zinnen, toen ik het schoonste Vrouwenbeeld, dat ooit de Natuur voortgebragt heeft, zich in het zilver water zag baden, te meer, toen ik die schone voor myne *Angelika* herkende.

Uit eene zuivere eerbied hield ik my schuil, durvende, hoe myn hart ook branden mogt, my voor hare bekoorlyke oogen niet vertonen, uit vreze van de straf van *Actëon* te ondergaan.

Alle de volmaaktheden, die de albeezige Natuur ooit voortgebragt heeft, om het Menschelyk geslacht onsterffelyk te maken, vertoonde zich voor myn gezicht,

dat schier met blindheid geslagen wierd, door den glans der bevalligheid, die van dat schoon lichaam afschitterde. Zy vleide zich op de Camillen ter neder, zo dra zy hare bading had volbragt, en viel onagtzaam in een vasten slaap.

Toen kwam ik beevende te voorschyn, en plaatste my aan hare zyde, durvende uit hoogagting naauwelyks een kusje van haar roden mond steelen. Doch ik ondervond, dat de liefde den bloosten Minnaar vrymoedig maakt. Van de eene vryheid trad ik tot de anderen, en verstoute my, haren sneeuwvitten boezem, doch met een beevende hand te streelen.

Door die vrypostigheid gewekt, schoot zy uit haren slaap, stiet my met veel drift van haar af, stond testens op en scheen te willen vertrekken; doch ik wederhield haar, en viel voor haar op myn knien. *Myn gadeloze schoonheid*, zeide ik, *vergeef myne vryheid. De liefde gunde my het vermogen om onbezoedelt my te spiegelen in uwe schone leden. Ben ik daarom misdadig? straf my, ik zal die straf zonder eenig tegenmorren ondergaan.* Zy zag my een geruimen tyd aan, zonder my te antwoorden, als of zy overleide, hoe zich te gedragen. Zy zuchte, en zeide eindelyk met een grote tederheid: *Myn Heer, wy zyn beide ongelukkig! Dat ongelukkig lot*, riep ik met eene vervoertheid die haar deed blozen, *kond gy, uitmuntende Ange-*

lika, verwisselen in een geluk, 't geen nergens zyn wedergade heeft, zo gy my uwe liefde schenkt. Oordeel zelf, Myn Heer, zeide zy, wat ik doen kan, uit het verhaal, dat ik u wegens myn ontmoeting te R..... onbewimpelt zal voordragen.

Dit zeggende, plaatste zy zich op de groene zoden naast myne zyde, en begon dus haar verhaal. 'De reden waarom ik de reize naar R..... aannam, behoef ik u niet te herhalen, vermits zy u ten vollen bekend is. Ik kwam aldaar behouden aan, en nam myn intrek by een van myne kennissen, wien ik de reden van myne komst bekend maakte, en die my beloofde de behulpzame hand te zullen bieden.

Om niet kenbaar by mynen Minnaar te zyn, verkleede ik my in mans kleederen, om dus gelegenheid te vinden zynen handel van naby op te sporen. Ik vernam welhaast de plaats, waar hy zich veeltyds onthield, 't geen in eene herberg was, digt by..... alwaar hy den Minnaar by de Dochter van den huize maakte.

Ik verheugde my, gelegenheid te zullen vinden, van naby en onder myne eige oogen zynen handel te bespieden, vermits in die herberg een gemeenen zamenkomst was, waar in veele Burgers 'savonds by elkanderen kwamen, om een pintje Engelsche Aal te drinken.

Zodra ik zyn loopplaats wist, begaf ik my naar die Herberg, om het een en ander op te speuren, en daar uit te besluiten wat rol ik speelen moest. Om te beter myn oogmerk te bereiken, besloot ik, myn intrek in die Herberg te nemen; want ik geene kosten of moeite wilde sparen, voor dat myne oogen omtrent die grote zaak verlicht waren.

In de beschouwing van dit huishouden, ondervond ik, dat het in drie personen bestond, namelyk, in een Man, Vrouw, en Dochter, die ik u zal beschryven. De Hospes bereikte reeds den ouderdom van zestig jaren, en bezat den roem onder zyne medeherbergiers, dat hy meesterlyk babbelen kon, en door dat middel zyn bedorven en gezwavelde wyn aan den man wist te helpen; daar by gebeurden geen nieuws in de Stad, of hy hield 'er een net boek van, om altoos zyn Drinkelingen een grondig onderricht van zaken te geven, al waren dezelve door oudheid byna versleten.

Zyne Vrouw was wat jonger dan hy, en zo weerelds gezint, dat zy zich als een jong Meisje opschikte, en haar aangezicht zo dik met moesjes bezaaide, als een koek met korenten; daar by was zy redelyk trots en heerszuchtig, konnende niet dulden, dat haar Man het hoogste woord voerde; zelfs gaf

men haar na, dat zy, in weerwil van haren ouderdom, sterk aan den Minnenhandel verslaaft was, waar door een reiziger, die gebrek daar aan leed, meenigmaal geholpen wierd; en wat daar van zy, het gevolg zal leeren, dat dit gerucht niet geheel buiten de waarheid was.

De Dochter, die wy *Mietje* zullen noemen, was omtrent vier-en-twintig jaren oud, eene blonde, van een middelbare schoonheid, doch wist, door eene zeedige opschik, en door een blanketzel, dezelve zodanig te vergroten, dat een jong en onbedreven persoon haar niet zonder gevaar konde aanschouwen.

Toen ik omtrent twee dagen in die Herberg was t'huis geweest, merkte ik, hoe de vork in den steel stak, en bespeurde, dat Moeder en Dochter met een sop schenen overgoten te wezen, dat is, dat zy lichte kooijen waren.' Tot dus verre was *Angelika* gevordert, toen zy eensklaps zweeg, berstende in een schaterende lach uit, waar van wy de reden den Lezer in het volgende Hoofdstuk zullen voordragen.

II. Hoofdstuk.

Behelzende

Haar wedervaren en gunstige ontdekking te R....., waar in men de trouwloosheid afgebeeld ziet.

‘De reden, waarom ik door het lagchen myn verhaal afbrak, myn Heer (dus vervolgde *Angelika*) was over een gesprek, dat de Moeder en de Dochter te zamen over myn persoon hielden, 't geen ik beluisterde, en dat my geheel verlichte in de zaken waarom ik myn reis had aangenomen. Ik zal het u mededeelen, en 'er hunne namen byvoegen, om de lastige verhalen van *zeide zy*, voor te komen.

Dochter.

Wat dunkje Moeder van het jong Heertje, dat boven op de voorkamer logeert? wat is hy schoon. Zeker Moeder lief, zo een vryertje zoude my wel aanstaan.

Moeder.

‘Wat ik denk *Mietje*, zal ik u zeggen. Het is geen spekje voor je bekje; ook

dunkt my, dat gy het wel met *Hendrik* stellen kond, die dagelyks een bediening van zyn Heer te wagten heeft; doch ik gebied u, voortaan van alle malligheid af te zien; want my dunkt, dat sedert ik hem by u op het bed betrapte, hy hier zo veel niet meer komt. Ik vrees, dat hy reeds ondervonden heeft, dat gy wel meer zulke en diergelyke malligheid bedreven hebt. Zo dit waar is, is u fortuin verloren.

Dochter.

‘Dat geloof ik niet, Moeder; want nog gisteren heb ik dit briefje van hem ontvangen, 't geen ik u om zyn aardigheid zal voorlezen. Hier is het luistert toe: Schoon en aardig krullebolletje, lieve *Mietje*, ik kan niet nalaten, u met onderdanigheid te verzekeren, dat het my een groot harteleet is, dat ik, sedert wy in..... gedartelt hebben, 't geen my nog aan het hart goed doet, geen gelegenheid gehad heb, u te zweren, dat ik niemand lief heb, dan u. Ik heb my eenige dagen in den *Haag* moeten ophouden, en dat is de reden van myn verzuim.

‘Dezen avond zal ik u honderd duizend kusjes tot bodembrood mede brengen; want je weet, dat ik daar niet karig op ben. Daar by zal ik het niet

laten blyven, maar verwacht iets meer van my: Uwe Moeder zal ik by die gelegenheid ook niet vergeten. Ik heb voor haar een pakketje Moesjes mede gebragt, van de nieuwste mode; doch het geen u boven al behagen moet, *Mietje*, is, dat ik reets een bediening gekregen heb, die drie honderd gulden opbrengt. Wat dunkt u nu Moeder, staan myne zaken niet wel?

Moeder.

‘*Hendrik* is een braaf kaarl, hy verstaat zyn weereid wel; ik geloof, dat hy van hooge geboorte is, om dat hy weet, wat een Vrouw van fatzoen toekomt. Maar evenwel *Mietje*, draag u voorzichtig; want zo hy merkt, dat gy de minste stap tegen zyne belangen doet, legt uwe welvaard in duigen.

Dochter.

‘Nochtans denk ik Moeder, dat ik altyd wel tot zo een portuur zoude kunnen komen, als *Hendrik* is. Hy draagt immers maar een livery rok. Hoor Moeder, ik weet niet wat ik zeggen zal van den jongen Heer, daar wy zo dadelyk van spraken. Hy ziet my gestadig met groten aandacht aan, en ik

merk, dat hy, wanneer hy my beschouwt, telkens zucht.

Moeder.

‘Zwyg van dien Jongen Heer, daar zullen wel liever Kinderen meê gepaait worden, of denkt gy, dat juist alle Heeren op zulk een kleuter gezet zyn, als gy zyt? zo gy dit denkt, zyt gy ver verdooit.

Dochter.

‘Als Moeder lief'er zelf spikkel op heeft, wil ik 'er niet meer van spreken; doch ik geloof, dat als die Heer Rechter van ons geschil was, hy wel anders zoude oordeelen, dan gy.

Hier eindigde het gesprek, vermits de Moeder, zich door hare Dochter gehoont ziende, in ysselyke scheldwoorden uitbarste; die met slagen verzelt gegaan zouden hebben, zo de Dochter dit onweêr niet voorzichtig ontweken had.

Toen dat gesprek dus geëindigt was, schelde ik. De Dochter en de Moeder wilden te gelyk naar myn kamer komen; doch de Moeder belaste de Dochter, in de zykamer op te passen, en zich in haar Moeders zaken niet te mengen.

De Hospita trad dan binnen, waarop ik een kannetje koffy ordonneerde. Zy vroeg my, of ik het wel kwalyk nemen zoude, dat zy een kopje met my nuttigde; waar op ik antwoorde: dat zulks my tot veel eer zoude verstrekken, 't welk haar uitermaten behaagde.

Zy had zich reeds gekapt, waar mede zy in myne tegenwoordigheid als een Paauw pronkte. Ik vroeg haar by die gelegenheid, of zy geene Kinderen meer had, dan deze Dochter, en liet my van ter zyde ontvallen, dat hare Dochter niet onbehaaglyk was. Die geringe lof, welke ik hare Dochter gaf, maakte hare tong geheel los, en zy berichte my, dat *Mietje* op haar trouwen stond. Teffens vroeg zy, wat ik dacht, dat een Vrouwspersoon het beminnelykste maakte; waar op ik, om haar ten vollen in myne belangen te wikkelen, als wetende aan wat euvel zy ziek was, haar antwoorde: dat de uiterlyke schoonheid in het oppervlakkige, wel de sterkste prikkel was, om zich te doen beminnen; doch dat het verstand, de goede zeden, en de manieren, alleen in staat waren, de liefde altoosdurend te maken. Dit zeggende, wierp zy my een lonkje toe, roepende met een gemaakte hoogdravenheid: *Wel geraden.*

Zeker, Mejuffrouw, zeide ik toen, myne verkiezing verscheeld zeer veel van

die der Jongelingen, welke zich aan een weinig schoon vergapen. Een bedaagde schone, die ondervinding van zaken heeft, is in myne oogen, oneindig schoonder.

Hierop begon zy een lange reden aan te heffen, die zy gewis tot diep in den nacht uitgerekt zoude hebben, waar in zy myn verstand tot de wolken verhefte; zeggende, dat de Vrouw gelukkig zoude zyn, die my ten deel zoude vallen; doch ik stoorde haar in hare redenen, door te zeggen, dat ik my dien lof niet konde toeëigenen, waar op zy vertrok.

Gelyk een droge bos stroo vuur vat, zo schielyk ontbrande onze oude Hospita. Zy diende my of ik een Prins was, waar door ik gelegenheid vond, om den omgang van *Hendrik* met *Mietje*, geheel te doorgronden.

Ik verzocht de Hospita, my gelegenheid te verschaffen, om my ooggetuigen te doen zyn van de Minnenhandel van hare Dochter; welk verzoek ik met eenige kusjes doordrong. Zy gaf my daar toe eenige gelegenheid, door heimelyk gaatjes in den zolder te booren, waar door ik geheel myn oogmerk bereikte.

Het was omtrent drie uren in den namiddag, toen de Hospita my kwam berichten, dat de verliefden reets in hun vertrek waren; weshalven ik my naar

de plaats myner begeerte begaf, en 'er de volgende ontdekking deed. *Hendrik* zat naast de zyde van zyn Maitres, die op een dertele wyze haren arm om zynen hals gestrengelt had. Hy scheen in diepe gepeinzen te zitten, herdenkende mogelyk de ontrouw die hy my thans betoonde. Zy zyne stilheid merkende, vroeg naar de reden zynen droefgeestigheid. Ik merkte, dat hy haar niet dan met eene diepe zucht beantwoorde, terwyl eenige tranen uit zyne oogen rolden. Dit bragt haar in een grote verlegenheid, waarom zy hem om den hals viel, en zo zeer kustte, dat hy zyne droefgeestigheid vergat. Hy wilde zich over zyne onbeleeftheid verschonen: doch zy, als eene doortrapte feex, begeerde de oorzaak 'er van niet te weten. Alles wat zy aanwende, strekte om zyn jeugdig bloed te verhitten, waar in zy ook haar oogmerk bereikte, zelfs zo, dat hy onmachtig wierd, zich langer te bedwingen, van zich in haar armen te werpen, en haar de hoogste gunst te verzoeken.

Op dat gezicht vertrok ik vol woede en spyt, doch besloot, zulks voorzichtig te ontveinzen, en hem voor myn vertrek een gevoelige neep toe te brengen, die hem in veel verwarring zoude moeten brengen, zo hy de minste deugd by zich had over behouden.

Nadien hy nooit geen schrift van myne hand, 't geen lopende, naar den trant onzer Ouders, geschreven was, gezien had, en ik dat schrift volmaakt schryven konde, besloot ik, hem een brief te doen toekomen, die van den volgenden inhoud was:

Misleide HENDRIK:

‘Ik verheug my, Hendrik, dat gy uwe liefde de Dochter van een Hospes hebt toegewyd. Dit zal ook uwe Angelika moeten verheugen, ziende dat hare medevryster hoedanigheden bezit, die verre beneden de hare zyn. Uwe Maitres is middelmatig fraai, Angelika, zegt men, is aanbiddelyk schoon. Uwe Maitres is zo kuisch als Potifars Wyf, Angelika is eene Lucretia. Mietje is onstandvastig, in het tegendeel is Angelika standvastig. Mietje heeft haar eer veil voor een stuk geld, Angelika in het tegendeel voor geen wereldlyke schat; in weerwil van dit alles breekt gy nochtans de trouw die gy Angelika gezworen hebt, en vestigt uwe liefde op Mietje. Waarlyk, Hendrik, zo uw verstant niet op den hol is, loopt het gevaar, om den teugel op zyne tanden te nemen. Maar Hendrik, zyt verzekert, en dit strekt tot uwe waarschouwing, dat, zo ge ooit tot de dolheid komt, van Mietje

te trouwen, gy onmogelyk het groot Gild der..... zult kunnen ontlopen.

III. Hoofdstuk.

Bevattende

Het slot van Angelikaas verhaal, en een teder gesprek van den Schryver, waar in hy zynen Minnenhandel naar het gewenscht doelwit wend.

‘Die Brief, dus vervolgde *Angelika*, deed ik hem den volgenden dag door een onbekend persoon toekomen, waar op ik, hebbende dus myne nieuwsgierigheid geboed, het besluit nam te vertrekken. Doch ik had my te verre met de Hospita ingewikkelt, om gemakkelyk van haar ontslagen te worden: Toen zy zag, dat ik toestel tot myn reis begon te maken, verdubbelde zy hare aanzoeken, en gaf niet onduister te kennen, dat zy op my verliefte was. Ik, niet beseffende waar aan ik my bloot gaf, beantwoorde hare tedere uitdrukkingen met eenige liefdensbetuigingen, die dat gerimpeld vel zo driftig maakten als een jong Meisje, dat reets hare eer verloren heeft.

Toen ik zag, dat dit spel ernst begon te worden, geraakte ik in grote verle-

genheid, niet wetende hoe my uit een zo belagchelyke zaak best te redden; want zy my reets zo verre gebragt had, dat ik haar had beloofd, haar den volgenden nacht in myn bed te zullen ontfangen.

Dus in het naauw zynde, wist ik genen beteren raad, om my uit die netelige zaak te redden, dan my onzichtbaar te maken, en met een stillen trom af te trekken; tot dat einde ging ik, na nog eenige malligheid met de Hospita bedreven te hebben, tegen den avond, onder voorwendzel van een wandeling, ten huize uit, en begaf my naar mynen vriend, by wien ik voorheen myn intrek genomen had, alwaar ik myne mans klederen weder voor myne Vrouwelyke verwisselde.

Aleer ik vertrok, konde ik van my niet verkrygen, de gemeene handelwyze myner Hospita op haar niet te wreken; des stelde ik omtrent een half uur voor myn afvaren, de volgende brief een Kruijer ter hand, om dezelve den Hospes in eigen persoon over te leveren:

MYN HEER,

‘Verwonder u niet, dat ik ten uwen huize myne hielen aan de poort geveegt heb, zonder dat was ik buiten staat geweest, de

ontrouwe klaauwen van uwe Vrouw te ontslippen, die zich noch verwaandelyk durft verbeelden, dat haar Sater gezicht machtig is, jonge Heeren te bekoren. Myn goede man, bewaar uw hoofd voor verdere en nieuwe....., en uw huis voor opspraak; want Mietje is alleen in staat, om u hartzeer genoeg aan te doen, door uw huisgezin te vermeerderen, waar toe Hendrik haar rustig de hand bied. Voor het overige kond gy verzekert wezen, dat ik my wel wachten zal, ooit uw huis te betreden, verzekert zynde, dat alle brave personen een wezentlyken afkeer hebben van een plaats, alwaar men de eer en schaamte met voeten treed.

Dit verricht hebbende, ging ik wel te vreden scheep, latende aan den Hospes en aan Hendrik, de herkaauwing dier brieven overig.'

Hier eindigde *Angelika* haar verhaal, 't geen zy met veel bevalligheid geuit had. Een geruimen tyd zag ik haar zeer verliefd aan, zonder een enig woord te spreken, terwyl ik my slegts eenige diepe minne zuchtjes liet ontglippen. Eindelyk berste ik uit, drukkende teffens hare poesle handjes: *Ach, Angelika, myn bekoorlyk Beeld! mag ik nu het einde van myn minneleed hopen? zal ik nu den schoonsten Engel, die onder de Zon is, bezitten? Schone Maagd, erken nu myne getrouwheid,*

meet myne liefde, die u reets zo trouwhartig ik gebleken, af, by de ontrouwheid van uwen ontrouwen, en oordeel dan zelf, wat lot ik waardig ben.

Zy zag my op die bede zo verrukkende aan, dat ik my niet wederhouden kon, my voor hare voeten neder te werpen, hare kniën te omhelzen, en haar met de tederste woorden, die op het aambeeld van *Venus* gesmeet zyn, te smeken, om hare wederliefde; waar door zy zodanig bewogen wierd, dat zy eenige tranen uit hare schone oogen storte, en met deze woorden hare diepe ontroering uitdrukte: *Ach Lodewyk, wy zyn beide ongelukkig, ik bemin u, doch kan u niet bezitten!*

Die woorden brachten my in grote verwarring, zulks ik niet wist, wat van dezelve te denken. *Ach, wreede Angelika! riep ik, zeg liever, ik haat u, waar door gy my oneindig minder bedroeven zult, dan te zeggen, ik bemin u, doch kan u niet bezitten. Myn waarde, sprak zy, myn woord, dat ik mynen Minnaar eenmaal gegeven heb, zal nog kan ik nimmer breken; zyn ontrouw geeft my daar geen recht toe. Vergun my dan te sterven,* hervatte ik. *Ongunstig Noodlot, ik zal my, zonder eenig tegenmorren, onder uwe wreedheid vlyen! wel aan Angelika, ik zal dan het slachtoffer van uwen haat zyn. Zeker zoude ik verder voortgevaren hebben, myne klachten in den wind te strooijen, zo Angelika my niet*

wederhouden, en met een tedere omhelzing verrast had, die ons beide in zodanig eene vervoering bragten, dat wy door eene oprechte liefde doortintelt wierden; en ik zoude my zeker toen reets in haren rozen schoot verloren hebben, indien zy, hare zwakheid beginnende te bespeuren, niet schielyk als uit een verliefde sluimering opgerezen was, voegende my op het minnelykste toe: *Myn lieve Lodewyk, laat ons gaan, want myn eer loopt gevaar*. Die reden wist zy zo aardig en minlyk te uiten, dat ik haar in myn hart moest pryzen, en my de gelukkigste aller stervelingen achte, zo ik haar ooit bezitten mocht.

Dus verre was mynen minnenhandel gevordert, toen myne Moeder van een hevige ziekte wierd aangetast, die haar in het graf sleepte, waar door myn Vader genoodzaakt was, my t'huis te ontbieden, vindende zich, wegens zyne rechtmatige droefheid, buiten staat, myne zaken behoorlyk waar te nemen.

Het is wel te denken, dat ik node *Angelika* konde verlaten, en ik geloof, dat ik van droefheid gestorven zoude hebben, zo dat goedaardig Meisje my niet verzekert had, dat indien *Hendrik* zich elders mogt verbinden, zy niemand dan my zoude beminnen, en my teffens had vergunt, weeklyks myne opwachtingen by haar te komen maken, 't geen ik oneindig hoger

waardeerde, dan de wezentlyke bezitting van een Koningskroon.

IV. Hoofdstuk.

Behelzende

De Schryver gaat by zyn Vader weder inwonen; neemt Angelika tot zyn Huishouster, en zegepraalt dus, doch na veel moeite, over hare deugd.

Nu zag ik my weder in het huis van myner Vader, in de beslommering van den Koophandel gedompelt, strydig met myne neiging; want ik aan het zorgeloos leven zo zeer gewent was, dat het my tot een last verstrekke, myn hoofd met eenige zaken te breken. My geheel aan *Angelika* overgegeven hebbende, spande ik nacht en dag myne gedachten in, hoe best deze schone naar myn wil te krygen. Hier door zag ik myne zaken geheel in 't riet lopen, en myne middelen dag voor dag verminderen.

Niettemin stond ik niet af van myne Minnarye met *Angelika*, die allengskens buigzamer wierd, en dermaten aan my gewende, dat zy, zo wel als ik, nooit wel te vrede was, ten zy ik my onder hare bekoorlyke oogen bevond, zonder my nochtans eenige grotere vryheid dan voor-

heen te vergunnen, of van een nadere verbintenis te willen horen spreken: zo vast stond zy op haar woord.

Nacht en dag lag ik op middelen te denken, hoe my best van deze schone te verzekeren. Eindelyk viel my in, myn Vader voor te slaan, *Angelika* te bewegen, voor Huishouster by ons te komen inwonen, waar toe ik niet veel moeite behoefde aan te wenden, vermits de Oude Man geen het minste erg dacht.

Zyn toestemming verkregen hebbende, begaf ik my met een vergenoegt hart naar *Angelika*, die ik biddende de zaak voorstelde, waar in zy veel zwaarigheid vond. 't Is waar, zy hoorde met een vreugde, die zy niet ontveinzen kon, myn voorstel aan; doch de opspraak der menschen duchtende, wees zy myn verzoek met minnelyke woorden van de hand; echter op eene wyze, die my de vryheid gaf, myn aanzoek te verdubbelen, waar door zy eindelyk boog, en zich liet gezeggen, onder voorwaarden nochtans, dat ik nimmer denken moest, dat zy haar hart van *Hendrik* zoude aftrekken, latende my het volle recht, haar te beminnen, vermits *Hendrik* door zyn gedrag ten vollen rechtvaardigde, dat zy zulks dulde.

Het duurde niet lang, of ik zag de schone *Angelika* in ons huis treden, 't geen my dermaten verheugde, dat ik in verrukking uitriep; *Heb dank, ô Liefde!*

heb dank voor het mild geschenk, dat gy zo goedgunstig in myne bereiking werpt! ô zuivere Liefde, ik zal duizend dank-altaren voor u in myn hart oprichten, en u het reukwerk myner erkenenis alle myne levensdagen toezwaaijen! ô Liefde, laat nimmer dit geluk verdwynen, maar stel my altoos onder uwe gunstelingen!

Nu was ik t'eenemaal in myn schik, het mogt nu met myn tydelyk bestaan gaan zo het wilde, *Angelika* was het doel myner verlangens, en in hare bezitting hielden zich myne begeertens vergenoegt. Zo onbezonnen is de Jeugd, dat zy zich aan den schyn vergapende, het ware goed, waar in haar geluk gelegen legt, verwaarloost.

Ik moet myne dwaasheid voor de gantsche weereld belyden, dat ik, verzekert zynde naar de wettige bezitting van *Angelika* niet meer te moeten denken, alle listen en lagen in het werk stelde, om over hare gestrenge deugd te zegepralen.

De Liefde, die doch onwederstaanlyk werkt, gaf my het vermogen, om het standvastig voornemen dezer schone te doen verdwynen, en voor een oogenblik daar van af te zien: Thans was het alomme in *Middelburg* vol vreugde, wegens de verheffing van zyne Hoogheid, tot Stadhouder der Vereenigde *Provintien*. De dag was niet machtig, de uitgelate vreugd der Burgerye te bepalen; de nacht zag zich verlicht door

duizend duizenden lichten, die door haren glans de nacht in eenen helderen dag herschepten. Die mateloze vreugd maakte ik my ten nutte. *Angelika* was by deze gelegenheid verheugder dan ooit, en bragt alles toe, wat eenige luister en pracht aan de algemeene vreugde konde byzetten.

Zy was dien avond en een gedeelte van den nacht in gezelschap geweest van eenige jonge Dochters. Ik wachte dat zoet Meisje op; want myn Vader reeds vroeg ter rust gegaan was. Zy bragt my eenige versnaperingen mede, die ik met een diepe zucht aannam. *Angelika*, zeide ik, *Ach! de algemeene vreugd kan my niet bekoren; gy alleen zyt myn wellust en de glorie van myn hart; in u heb ik al myn welbehagen bepaalt; maar Helaas! uitgeleze schone, wat vrucht kan ik van die hartstocht, die my verteert, plukken? wat zal het loon zyn van alle myne zugtingen? niets anders dan alleen het geluk, van u dagelyks aanschouwt, en den roem weggedragen te hebben, van in den dienst van een ondankbare en wreede schoonheid gestorven te zyn.*

Zy veranderde van couleur, toen zy my dus hoorde spreken. *Wat wilt gy dan dat ik voor u doe?* vroeg zy zo teder, dat ik als een ongevoelig Beeld haar bleef aanschouwen, waar door zy nog meer beroert wierd, berstende de tranen uit hare bekoorlyke oogen, die als paarlen op hare klederen storten. Zy mede door eene te-

dere liefdedrift bewogen, drukte haren zuiveren boezem tegen myne lippen, die zich verloren in het genot dier verrukkingen, welke niet dan door het gevoel te kennen zyn. *Ach, Lodewyk! riep zy uit: In dezen boezem, door niemands hand bemorst, door niemants lippen bezoedelt, leeft gy, in myn hart staat uw beeld met goude letteren gegraveert; wat wilt gy meer? Kan ik my zelf geweld doen, en myn eensgegeven woord terug trekken; neen, dat kan niet zyn. Kon ik uwe vergenoeging met myn dood kopen, gy zoud zeker vergenoegt wezen. Wreed Noodlot! hoe lange zult gy u tegen onze liefde verklaren? Hoe lange zult gy lust scheppen, ons de zoetheid van het jeugdige leven te misgunnen.*

Zy zoude gewis hare klachten verder uitgeboezemt hebben, zo de volheid van haar verliefte hart, haar den mond niet gesloten had, van welke verrukking, die zich zo gunstig voor my verklaarde, ik my bediende, om de vruchten van myn uitgerekt verlangen te plukken.

Zy, als uit een verliefde droom ontwaakt, zag my met een flauw gezicht aan, zonder een eenig woord te spreken. Driewerf sloeg zy hare oogen neder, en driewerf vestigde zy dezelve weder op my. Eindelyk viel zy my om den hals, besproeiende myn aangezicht met een vloed van tranen, en roepende: *Ach! waar is myn eens genomen besluit gebleven!*

Dus had ik over het schoonste Vrouwenbeeld gezegepraalt, en daar door zo veel genoeg genoten, of ik de geheele wereld had overwonnen. *Angelika* bleef my na dien tyd standvastig beminnen, zonder nochtans haar woord eenigzints te breken, 't welk zy aan *Hendrik* gegeven had, waar in ik een soort van grilligheid, toen myne minnelust een weinig verkoelt was, opgesloten vond.

V. Hoofdstuk.

Bevattende

Een schets der ondermaansche wisselvalligheden, waar in weinig Lezers smaak zullen vinden, vermits de herschepping van een Koopman in een Boer, een harde brok om te verduwen is.

Tot dus verre had myn levensloop in niets anders, dan in een aaneenschakeling van Minnaryen bestaan, die myne harssens in een gedurige mymering hielden, missende ik het ware zoet, 't geen de jonge Jeugd gelukkig maken kan. Dus hobde en tobde ik voort, tot ik in myn verderf storte, 't geen ik ter naauwer nood ontkwam.

Toen ik dacht, in het volle genot der aardsche wellustigheden te zullen geraken,

wierd ik daar in te leur gestelt door het sterfgeval van mynen dierbaren Vader, wiens Crediet myne zaken tot dus verre gaande gehouden had. Ik was dan genoodzaakt, wilde ik geene affronten lyden, eensklaps uit myn Negotie te scheiden, en myne Crediteuren te voldoen, waar door my te weinig overschoot, om iets anders by de hand te nemen.

Ik was ontroostlyk wegens mynen toestant, en geloof, dat ik de handen aan my zelven geslagen zoude hebben, zo *Angelika* my door hare zoete streelingen niet wederhouden had.

De grootste spyt, die my in myn verdriet wedervoer, was, dat personen, die ik weleer met weldaden had opgehoopt, en die na myne oogen plegen om te zien, nu de eerste waren, om my te honen en te verachten, gaande hunne ondankbaarheid zo ver, dat zy, in plaats van my te troosten, en de herstelling myner zaken te bevorderen, my myne agtelosheid kwamen verwyten, als of ik wezentlyk in hunne goederen gezeten had.

Alle die versmadingen vermoeden my zodanig, dat ik myn huis in *Middelburg* verkogt, de Stad voor eeuwig vaarwel zei, en my weder op myne Buitenplaats ging nederzetten; levende van de penningen die ik magtig was, als of aan dezelve geen einde was, zonder te weten, hoe

aan andere te geraken, wanneer dezelve verteert waren.

Eens op een tyd, wanneer ik die zaken meer dan na gewoonte door myn hoofd haalde, en my daar over zeer bekommerde, kwam *Angelika* my dermaten troosten en opbeuren, dat ik in een gewenschte luim geraakte, toen zy my in dezer voegen aansprak: *Myn Waarde! zo gy ooit reden had, naar getrouwen raad te hooren, is het nu, onbetwistbaar heeft de Liefde u in alle de rampen gestort, die gy heden ondergaat; derhalven komt het ook de liefde toe, u weder te herstellen Dat ik u oprecht bemin, zyt gy verzekert, en dat ik u myne hand zoude geven, indien ik zulks doen konde, zweere ik u, by al wat Heilig is. Derhalven zal de liefde, die u bedorven heeft, u weder herstellen, zo gy mynen raad spoedig gehoor gelieft te geven. Uwe woning is zeer bekwaam en wel gelegen, om eene Bouwery op te rechten. Gy hebt niets anders te doen, dan eenige Melkkoeijen te kopen. Het land, tot deze Hofsté behorende, is bekwaam, om indien wy arbeiden willen, ons en het Vee rykelyk te voeden. Voor my, ik zal niet ontzien, 'smorgens vroeg en 'savonds laat u nut als myn eigen te betrachten.*

Ik hoorde haar met veel opmerking aan, en haren raad beviel my zeer wel, uitgenomen dat zy aanbod, al dit lastige werk zelf te verrichten. *Zoude uwe poesle handen, riep ik uit, bekwaam zyn, Boeren-*

werk te verrichten? Angelika, weet gy wel wat gy zegt? uwe handen zyn my veel waardiger; zy verdienen veeleer een Scepter te zwaaijen! zy zyn veel te teder; neen Angelika, uwen raad bevalt my wel, maar nooit zal ik dulden, dat gy uwe tedere leden geweld aan doet.

Het duurde niet lang, of ik zag my verrykt met zes schone Melkkoeijen, en een volmaakte Bouwery. Een brave Boeren Meid, die ik ten dien einde gehuurt had, nam den Bouwdienst trouwhartig waar, en ik moet bekennen, dat *Angelika* alles deed, wat men van een brave Vrouw met reden kan verwachten. Noch geen jaar was ik in dat beroep geweest, of zag myn vermogen na mate dat myn Vee aangroeide, vermeerderen; welke staat my den gelukkigsten aller Menschen maakte.

ô Tydelyke wisselvalligheden! hoe rold u rad; hoe weet gy alle dingen in korten tyd te verkeerren. Ik, die weleer een Koopman was, herschept gy in een Boer, weleer zo verachtelyk in myne oogen! Te voren ging ik met Menschen om, of die den naam van Menschen dragen, en nu met Beesten! ô wisselvallig noodlot! hoe ongestadig zyn alle uwe bedryven. Gy speelt met my, gelyk als met een bal van 't geval. Ik zal echter niet voor uwe nukken bukken; maar my uwe tiranny getroosten.

Alle die verwisselingen, deden my wel

in het oog der weereld daalen; doch zy schonken my een vergenoegden geest, waar toe my *Angelika* niet weinig behulpzaam was, door my te vertroosten, wanneer myn hart zich niet vrywillig onder alle die veranderingen wilde buigen.

Myne vergenoeging vond ik in dat afgezondert leven, en in de bespiegeling der wonderen van de Natuur, waar toe het Landleven eene schone gelegenheid kan verschaffen. De vroege Morgenstond lokte door zyne bekoorlykheid my ten bedde uit, wanneer ik my met myne *Angelika*, wandelende langs de groene klaverdreven, die van den daauw bevochtigt, door de koesterende en verwarmende Zonnestrallen gekust wierden, in een vriendelyk gesprek, niet zelden verloor, tot wy vermoeid van wandelen, onze afgematte leden op de ontloken Boterbloempjes nederleiden, en, van minnetochtjes dronken, in een verliefde mymering geraakten, waar uit wy niet eerder bekwamen, dan wanneer de Zon naar het middelpunt van haren loop snelde. Als dan begaven wy ons naar huis, en lage stulp, daar niets prachtigs te vinden was, dan een bevallige eenvoudigheid, en alwaar een zinnelyke opdissing, de pracht der rykste disgerechten rykelyk vergoede. De bruine Avondstond hield ons niet in huis, maar wy zagen veelyds de Zon in Zee duiken, en met vlugge schreden rennen,

om onze tegenvoeters te verlichten. Dan wierd het zwoegend Vee uit zyne ploeggareelen ontslagen, en in grasryke dreven gejaagt. De Melk-meid, haar dagelyks werk volbragt ziende, zong een deuntje uit den treuren, en liet violen zorgen, of wagte haren Minnaar met ongedult, tellende vast de minuten zyner komst.

Dus bragt ik den Zomer door. Den Winter, die met veele guure buijen verzelt gaat, ontdoken wy in het hoekje van den haart, terwyl het Vee in de Stal voor het bulderend onweer geborgen was. Hemel! wat geneuchlyke uren bragt ik toen met myne *Angelika* door. Die lieve Meid beminde my teder, en ik was en bleef smoorlyk op haar verzot. Gewis zoude ons geluk bestendig geweest zyn, zo zy met my in een wettig Huwelyk had willen treden; doch waar van zy my nooit gaarne hoorde spreken.

Wel verre dat dit gezellig leven by de Boeren die rondom ons woonden, nyd verwekt en hen tot kwaad spreken aangezet zoude hebben, beminden zy ons in het tegendeel zeer teder, vermits onzen Minnenhandel hun nooit eenige achterdocht gaf, om dat wy denzelven zodanig voor hunne oogen bewimpelde, dat zy 'er niets van bespeuren konde. De vriendelyke wyze, op welke wy hen ontmoeten, sloot hen ook steeds den mond; zyn-

de zy gantsch vergenoegt wanneer ik hen nu en dan onthaalde, 't geen my niet veel koste, vermits de Boeren met een weinig te vreden zyn.

VI. Hoofdstuk.

Behelzende

Een groote verandering in des Schryvers Minnenhandel. Angelika verlaat hem, waar door de minnedrift op het ysselykste de Hoofdrol speelt.

Thans was ik te vergenoegt, dan dat ik niet weder de grillen der wisselvalligheid smaken zoude; want naauwelyks dacht ik my in myn kommerloze staat te bevestigen, of *Angelika* storte in de grootste droefheid der weereld. Myne tegenwoordigheid, myne streelingen, en lieve behandelingen, schenen haar thans te mishagen. Zy vermyde myne tegenwoordigheid steeds onder het eene of andere voorwendzel. Eerst dagt ik, dat eene ligte onpasselykheid haar verhinderde, om met my als voorheen te leven; doch myne oogen wierden wel haast geopent, toen ik myne liefde op de klippen van een onvermoede verandering deerlyk zag schipbreuk lyden.

Op een avond dat ik over die koelheid

van *Angelika* in diepe gepeinzen zat, trad zy in myn kamer met een verwildert gezicht, hebbende een bloten deegen in hare hand; zy naderde my tot op twee schreden, viel toen op haar kniën, en sprak my in dezer voegen aan: *Het is gedaan met onze onderlinge liefde, beminnellyke Lodewyk: Het noodlot kant zich tegen ons; wy moeten scheiden; ik kan de uwe niet zyn. Hendrik keert weder tot de deugd: hy keert weder, komt my opzoeken, en onderwerpt zich aan my. Ik moet myn woord, hoe smertelyk het my valt, gestant doen, u verlaten, en Hendrik volgen. Ach Lodewyk! ik zal omkomen, wanneer ik u niet meer zie. Ach! gun my eenen korten dood. Laat ik sterven voor uwe oogen. Zie daar Lodewyk, aanvaart dezen deegen; laten wy t'zamen sterven. Konnen wy in dit leven niet vereenigt zyn, laten wy dan na onzen dood te zamen door de Eliseesche Velden zweeven; dit kan Hendrik niet beletten. Hy kan na myn dood niets van my vergen. Nog eens Lodewyk, aanvaart dezen deegen, doorstoot mynen boezem, en in denzelven uw beeld.* Dit zeggende ontbloote zy haren boezem, terwyl ik door schrik, woede, en een ysselyke hartstocht geprikkelt, den deegen vattede, en het punt tegen myn eigen boezem zette, denkende met grote kracht 'er in te vallen, en dus een einde van myn rampzalig leven te maken; doch toen ik daar dagt in te storten, voelde ik my

van achteren door eene sterke hand aangrypen, en achter over rukken, vallende *Angelika* op dat oogenblik in onmagt.

Een zekere uitzinnigheid beheerste my, die dodelyk voor my geweest zoude zyn, indien onze Boere Meid (want deze was het, die my had wederhouden) my niet ter neder gezet, en zich Meester van myne deegen gemaakt had, waar na zy *Angelika* door eenige middelen weder te regt bragt.

Ik vond my zodanig afgemat, dat ik my naar bed moest begeven, alwaar ik met het grootste hartenwee lag te worstelen. My dacht, ik zag de schone *Angelika* in de armen van *Hendrik* rusten, en zich vergenoegen in hunne onderlinge liefde. My dacht, ik hoorde hen myne liefde bespotten: ô Ysselyke minnenyd, hoe deerlyk weet gy de mensch te grieven! De wreedste pynen konden de grievende smarte niet evennaren, waar mede gy de mensch martelt.

Toen ik weder by my zelf gekomen was, zag ik *Angelika* voor myn bed zitten. Zy sloeg hare oogen op eene tedere wyze op my, terwyl zy myn aangezicht met hare tranen bevochtigde. *Ach Lodewyk! zeide zy, is het mooglyk, dat gy dus kleinhartig zyt, van my te laten leven, daar ik moeds genoeg heb, om met u te sterven! Ik bid u bedaar, nadien het noodlot wil dat wy leven. Verwin u zelf, en geef my den*

geene weder, dien my toekomt. Deze reden, beken ik, wekte myne deugd weder op; want iets te bezitten, waar toe men geen recht heeft, was altoos hatelyk in myne oogen, en ik geloof, dat zo ik op dien tyd gelegenheid had gevonden, om *Angelika* aan *Hendrik* over te leveren, ik zulks in de zelfde drift gedaan zoude hebben. Echter vatte ik haar aan hare hand, die ik teder kuste, en vroeg haar: *Wat wilt gy, deugdzame Angelika, dat ik doen zal? Uwe liefdedrift in een broederlyke genegenheid veranderen;* antwoorde zy. *Wel aan,* vervolgde ik, *ik zal myn best doen, en uw tonen, dat ik geen onwaardig Minnaar van u geweest ben.* Die reden bragt haar weder in eenen anderen luim, als wanneer zy my verhaalde, dat *Hendrik* haar was komen opzoeken, en haar had aangezocht haar gegeven woord gestand te doen, by welke gelegenheid zy hem zyne minnaryen met de Dochter van den Herbergier had verweten, welk verwytt hy niet anders had beantwoord, dan met ernstig excus te verzoeken; zwerende dat hy door die loze lieden misleid was, en betuigende, dat hy nooit de liefde, aan *Angelika* verschuldigt, uit het oog had verloren, gelyk thans de sprekende daden toonden, nu hy een inkomen van twaalf hondert guldens jaarlyks bezat, welk inkomen hy haar, neffens zyn persoon op het nederigste kwam aanbieden.

Ik wenschte *Angelika* met een zucht geluk over die wonderbare verandering, en wy zwoeren elkander eene eeuwige Broederlyke en Zusterlyke vriendschap.

Het duurde niet lang, of ik zag *Angelika* met een heimelyke minnepyn en grievende droefheid vertrekken; ik zegge heimelyke minnepyn; want door een soort van grootmoedige triumph, wist ik alle kommer oogschynlyk uit myn hart te verbannen. Zy bemerkte zulks, en scheen 'er spyt over te gevoelen; doch ik wist evenwel beter wat in myn hart omging.

Dit was het slot myner Minnehandel met de schone *Angelika*, die ik zeker door myne oprechte aankleving tot myne wederhelft had verdiend, en waar by ik, menschelyker wyze gesproken, een bestendig geluk genoten zoude hebben, zo zy my ten deel gevallen was. Nu was myn wedervaren niet dan beklaglyk voor my, vermits de vrucht van alle myne tedere Minnaryen een rampzalige scheiding was.

Zo onbezonnen is de Mensch, dat hy, zyne hartstochten volgende, zich in een Chaos van verwarringen verliest. Zeker kan de Liefde vermogende genaamt worden, nadien zy onbepaalt door zich zelf over alle stervelingen heerscht. Alles is haar onderworpen, en zy schynt gerechtigt te zyn om ons te ringeloren. Hoe wierd ik verrukt, toen ik *Angelika* voor

de eerstemaal aanschouwde! Ik dacht een Engel in Menschenschyn te ontmoeten; wat stelde ik niet in 't werk, om my in hare gunst te dringen. Door hare liefde betovert, verwaarloosde ik myn wezentlyk belang, waar door ik in een deerlyke armoede vervallen zoude hebben, zo ik my niet door een byzonder geluk van den Koophandel ontdaan, en my tot een verachtelyk Boerenleven begeven had; en wat was het loon van myne standvastige aankleving aan deze schone doch anders, dan eene rampzalige scheiding, die my immers zodanig drukte, dat ik, van de eene zwarigheid in de andere vallende, my eindelyk ter Zee moest begeven, gelyk in het vervolg blyken zal. Ach! dat myne gevallen ten spiegel verstreken mogten voor alle losse Jongelingen, die, hunnen plicht verzuimende, hunne beste levensdagen aan de liefde opofferen. Ach dat deze begrepen, dat de liefderoozen rondom met doornen bezet zyn, wier prikkelen zeer deerlyke wonden verwekken; daar in het tegendeel het Huwelyk een Paleis is, waar in de rust en het vergenoegen haren Zetel geplant hebben.

VII. Hoofdstuk.

Bevattende

Een tafereel van ysselyke tegenspoeden, waar door de Schryver in de uiterste rampen en armoede stort.

Ofschoon ik *Angelika* dus had zien vertrekken, griefde my hare scheiding zodanig, dat ik in een kwynende ziekte verviel, die my zo vinnig aantaste. dat de Doctor aan myn opkomst begon te twyffelen. Al wat hy te werk stelde, had een verkeerde uitwerking, waar door ik zo zeer verzwakte, dat ik naauwelyks op myn beenen staan kon. In dien toestand overdacht ik myne vorige levensbedryven, en uit overweging van dien, wierd ik der liefde wars, en bespeurde een kalmte in myn gemoed, die ik in een geruimen tyd niet ontwaar geworden was.

Door die gerustheid des Geests geraakte ik in eene diepe slaap, die my ongemeen verkwikte, en waar door ik allengskens weder herstelde. Sedert stelde ik de liefde geheel uit myn zinnen, en nam een besluit, my in 't vervolg voor hare strikken zorgvuldig te hoeden.

Naauwelyks had ik dus een groot jaar geleefd, of zag dag voor dag myne middelen toenemen. Het gebeurde op eenen

zekeren dag, dat ik naar *Middelburg* vertrok, om een goede somme gelds by myn Correspondent wegens verkochte granen te ontfangen. Aan zyn huis schellende wierd my niet open gedaan, waar over ik my verwonderde, doch nog veel meer, toen ik verstond, dat die Correspondent bankrot gegaan was.

Hier over mistroostig, ging ik in een nabygelegen Herberg, myn verdriet door een verkeert middel verzetten, naamlyk, door my stom dronken te drinken, als of dat middel magtig ware myn geleden verlies weder te herstellen. Door die onbedachtzaamheid werd ik genoodzaakt, 'snachts binnen *Middelburg* te blyven, en de wyn uit te slapen.

Den volgenden morgen begaf ik my vroegtydig naar huis; maar Hemel! wat een akelige naarheid beknelde myn hart, toen ik buiten de Poort kwam. Duizenden angstvallige gedachten bestormde my, zonder dat ik magtig was 'er de reden van te beseffen. Dus wandelde ik naar myn huis, terwyl my het klamme zweet uitbrak.

Ter halver weg gekomen zynde, ontmoete ik een hoop volks, die een Brandspuit naar huis bragten. Ik vroeg hen, van waar zy kwamen, doch bekwam geen antwoord.

Dat geval deed my in myn ziel dien ongelukkigen beklagen, die mooglyk door den jongsten brand in den grond geruïneert was.

Dus peinzende voorttrekde, ontmoete my een persoon van myne kennis, die, zodra hy my in 't oog kreeg, zich omwende en te post terug liep.

Ach Hemel! riep ik, hoe akelig is het op het Veld gestelt! men acht ons geen antwoord meer waardig, en, de my bekende ontvlucht my.

Dus met zielgrievende droefheid beladen, naderde ik allengskens myne woning, toen ik den Predikant, door zyn Ouderling verzelt, my te gemoet zag komen. Ik gaf een ysselyke schreeuw zo dra ik merkte, dat hy weende, en my met een beklagend oog beschouwde. Thans merkte ik, dat my een zwaar ongeluk was overgekomen, zonder echter evenwel te kunnen bevroeden, waar in dat ongeluk bestaan mogt. In dien toestand naderde hy my, reikte my zyne hand, die ik vattede en teder drukte, en liet zich breedvoerig in verscheide fraaije zedelessen uit.

Myn ongedult wierd zo groot, dat ik niet konde wachten, tot die eerwaardige zyne redenen geëindigt had, weshalven ik hem in zyne woorden viel, roepende: *Zeg my doch, myn waarde Heer, waar in myn ongeval dan bestaat; al wat over my beschoren is, zal ik geduldig dragen.* Hy antwoorde met een zucht, *uw huis en uwe goederen zyn door de vlammen verteert, en gy zyt zo arm als Job, doch zo gy zo ge-*

duldig als deze in uw ongeval zyt, zal het zelve voor u eindelyk ten beste keeren.

ô Ongelukkige Lodewyk! riep ik, gy hebt dan eindelyk alles verloren, wat gy bezit! Nu, nu is het tydstip geboren, waar in gy beproeven zult, waar in de armoede bestaat. ô Hemel! verleen my gedult, geef my sterkte, want ik bezwyk!

De gryze Leeraar, wien myne smerte het hart scheen te treffen, oordeelde, dat myne droefheid in den beginnen niet gestremt, maar veeleer den lossen teugel geviert moest worden, des geleide hy my met de hand naar zyne wooning, alwaar hy alle pogingen aanwende, om myne droefheid palen te stellen. De overreding vloeyde van zyne lippen, en ik gevoelde my door zyne redenen niet weinig gesterkt.

Toen ik een weinig bedaart was, verstond ik, dat alles wat ik bezat in de assche lag, behalven eenige Beesten, die nog in het Veld weiden, en om het ruwe wintersaizoen, dat reeds guur en bar wierd, te huis gehaald moesten worden.

Dit was voorwaar een akelige omstandigheid voor my, en een waarlyk verdiende straf, om myn eigenzinnig gedrag te tuchtigen; want mynen minnenhandel niet geëindigt was door eene terug keering tot de deugd, maar door een gevolg van eene noodzakelyke scheiding, die ik, in weerwil van my zelf, moest ondergaan. ö Tas-

telyke reukeloosheid myner Jeugd! blinde driften! wat komt het klatergoud van uwe gewaande schoonheid my duur te staan, waar zal ik, nu de wellust my verlaat, heul of troost vinden.

VIII. Hoofdstuk.

Behelzende

Landryk ontfangt den Schryver in zyn huis; bied hem een heerlyk Landgoed aan, en een Huwelyk met Juffrouw Blyhart, 't geen met verdrietige omstandigheden verzelt gaat.

Omtrent veertien dagen bleef ik aan het huis van dien goedaardigen Predikant, in welke tusschentyd ik myn geborgen Koeijen tot geld maakte, en dus een som magtig wierd, die eenigzints konde toeryken, om my eenigen tyd te onderhouden. Langer zoude ik aan het huis van den Predikant gebleven hebben, zo ik zyn minnelyk verzoek had willen involgen; doch nadien hy met een zwaar huisgezin belast was, en buiten zyn tractement geene inkomsten bezat, oordeelde ik, het onverantwoordelyk te zyn, dien goeden Man langer met myn persoon te belasten; weshalven ik, naar een hartelyke dankbaarheid, van hem vertrok; zon-

der echter een vast besluit genomen te hebben, werwaards ik my in die omstandigheden zoude begeven.

In dien toestand begaf ik my in een naastgelegen Dorp by een schatryk Heer, om te onderstaan, of deze, door een Christelyk medelyden getroffen, niet bewogen zoude kunnen worden, my in myne zaken te herstellen; welke hoop my geenzints ongegront scheen, vermits ik dien Heer in veele gevallen gewichtige diensten gedaan had. Ik wierd zeer wel van hem ontfangen, en met veele goedheden overladen, 't geen my niet weinig trooste, en my byna alle myne ongevallen deed vergeten.

Op een tyd, in welke ik hem buitengewoon vrolyk en in eenen goeden luim vond, verzocht ik hem, my de gunst te bewyzen, van my een middel te verschaffen om een eerlyk bestaan te vinden: *waarde Lodewyk, zeide hy: ik heb reeds op uw welzyn gedacht, en ben verblyd, een middel gevonden te hebben, om u in een bestendiger staat te stellen, dan waar in gy ooit geweest zyt. Aan de Noordzyde van deze plaats, dus vervolgde hy, ligt een schone Boere Hoeve. Die Hoeve heb ik besloten u te schenken, met acht morgen schoon en hoog Weiland, 'er naast gelegen; ja Lodewyk, de achting die ik u toedraag, gaat zo verre, dat ik boven dat alles twee duizend guldens voor u geschikt heb, waar over gy dispone-*

ren kond, zo dra gy in 't bezit van die Hoef gestelt zult zyn.

Ik kan niet uitdrukken, welk een vreugde my beving, toen ik dien Heer dus hoorde spreken. Ik vergat alle myne rampen, en my dacht, dat ik nu alle zwaarigheid te boven gekomen was; weshalven ik in eene vervoeringe van vreugde, dien milden Heer bedankte, hem belovende, in alle gevallen die onverdiende mildadigheden te zullen erkennen.

Toen *Landryk* zag (dus was de naam van mynen weldoender) dat myne vreugde ten hoogsten top was gestegen, vervolgde hy dus zyne reden: *met het grootste vermaak merke ik Lodewyk, dat myne keuze uwe erkenenis wegdraagt, maar nadien ik u niet ten deelen, maar geheel helpen wil, twyffel ik niet, of gy zult u wel willen schikken naar den raad, die ik u heden zal geven. Zoude het niet wel een waarheid zyn, Lodewyk, dat uw ongehuwt leven merendeels uwe rampen veroorzaakt heeft. Zo gy de waarheid niet verbergen wilt, antwoord my oprecht.* Hier zweeg *Landryk*, ziende my teffens sterk aan, waar door ik niet weinig onthutste, denkende dat hy door deze reden myne Minnaryen bedoelde. Dus achterdenkend is een bezoedelt geweten: In weerwil myner bedeesheid antwoorde ik hem, *het kan wel waar zyn, myn Heer, dat myn ongehuwt leven my in veele rampen gestort heeft; doch*

het heeft my niet mogen gebeuren, ofschoon ik dikwerf 'er naar getracht heb, tot den Huwelyken staat te komen. Dan zal het nu tyd zyn, vervolgde hy. Hoor Lodewyk, Mejuffrouw Blyhart moet gy vryen, en ik beloof u, u met myn voorspraak te zullen ondersteunen. Juffrouw Blyhart, hervatte ik, zal my in dezen toestant naauwlyks aanzien. Laat het u genoeg zyn, zeide hy met veel ernst, dat ik u zeg, dat gy Blyhart vryen moet.

Aleer wy verder gaan, zal de Lezer gaarne weten, wie die Juffrouw *Blyhart* was. Het was de Kamerjuffrouw van de Dochter van den Heer *Landryk*.

Juffrouw *Blyhart* was een Meisje van omtrent vier-en-twintig jaren, zeer aanvallig van gedaante, en begaafd met edele manieren. Zy sprak de Latynsche en Fransche talen zo volmaakt, als hare Duitsche moedertaal. Daar en boven bezat zy een redelyk stuivertje; 't geen op zes duizend guldens begroot wierd. Haar inborst was vrolyk, en de liefde schitterde uit haare oogen.

Het is wel te denken, dat ik, in den toestant waar in ik my bevond, niet traag was, het voorstel van den Heer *Landryk* te beamen, ofschoon ik voor dat Meisje, hoe schoon zy was, geen de minste drift gevoelde, 't zy dat myne ramp my ongevoelig voor de liefde gemaakt had, of dat *Angelika* haar myn hart bleef betwis-

ten. Hoe het zy, ik zag haar ongevoelig aan, zonder nochtans in my de minste tegenzin voor haar te ontdekken.

Het duurde niet lang, of ik vond gelegenheid, dat Meisje myne liefde aan te bieden, denkende daar in, zo vast maakte ik staat op *Landryks* belofte, wel te zullen slagen; doch ik rekende buiten de waard. Zy hoorde myn voorstel met veel aandacht aan, zonder zich in 't minste te verstoren. Maar hoe verwondert stond ik, toen zy zich na eenige redenwisselingen liet ontvallen: *Ach! Landryk heeft my dan verraden!*

Zy merkte haren misslag, en trachte zich te herstellen; doch ik bespeurde, dat zy zich allengskens verwarder uitdrukte, en hare zinnen op iets gewigtigs speelden, waarom ik myn afscheid van haar nam, en vertrok.

Ik pynigde myne zinnen om de ingewikkelde woorden van *Blyhart* te ontknopen, hoewel te vergeefs. Gaarne had ik *Landryk* daar over willen onderhouden; doch de vrees, van hem te verstooren, sloot myne lippen.

In die onzekerheid bragt ik eenige dagen door, welke tyd my zeer verdrietig gevallen zoude hebben, zo *Landryk* my niet dagelyks op de Jacht mede genomen had, waar in hy veeltyds door een talryk gezelschap vergezelschap werd.

Juffrouw *Blyhart* wierd te dier tyd door

een hevige droefgeestigheid aangetast. Hare vreugde veranderde in eene geemelykheid, waar van ik de oorzaak onmogelyk raden konde. Nochtans was hare vriendschap jegens my op het tederste, zonder dat ik veel in myne Minnaryen vorderde. Dikwerf zeide zy tegen my: *waarde Lodewyk, indien myne omstandigheid gehengde, eene verkiezing naar myne zinnelykheid te doen, zoude ik niemant buiten u myne hand geven; maar helaas! Blyhart is dezelve Blyhart niet meer die zy eertyds was. Wilde de Hemel beminde Lodewyk, dat ik uwe liefde konde bekroonen met eene hartstocht, die de achting, welke ik voor u gevoele, evenaarde, mooglyk zoude wy beide gelukkig zyn.*

Veeltyds, wanneer ik myne aanzoekinge verdubbelde, om het gewenschte ja uit haren boezem te wringen, smolt zy in tranen weg, en berste niet zelden in hevige klachten uit, welke voor my veel te dubbelzinnig waren, dan 'er eenig licht in te bekomen.

Hoe sterker wederstand Mejuffer *Blyhart* bood, hoe meer *Landryk* my aandrong, myne aanzoekingen te verdubbelen. *Hou aan Lodewyk*, zeide hy veeltyds, *Blyhart zal zich moeten laten gezeggen, of myn gezag zal haar de straf doen gevoelen, die zy over het wederstreven van mynen wil verdiend.* Ik verwonderde my over dien handel; doch myne verwondering eindig-

de met de volgende ontdekking, die ik tot het naaste Hoofdstuk bespare.

IX. Hoofdstuk.

Inhoud

Een gesprek tusschen Landryk en Juffrouw Blyhart, 't geen van dat gevolg is, dat Lodewyk uit den huize vluchten moet.

Toen ik eens op een nacht op myne rampen lag te peinzen, hoorde ik een zeer ernstig gesprek, en nadien ik de stem van Juffrouw *Blyhart* en van *Landryk* onderscheidentlyk hoorde, bekwam my de nieuwsgierigheid, dat gesprek te beluisteren, om ware het mogelyk, eenig licht aangaande mynen Minnenhandel te bekomen.

Het huis van *Landryk* was my zodanig bekend, dat ik het zo gemakkelyk des nachts als des daags kon bewandelen; des ik my verstoute, my uit het bed te begeven, en ter plaatze te vervoegen, alwaar ik dat gesprek duidelyk konde verstaan.

Naauwelyks was ik aldaar gekomen, of hoorde *Landryk* dus spreken: *Ja Blyhart, het is myn wil, gy zult en moet Lodewyk trouwen; zeker gy zult hem trouwen, of ondervinden, dat ik Landryk ben. Niet te hoog, riep zy, in toorn ontstoken, niet te*

hoog Verrader. Ja zeker ik zoude hem trouwen, zo ik u nooit gekent had, of hy door u aan my niet was aangeboden: Zoekt gy dus met my te spelen trouwloze. Gy bedriegt u, ik ben veel te grootmoedig, dan te dulden dat gy my zoud verlaten, na dat gy my van myne eer berooft hebt. Die offerhande, die ik uwe liefde, welke ik nu te recht een verraderlyke liefde mag noemen, heb toegewyd, zal u doen sneven. Ik zal my wreken; deze hand, ja deze hand is magtig, u den doodsteek te geven, en indien zy bezwykt, door het herdenken der tederheid, waar mede zy u weleer gestreelt heeft, zo weet dat myne Broeders, die Mannen harten met zich omdragen, u, indien ik magteloos ben gewis aan de dood zullen opofferen. Is dit uwe deugd, het ware kenmerk van eenen rechtschapen Adeldom, dat gy uw woord breekt? Bestaat daar in uw eer, dat gy een Dochter, die zo wel als gy op Adeldom kan roemen, na dezelve onteert te hebben, zoekt uit te huwelyken? Neen Landryk, nooit zult gy in dezen over my zegepralen.

Landryk scheen Juffrouw Blyhart met veel aandacht aan te horen, en antwoorde, na een weinig gezwegen te hebben: Ach! Blyhart, uwe driften gaan veel te ver; ik tracht uw fortuin met die van Lodewyk te vereenigen. Deze vereeniging poog ik niet door te dringen, om my van u te verwyderen; ô neen, maar om u met meer zekerheid te blyven bezitten, en..... zwyg,

riep Juffrouw Blyhart, denkt gy, trouwloze dat ik in staat zoude zyn, wanneer ik Lodewyk myne hand gaf, u de liefde toe te dragen, die hem alleen zoude toekomen? Neen Verrader, indien ik u nooit gekent had, zoude ik Lodewyk, uit eige beweging, en uit overtuiging, dat hy het waardig is, myne liefde opdragen, en niet om u te behagen.

Gy hebt my overwonnen, Blyhart, riep Landryk, ik zal uwe standvastigheid beloonen. Ik zweer u op nieuw myne liefde, en ten bewyze daar van, zal ik myne belofte gestant doen, en u binnen vier weken trouwen. Doch Lodewyk zal het slachtoffer myner terugkeering zyn; ik zal hem morgen doen vertrekken, en wil zyne verwytingen niet hooren, veel min van hem als een bedrieger aangemerkt worden.

Tot dus verre had ik deze redenwisseling gehoord, toen myne beenen onder my van outsteltenis begonnen te beven, waar door ik werks genoeg had, om het bed te bereiken. Geen slaap wierd ik dien nacht gewaar, en stond vroeg op, verwachtende ieder oogenblik, dat Landryk my uit den huize zoude zetten.

Ongelukkige Lodewyk, riep ik intusschen, waar wil uw ongeval eindelyk nog belanden? Nu zie ik van verre eene flikkering van herstelling schitteren, en dan verdwynd die edele hoop weder uit myne oogen. Ach ware ik rampzalige in myn wieg ge-

storven, of veeleer nimmer geboren, zo zoude ik thans dus ongelukkig niet zyn, noch geen speeltuig van het wisselvallig geval.

Gewis zoude ik my in deze klachten verder hebben uitgelaten, zo Juffrouw *Blyhart* my niet verrast had. Ik ontstelde zeer, toen ik haar gewaar wierd, en merkte, dat zy niet minder dan ik ontroert was. Zy trad naar my toe, en zeide met tranen in hare oogen: *Wanneer gy u leeven lief hebt, myn Vriend, zo vlucht uit deze plaats; want zy is niet veilig voor u, en gedenkt aan deze goudbeurs, dat ik u niet onverschillig aan zie.* Dit zeggende overhandigde zy my een goudbeurs, en vertrok.

Verwondering, vertwyffeling en woede, bestormde om stryd myn hart; eene dolle razerny prikkelde my aan, om af te wagten wat *Landryk* doen zoude, en zo hy iets geweldigs ondernam, hem over zyne verradery te straffen; doch terwyl ik hier over peinsde, kwam eene afgezondene van Mejuffrouw *Blyhart* my smeken, spoedig te vertrekken, voegende 'er by, dat dit de volstreckte wil van hare Juffer was. Dit bepaald bevel van *Blyhart*, die ik hoe langer hoe meer waardeerde, reddede my uit myne vertwyffeling; weshalven ik haar gehoorzaamde, en vertrok.

Vol verdrietige gedachten begaf ik my op weg, zonder my ergens op te houden, of

iemand myn geval te melden, naar *Middelburg*, alwaar ik tegen den avond aankwam, en myn intrek in een Herberg nam.

X. Hoofdstuk.

Inhoud

Des Schryvers gevangenis, en ysselyke wanhoop.

Zo dra ik in myn Herberg aangekomen was, begaf ik my te rust; want ik my zo van mistroostigheid als van de wandeling, die ik dien dag had moeten doen, afgemat bevond. Hier overpeinsde ik, wat my in 't vervolg te doen stond, om een bestaan te vinden, zonder nochtans tot een vast besluit te kunnen komen.

Tien geheele dagen bleef ik in die onzekerheid, gaande my dagelyks met wandelen verlustigen, waar in de kommer en het verdriet my veeltyds verzelden. Op eenen nademiddag wandelende, wierd ik gewaar, dat een persoon my volgde, die my niet eerder verliet, dan toen hy my in myn Logement zag treden.

Naauwlyks was ik drie uren t'huis geweest, of zag my op een sprong, toen

ik niets kwaads vermoede, aangegrepen, als een misdadiger, en naar de gevangenis brengen. Dit alles kwam my zo spoedig en onverwacht over, dat ik niet wist, of ik droomde of waakte; doch ondervond wel haast, toen ik in een eenzaamheid en een donker vertrek opgesloten was, dat ik geenzints sliep.

In dien toestand overdacht ik myne zaken en handelingen, die oorzaak tot dit arrest gegeven mogten hebben, doch hoe ik daar over peinsde, konde ik nochtans de oorzaak niet wel beseffen. In die onzekerheid bleef ik tot den volgenden dag, toen de Cipier my berichte, dat ik door eene van myne Crediteuren gearresteert was.

Toen klaarden myne oogen op, en ik zag my eensklaps verstoken van de middelen, om my uit myne behoefte te redden. De Wanhoop, dat Schrikdier, bestormde op het hevigste myn hart. Gantsche dagen en nachten versleet ik met tranen te storten en klachten uit te boezemen, zonder dat ik my daar door iets verlicht vond; in het tegendeel klampte de wanhoop my te wreeder aan, waar door ik het besluit nam, my zelve het leven te benemen.

Verschrikkelyke Wanhoop! Geessel van het Menschelyk geweten! Vervloekt Helgedrocht, dat de zielen, die in het diep-

ste van den jammerpoel gestort zyn, onophoudelyk foltert en knaagt. Uwe striemen zyn oneindig wreeder dan men uitdrukken kan. Alwaar gy u vertoond vlied de lieve hoop, en verzinkt in den poel der vergetenheid, terwyl gy stroppen en strikken bereid, waar in uwe slaven hare wroegingen trachten te eindigen, doch in den aanvang de duldelooste smerten vinden.

In die vervoering stond ik van myn rust of liever kommerbedde op, en maakte onberaden myn kousseband los. Een strop 'er van gemaakt hebbende, hong ik my op aan een spyker, die ik in de muur vond; doch de spyker te zwak zynde om een zo zwaren last te dragen, brak in stukken, en ik storte met een vreesselyke smak op den grond.

Hier bleef ik eenigen tyd in onmagt leggen; waar na ik weder naar myn bed kroop, zo ontstelt en benart over myn goddeloos bestaan, dat ik bitter begon te schryen. Het berouw werd wakker, en ik door overtuiging zodanig in myn gemoed ontrust, dat ik den Hemel ernstig om vergiffenis bad. Dit bragt een kalmte in myn gemoed te weeg, die ik in langen tyd niet gesmaakt had.

Thans werd my myne gevangenis draaglyker, en ik in dezelve zeer Godsdienstig; des ik gelove, dat het een geluk voor my

geweest zoude zyn, zo ik in dezelve myn natuurlyke dood gestorven was.

Nochtans was ik op myne verlossing uit deze plaats bedacht, onderzocht, wie my dus gearresteert had, en verstont, dat het een persoon was, die ik weleer en toen ik nog in myn welvaart zat, dikwerf met tamelyke geldsommen had ondersteunt. ô verfoeyelyke ondankbaarheid. Ik verzocht hem te spreken, in hope, zyn hart door myne klachten te vermurwen; doch hy verwaardigde zich niet my te horen, maar zond my zyn Procureur, 't geen een Man, zo gewetenloos als hy, zelfs was. Deze vroeg my, wat ik begeerde? ik deed hem myne klachten, doch vruchteloos; want hy zwoer, dat zo ik zyn Principaal niet tot den laatsten penning betaalde, ik hier myn leven zoude moeten eindigen, en vertrok voorts.

Ik kan den Lezer verzekeren, dat niets het vleesch zwaarder drukt, dan dat men zich ziet vervolgen door Menschen, die men weleer met goedheden en vriendschap overladen heeft. Ondertusschen moest ik dien brok slikken, en myn zaak het noodlot overlaten.

In het vervolg bood ik dien ontaarde Vriend aan, de helft van myn gantsche schult contant te betalen, en de wederhelft een jaar 'er na, ofschoon ik niet wist, of ik in staat zoude zyn, aan dat laatste te voldoen. Tot de helft wist ik raad,

vermits ik die somme uit de beurs kon betalen, die Mejuffrouw *Blyhart* my geschonken had; doch alle myne aanbiedingen, hoe billyk ook, wierden met vooroordeel van de hand gewezen.

Dus moest ik de ondragelyke tiranny beproeven van iemand, die aan my wegens bewezene weldaden grote verplichting had; doch tegen zyn wil en dank geraakte ik eindelyk in vryheid, gelyk in het volgende Boek blyken zal.

Einde van het derde Boek.

IV. Boek.

De Middelburgsche Avanturier.

Vierde boek.

Eerste hoofdstuk.

Inhoud

Des Schryvers verlossing en reis naar Amsterdam alwaar hy een Zeeuws Heer ontmoet, die hem het besluit doet nemen, in Surinamen zyn fortuin te zoeken.

ZEs weken had ik reeds in die nare Kerker gezeten, verliezende meer en meer alle hoop van verlossing, toen ik op een morgen myn gevangenis hoorde ontgrendelen, en den Eerwaardigen Predikant, die my wel eer zo mildadig in myn ongeval geherbergt had, zag binnen treden. Hy viel in myne armen, die ik hem toereikte, en wy weende beiden zo bitter, dat de gevangenis 'er van weërgalmde: *De Hemel heeft dan eindelyk, zeide hy, uwe en myne zuchtingen verhoort. Wel aan, brave Lodewyk, verkwik u we-*

der in de open lucht, en bedank Mevrouw Landryk voor uwe vryheid. Dit zeggende leide hy my uit mynen Kerker, vervolgens in een koets, en reed met my naar zyne woning, waar in wy een vriendelyke maaltyd voor ons bereid vonden.

Ondertusschen brande ik van verlangen, om de oorzaak van myne verlossing te weten. Die Eerwaardige Leeraar, zulks bespeurende, begon dus zyn verhaal: ‘Het zal nu tyd zyn, waarde *Lodewyk*, u verslag te doen, van het voorgevallene gedurende uwe gevangenis. Gy weet, dat Mejuffer *Blyhart* u rade, het huis van *Landryk* te verlaten, om u door dit middel van een gewisse dood te redden, die *Landryk* u gezworen had.

‘Eergisteren ontving ik *Blyhart*, die ik omtrent tien dagen geleden aan *Landryk* door den Echt verbonden heb. Van die Dame verstond ik met verbazing uwe gevangenis, en wat daar toe aanleiding gegeven had. Zy verhaalde my, dat *Landryk*, na een vast besluit genomen te hebben haar te trouwen, uit een vervloekte minnenyd besloten had, u te doen sterven, welk godloos voornemen gy door uwe tydige vlucht verydelde. Hier door was zyne woede nog niet getemt, maar hy onderzocht, waar henen gy u begeven had, 't geen hem welhaast door eene der bespieders, die hy, om uwe gangen na te gaan, had

uitgezonden; ontdekt wierd. Zo dra hy u verblyfplaats wist, hitste hy een persoon aan, die hy wist dat gy iets schuldig was, om u gevangen te doen nemen, 't geen hy wel haast tot zyn vreugde volbragt zag. Zo dra Mevrouw *Landryk* dat geheim (want het voor haar verborgen gehouden wierd) ontdekt had, besloot zy grootmoedig, u te verlossen. Tot dat einde nam zy haar toevlucht tot my, verzekert zynde, dat ik haar in dit geval myne hulp niet zoude weigeren.

‘Zy stelde my dan in staat, uwe verlossing te bevorderen. Ik begaf my naar dien opgerokkende schuldeisscher, die u zo onbescheiden had doen arresteeren, vorderde hem zyne rekening af, en betaalde hem op staande voet.

‘Zie daar, vriend *Lodewyk*, dus vervolgde dien wakk're Leeraar, zyn nog twintig Dukaten, die ik overig heb gehouden van de somme, welke Mevrouw *Landryk* my tot uwe verlossing ter hand stelde. Zy gebied u, dat gy, om alle onheil te vermyden, ten spoedigste *Zeeland* verlaat, en uw fortuin elders zoekt.

Dit zeggende, breide die Leeraar zyne handen over my uit, en storte zyne zegeningen op my neder, en vermaande my tot verdere standvastigheid en Christelyk gedult; welke redenen my zodanig trof-

fen, dat ik my niet konde wederhouden, eene vloed van tranen te storten.

Ik bleef nog eenige dagen ten huize van dien waarden Man, in welke tusschentyd Mevrouw *Landryk* my een party linnen en andere verschooning zond. Gaarne had ik die Dame myne dankbaarheid mondeling betuigt; doch my wierd die gunst geweigert, en ik moest my te vreden houden, zulks door den Predikant te laten doen, waar na ik my van *Middelburg* naar *Rotterdam* op reis begaf.

Van *Rotterdam* vertrok ik over *Delft*, *Leiden* en *Haarlem* naar het magtig *Amsterdam*, om daar myn fortuin te zoeken; doch nadien ik in die Stad geene kennissen had, zag ik alle myne moeite, om een eerlyk bestaan te vinden, in rook verdwynen.

Op een zekeren dag langs de buitenkant wandelende, bezwangert met duizent gedachten, zag ik een *Zeeuws* Heer, met wien ik in myne Jeugd in eene volmaakte vriendschap geleefd had. Ik sprak hem aan, en had het geluk, dat hy my kende en verzocht, hem te volgen. Die Heer bragt my in een Herberg, alwaar hy beval een vrye kamer gereet te maken.

Zo dra wy alleen waren, zeide hy: *Gezegt is het uur, die lieve stond, dat ik eenen Vriend aantrefte, wien ik myn innigste gepeinzen kan mededeelen. Ach Lodewyk, ik ben den ongelukkigste op aarde,*

die zich moedwillig, of liever door achteloosheid, gestort heeft in eene laagheid, die, daar ik onder een redenloze Vrouw bukken moet, my in de engte gebragt heeft, dat ik eerstdaags my naar de West-Indiën zal moeten begeven. Dit zyn de vruchten Lodewyk, van een bedorven huwelyk. Ach gave de Hemel, dat ik nooit Hellina had gezien, dan zoude ik tot die engte niet gekomen zyn, van myn Vaderland te moeten verlaten, en myn geluk in een ander Weerelddeel te gaan zoeken.

Mogelyk, Myn Heer, voerde ik hem te gemoet, zyn uwe ongevallen by de myne niet te vergelyken. Gy weet reets de plaats, werwaards gy u kond begeven; maar ik helaas! weet niet waar ik my zal wenden. Ik zie myne goederen geheel door de vlammen verteert, en my berooft van alle myne vrienden, die ik voorheen zo rykelyk bezat.

Wat zal men in dezen zeggen, vervolgde ik, alle ondermaansche zaken zyn onbestendig, en onze klachten krachteloze wapenen, om het noodlot te wederstaan, en onze zaken te herstellen. Het gedult alleen is magtig, onze rampen te verzachten, en de tyd om ons weder in onze goederen te herstellen.

Ik mag my dan driewerf gelukkig noemen, hervatte hy, om dat ik ter goeder uure een deelgenoot van dit tydelyke lyden aantrefte, en een persoon, wien ik altoos veel achting toegedragen heb. Ach myn Heer! gy zult my niet verlaten, maar (hoop ik) myn nood-

lot volgen, en my verzellen op den grooten tocht die ik moet ondernemen. Gy zult my verzellen, en ik zweere u een eeuwige broederschap.

Vol verwondering hoorde ik het voorstel van *Wilhelmus* aan; dus was de naam van den Zeeuwschen Heer. Ik zag my in een zekere engte gebragt, die ik niet konde doorzien, en vreesde, uit de eene zwaarigheid in de andere te zullen storten. Hy zulks merkende, hervattede zyne reden, *Vrees niet, Lodewyk, ofschoon ik een bedorven Man ben, hebben myne Vrienden my in staat gestelt, u deze aanbieding te kunnen doen. Zy hebben in Surinamen een der beste Plantagien voor my gekogt, en my zo veel gelds ter hand gestelt, dat ik voor myn nooddrift niet behoef te duchten; derhalven geef u aan my over, en ons beider fortuin zal een zyn.*

Ik gaf hem dadelyk myn woord, waar op hy den Hospes binnen schelde, en hem belaste, de nodige scheeps behoeftens voor my te kopen, en dezelve aan boord te bezorgen; want het Schip van *Wilhelmus* lag reeds al vaardig, om met den eersten goeden wind in Zee te steken.

Dus wierd ik op het onverwagst in myne droefheid getroost. Daar ik lang met grote moeite na gezocht had, liep my nu van zelf in den mond.

II. Hoofdstuk.

Bevattende

Een Tafereel van een bedorven Huwelyk.

Omtrent agt dagen na dit voorval, schoot de wind om, waarom wy ons naar Scheeps boord moesten begeven. Aldaar zynde, ligte men terstond het anker, en den volgenden dag liepen wy gelukkig in Zee. Ik verliet met vreugde myn Vaderland, waar in ik veele rampen had moeten doorworstelen, doch aan de zyde van *Wilhelmus* was het geheel anders gelegen. Zyne mistroostigheid was onuitsprekelyk, en zyne zuchtingen vervulde den gantschen tyd het Schip, 't geen nu eens met een hevigen wind, dan weder met de baren te worstelen had.

Ik poogde hem zo veel moed in 't lyf te spreken als my mooglyk was; doch myne welsprekenheid was te vergeefs; want hy bleef even mistroostig te midden van de gevaren, die doorgaans diergelyke droefgeestigheid verzellen.

Eens op een tyd, wanneer ik hem sterker dan voorheen, tot een Christelyk gedult vermaande, sprak hy: *Ach! Lodewyk, myne rampen zyn veel te meenigvuldig, dan dat ik dezelve zoude vergeten, en twyffelt gy daar aan, wel aan, ik zal,*

wanneer gy gedult genoeg bezit, myne rampen aan te horen, u myn levensloop verhalen, waar uit gy wel haast zult kunnen opmaken, of ik zonder reden myne gedurige klachten uitboezem. Dit zeggende, begon hy, zonder myn antwoord af te wagten, dus zyn verhaal.

‘Gy weet, dat *Middelburg* de plaats myner geboorte is. Myne Ouders lieten my, haren eenigen Zoon, een fraai Capitaal na, 't welk my in staat stelde, onbekommert mynen koophandel te dryven, waar in ik een gewenschten voortgang maakte; en gewis zonde ik een groten schat hebben kunnen vergaderen, zo een ongelukkige Echt my niet in den grond had bedorven.

Naast myne wooning woonde een zeker Meisje, 't geen by haar ouden Oom het huis ophield. In de dagelyksche verkeering met haar wierd ik een onbeschryffelyke vriendelykheid in haar gewaar, die my dermaten het hart stal, dat ik het onbezonnen besluit nam, haar te vryen.

Ik gaf van dit myn voornemen wel haast kennis aan myne Bloedverwanten, die daar niet veel tegen wisten in te brengen, vermanende my alleen, niet te haastig te zyn, maar vooraf eerst omstandig na haren aard en hoedanigheden te vernemen. Ik stelde dan myn openbaren aanzoekingen nog eeni-

gen tyd uit, gedurende welke, my van alomme bericht wierd, dat zy zo kwaadaardig en heerszugtig was, dat niemand by haar duren konde.

Zo ik die berichten geloof had gegeven, zoude ik nooit in die jammerpoel gestort zyn. *Hellina* kwam my in weerwil dier berichten, zo vriendelyk voor, dat ik dezelve als valsch aanmerkte, en de berichters smadelyk begon af te wyzen, waar door zy in 't vervolg afgeschrikt wierden, my myn waar nut onder 't oog te brengen.

Dus liep ik onbezonnen in myn verderf, en sprak in 't einde *Hellina* over myne liefde aan. Zy ontving my teder, en wist my in 't kort zo zeer te betoveren, dat ik geheel in hare strikken verwarde.

Wat behoef ik u lang met myne vryery, die doch niets byzonders in heeft, op te houden. Wy wierden kortom een paar, en ik moet bekennen, dat ik over deze vereeniging zodanig in myn schik was, als of ik in 't vervolg voor alle onheil beveiligd zoude wezen.

Wy leefde eenigen tyd in een volmaakte eenstemmigheid, zonder een merkelyk verschil met elkander te hebben; doch naauwelyks was de eerste room van de melk, gelyk men zegt, of zy ontdekte allengskens haren aard, en begon een hoogmoedige houding

aantenemen, en het gantsche huisgezin na hare pypen te doen danssen, waar in ik haar de behulpzame hand bood, dus verblind is eene laffe liefdedrift.

Myne Boezemvrienden wierden haar wel haast tot eene last, vermits zy merkte, dat zy haren handel met een ander oog dan ik, aanzagen; weshalven zy dezelve, ofschoon zy merkte dat my zulks mishagde, met veel verachting uit den huis boende.

Toen zy het dus verre gebracht had, begon zy zelfs op myn gedrag te vitten, en ik bezat de lafheid, ô dodelyke blindheid! hare gramschap met de tederste handelwyze te beantwoorde, waar door zy eindelyk geheel willekeurig over my regeerde, zonder dat ik het hart bezat, my tegen haar te verzetten.

Ten dien tyde wierden myne oogen wel eenigzins geopent, doch de vrees sloot myne lippen, ik durfde haar myn ongenoegen niet tonen, veel min haar een zuur opzicht geven; want zo dra zy merkte, dat ik iets verricht had, zonder haar 'er in te kennen, stond het huis op stelten, en ik was blyde, haar slegts met bidden en streelen te kunnen stillen.

Allengskens verkoelde myne liefde, die ik voor haar weleer had opgevat;

doch dit konde my niet baten. De vrees had my dermaten aangegrepen, dat ik my in 't minste, hoe onredelyk hare handelwyze ook was, niet durfde roeren.

Ofschoon ik met haar geen duit had behuwelykt, en zy buiten hare klederen niets bezat, maakte zy zich nochtans meester van myn Comptoir, waar door ik van geen penning konde disponeren, of zy moest eerst door hare handen gegaan zyn.

Om de maat myner elende vol te meten, nam zy haar Oom, by wien zy weleer gewoond had, in huis, die het zodanig met zyn Nicht eens was, dat zy gezamentlyk op my, om de minste beuzeling bulderden, als of zy te zamen een verbond hadden aangegaan, om my krankzinnig te maken.

Dus ontbloot van myne vrienden en bekenden, leefde ik in eene deerlyke toestand; want my in 't vervolg het recht betwist wierd, om een vriend te bezoeken, of uit te gaan; zelf wierd ik in die engte gebragt, van tegen niemand te durven spreken, zelfs niet in hare tegenwoordigheid, of het moest juist met haar welbehagen overeenkomen.

Om my nog ongelukkiger te maken, wierd zy een dier Devotarissen, die op den trant van zekere beruchte Dor-

pelingen, door een onzichtbaren geest gedreven, zeldzame grillen in 't hoofd kreeg, waar door ons huis dagelyks een oeffenschool der zogenaamde fynen wierd, die onder schyn van Godsvrucht zich met myn goed mesten.

Onder die fyne Broeders was 'er een, Broeder *Symen* genaamt, van wien myn huisplaag veel werk maakte. Die kwant wist haar zodanig te belezen, dat zy hem twee duizent guldens schoot, waar mede hy uit *Middelburg* verdween, lagchende gewis in zyne vuist om de lichtgelovigheid van myn Wyf. Toen verstoute ik my evenwel, myn Vrouw de onvoorzigtigheid van die zaak met zachte woorden onder het oog te brengen, en trachte by die gelegenheid haar van dit volkje af te trekken; doch had wel haast berouw van die vriendelyke waarschouwing; want zy als een bezetene bulderde, noemende my een kind des *Duivels*, die de Vromen haate; en gewis zoude het toen slecht met my afgelopen hebben, zo ik niet by tyds de kamerdeur gezogt had.'

Tot dus verre was *Wilhelmus* in zyne redenen gevordert, toen hy onverhoeds zweeg, zyne oogen sloot, en als een blok ter neder viel. Ik schrikte vreesselyk op dit gezigt, en had werks genoeg, hem weder by zich zelf te brengen. De re-

den dier bezwying, zal den Lezer in het volgende Hoofdstuk vinden.

III. Hoofdstuk.

Behelzende

Het vervolg van het voorgaande Hoofdstuk.

Na dat myn Reisgenoot tot zich zelven gekomen was, riep hy met grote beweging van droefheid uit: *Dit zyn, beminde Lodewyk, de vruchten van een ongelukkigen Echt! Dit is de schat, die ik uit myne verbintenis heb overgegadert, en wat vruchten doch anders, dan de Valiende Ziekte, veroorzaakt door meenigvuldige schrikken, en een verdrietig leven. Oordeel nu eens, myn Heer, of ik geen dubbele reden had, my te verheugen, in u een vriend aantetrefte, die het nooit verveelen zal, een wakend oog over my te houden. Zyt daar gerust op, myn Heer,* antwoorde ik hem, *maar stel doch uwe rampen uit uwe zinnen; wie weet, wat geluk en vergenoeging, gy na dezen nog te verwachten hebt.*

Hy scheen zich over myne bereidwilligheid te verheugen, waar na hy, zich een weinig bedacht hebbende, dus zyn verhaal hervatte: ‘Tot dus verre heb ik u, myn Heer, opgehouden met een verhaal van de oorzaken, waar uit alle my-

ne rampen gesproken zyn. Nu zal ik tot de zaak zelf komen. Nauwelyks had myn Vrouw zich geheel van myn persoon meester gemaakt, of zy trok ook het geheele bestier van mynen Koophandel tot zich, of veel liever schikte alles door hare wrevelheid naar hare willekeur; en vermits zy 'er geen de minste kennis van had, leden wy verlies op verlies. Ofschoon zy de oorzaak 'er van aan haar zelven moest toeschryven, moest ik nochtans die rampen op het deerlykste bezuren. Alles schreef zy aan myne weerelds gezintheid toe, en beweerde met styve kaken, dat zy met zo een godloos Man, als ik was, in de grond geraakte.

Even voor myn ongelukkig Huwelyk, had ik een nieuw Galjoot gekogt, 't geen, door een bedreven Schipper gevoerd wordende, telkens voorspoedige en gewenschte reizen naar *Vrankryk* deed. Die brave Man eens by my zynde, en horende myn Vrouw zo dolzinnig op my razen, konde niet nalaten, zich te laten ontvallen, dat zo zyne Vrouw hem dus durfde aanranden, hy haar armen en beenen aan stukken zoude slaan. Dit was genoeg, om haar tegen hem in het harnas te jagen; des dwong zy my, dien Schipper te cassereren, en nam vervolgens eene op haar eige houtje aan, die nauwelyks de Zee

had gezien, maar alleen toeleide, om onder den mantel van schynheiligheid, een ieder, was 't mogelyk, te bedotten.

In weerwil zyner onbekwaamheid, kwam hy gelukkig te *Bourdeaux* binnen. Ik, als door een voorgevoel getroffen, wilde het Schip en de lading doen assureeren, doch zy, zulks toeschryvende aan eene kleinagting voor den Schipper, verhinderde zulks door haar gezag, en het duurde niet lang, of ik bekwam tyding, dat Schip en lading op de te huis reis vergaan was.

Dus zag ik myne middelen, door de wrevelzucht van myn Vrouw als rook verdwynen. Ik haar dit verwyttende, en zy zulks ongewoon, vloog my als een helsche furie in 't gezicht, terwyl haar Oom, die doof, en niet wist waar over dien twist ontstaan was, menende dat zyn Nicht geweld aangedaan wierd, my met de haren tegen den grond rukte, slaande zy my met hun beiden op een elendige wys.

Door alle die mishandelingen wierd ik krank, en moest het bedde houden, in welke tusschentyd ik niets het geringste wist, van al wat in myn huishouden omging. Myne ziekte wierd ook voor myne vrienden verborgen gehouden, om dat myn boos Serpent vreesde, dat dezelve my zouden komen bezoeken, en ik dus middel vin-

den, om hen mynen nood te klagen, gelyk ik zekerlyk gedaan zoude hebben, zo de vrees myne lippen niet gesloten had. Eindelyk begon ik eenigzints aan de beterehand te komen, doch echter zo niet, dat ik myn kamer kon verlaten, toen myne Vrouw zich geheel van my afzonderde; willende, zo zy voorgaf, met zo een schurk niet te doen hebben, des zy my steeds, wanneer ik iets ordonneerde, het my door de Dienstmaagd deed bezorgen.

Gaarne had ik die Dochter onderzocht, nopens 't gene gedurende myne ziekte was voorgevallen; doch nadien het my niet vry stont, tegen haar te spreken, moest ik my bedwingen, en de zaak opgeven.

Truitje, dus was de naam van dat Meisje, my op eenen middag eeten brengende, stopte my een Briefje in de hand, 't geen ik openende, van dezen inhoud bevond te zyn.

MYN HEER!

Gedurende uwe ziekte, heeft u Vrouw alle uwe Obligatien verkogt, Goud en Zilver opgepakt en uit den huize gebragt. Daar schiet niet veel meer over, of gy zyt van alles berooft.

Ik dit lezende gaf, een diepe zucht,

waar op *Truitje* binnen trad, de vinger op haar mond lei, en my in 't oor luisterde, dat myne Oomen, reeds kondschap van myn ongeval bekomen hebbende, my den volgenden dag zouden komen bezoeken.

Hoe angstvallig ik ook was, was dat bericht een gewenschte tyding voor my. Myn voornemen was, hen in het onderzoek van de godvergeten handelwyze myner Vrouw te hulp te roepen, waarom ik dien tyd met een duldeloos verlangen afwagte.

Toen myne Vrouw den volgenden dag naar my hoorde vragen, vloog zy met een groote drift na voren, doch stond niet weinig verzet, toen zy beide myne Oomen gewaar wierd. Haar geweten wakker wordende, dacht zy dezelve met een zoet praatje af te zetten, zeggende, dat ik reeds sterk begon te beteren, en eerstdaags een bezoek by hen zoude komen afleggen; doch dat het haar leed deed, dat zy hen niet in myn kamer konde brengen, vermits ik zacht lag te sluimeren; maar die Vossen waren veel te loos, dan zich dus gemakkelyk te laten afzetten; weshalven zy haar antwoorden, dat zy niet gekomen waren, om myn rust te storen, maar my dezelve, die ik reeds lang verloren had weder te geven. Zy merkende dat dit een bestoken werk

was, en hare passie geen meester zynde, berste in de ysselykste scheldwoorden uit, die de woede en razerny voortbrengen kan. Zy dacht hun in het gezicht te vliegen, toen zy dulden moest, dat zy, in weerwil van hare dreigementen, in myn kamer traden.

Zo dra ik myne Oomen zag, viel ik hen om den hals, en begon bitter te schryen, verzoekende met gevouwen handen, dat zy my uit een zo rampzalig leven wilde redden. Myn Vrouw dit horende, viel van woede en spyt als een blok van zich zelf, waar uit zy niet weder tot zich zelven kwam, dan na dat men sterke reukwerken onder haren neus gehouden had.

Toen zy weder by zich zelf gekomen was, vroegen myne Oomen, wat ik begeerde? Ik antwoorde, dat de Oom van myn Vrouw terstont uit den huize gezet mogt worden, en myne Vrouw rekenschap van hare slegte huishouding te doen doen, zo in het behandelen van my als van myne goederen.

Zo dra ik dit gezegt had, wierd de Meid geboden, den ouden Beul, die wegens zyne doofheid van de Prins geen kwaad wist, binnen te roepen. Hy verschynende, wierd hem bevolen, terstond het huis te ruimen, zo hy door de Gerechtsdienaars 'er niet uitgezet wilde worden. Op die vermaning vond

hy raadzaam te vertrekken; doch kon niet nalaten, in het heen gaan my toe te byten:
Ik zal het dien Judas in de oogen doen druipen.

Toen spraken zy myne Vrouw aan, zeggende, dat zy van alles onderricht waren, en reeds in het Tuchthuis een vertrekje voor haar gereed gemaakt was. Zy zulks horende, verbleekte als een doek, ging uit de kamer, en begaf zich vervolgens ten huize uit.

IV. Hoofdstuk.

Bevattende

Het slot van 't voorgaande. Des Schryvers geluk, en aankomst in Surinamen, alwaar de zwarten van hunne Plantagie aan 't muiten slaan.

‘Zo dra (dus vervolgde *Wilhelmus* zyn verhaal) myne Vrouw de wyk had genomen, sprak een myner Oomen my in dezer voegen aan: *Denk niet, Wilhelmus, dat wy u geheel onschuldig houden; geenzints, gy zyt alleen de oorzaak van alle uwe elende en rampen, die u overgekomen zyn. Uwe lafheid heeft uwe Vrouw in den grond bedorven. Gy voert een verwyft hart met u om. Nu zit gy aan den grond. Zo wy u nu niet te hulp*

komen, staat het beedelen voor de deur. Had gy u als een Man gedragen, en uwe Vrouw met bescheidenheid haar plicht doen betrachten, zoud gy onze hulp niet nodig hebben.

Ik wist myne Oomen niet veel hier op te antwoorden, dan hun te verzoeken, by my te blyven, en my niet aan de woede van myne *Xantippe* over te laten, doch zulks was niet nodig, want naauwelyks waren drie uren na dat voorval verlopen, of men berichte ons, dat myne Vrouw, vervoert van toorn, zich door wanhoop in een regenbak gestort, en in dezelve het vuur van hare wraak gebluscht had.

Ofschoon ik nu, door myne Oomen ondersteunt, in het vervolg een stil leven zoude hebben kunnen leiden, was my myn Vaderland tot een walg, des droeg ik zulks myne Oomen voor, die om my te vergenoegen, een Plantagie voor my kochten, alwaar ik, door u verzeld, myne dagen hoop te eindigen.'

Een groote verwondering beving my, toen *Wilhelmus* zyn verhaal had geëindigt. My dacht, het een onmogelyke zaak te zyn, dat eene Vrouw, die het Beeld des Mans is, en van wie zy alle hare heerlykheid ontfangt; zo ontaart kan zyn, om haar Heer en hoofd zo onwaardig te handelen.

Ik oordeelde, dat zulke laffe en verwyfde Mannen, die zich dus laten ringelooren, tot hunne straf uit alle gezelschappen, Maatschappyen en Regeringen verbannen behoorden te worden; want hoe kunnen zulke Narren andere regeren die hun Wyf niet kunnen temmen, welke haar volstrekt onderworpen is.

Deze en diergelyke gedachten schoten my te binnen, doch die ik niet nodig vond, *Wilhelmus* voor te dragen, vermits zulke vermaningen hem nu niet meer baten konden; weshalven ik myne diepe gepeinzen eenen anderen draay gaf, zeggende tegen hem: *Ik kan niet zien, myn Heer, dat gy thans reden hebt u te kwellen, het voorledene komt niet weder, derhalven hebt gy veel eer reden, u te verheugen, nadien de Pest, die u uwe ingewanden verscheurde, verdwenen en verzonken is, in eene poel, waar in zy haar loon voor haren arbeid zal vinden. Voor het overige, myn Heer, zyt gy verplicht, als een redelyk Schepzel, alles aan te wenden, wat tot uwe vergenoeging kan strekken, om dit leven, dat doch genoeg met zuur doorzult is, te verzoeten.*

Deze en diergelyke redenen, die ik keer op keer herhaalde, bragten *Wilhelmus* allengskens tot bedaren, zulks hy niet wist met wat beloning hy my dien dienst zoude vergelden.

Zyne dankbaarheid ging zo verre, dat hy my op eenen morgen een geschrift ter

hand stelde, door hem ondertekent, waar by hy verklaarde, dat de Plantagie, die hem toebehoorde, my half toekwam, nemende my teffens tot zynen Compagnon aan. Ik weigerde het volstrekt, doch eindelyk, toen hy verklaarde, van smert te zullen sterven, zo ik het bleef weigeren, nam ik het geschrift aan.

Zie daar, Lezer, my weder een ryk Man; want de Plantagie eene der aanzienlykste was, die in geheel *Surinamen* gevonden konde worden. Dus wisselziek is het geval; dus weet zy met de Menschen om te springen, en de bestendigheid van het geval is de onbestendigheid zelve.

Na eene voorspoedige reize, waar in niets byzonders voorviel, kwamen wy gelukkig in behoude haven, alwaar wy van den Correspondent van *Wilhelmus* vriendelyk ontfangen wierden, die ons, zo dra wy van de reis uitgerust waren, een nette opening van alles gaf, en ons vervolgens de Plantagie overleverde.

Die Plantagie besloeg een groot stuk Lands, waar op duizend slaven werk genoeg konden vinden, om dezelve te bebouwen. Toen wy de intrede op de Plantagie deden, kwamen ons alle de slaven; (want wy hadden hun dien dag van alle werk ontslagen) te gemoet, en verwelkomde ons met een groot geschreeuw,

welke slaafachtige nedrigheid ons zeer vreemd voorkwam.

Den volgenden dag was bestemt, om die Zwarten op Vleesch, Brandewyn, en Tabak te onthalen, en wy besloten, nadien het schoon weêr was, in het openbaar als Vorsten te spyzen. Tot dat einde wierd met veel spoed een Tent op het oopen Veld opgeslagen, en alles tot een algemeene vreugde gereed gemaakt.

Den volgenden dag opende de Muzikanten het toneel. De Zwarten en Zwartinnen sprongen lustig om; doch met een zo grote stilte, dat hun gekrioel de Speelinstrumenten niet het minste hinderde; waar na wy hen lieten spyzen, 't geen alles zo ordentelyk in 't werk ging, als men van zulke lieden zoude kunnen verwachten.

Ook kregen zy hunne portie van de Brandewyn, doch die hielp haar zodanig het hoofd op den hol, dat zy als uitzinnigen raasden en tierden.

Een zekere jongen Slaaf, door den drank verhit, nam zyn kans waar, en sloeg een zwarte Slavendryver dermaten op zyn kop, dat de harssens 'er uit spatte. Wy kregen daar van door de blanke Bevelhebbers wel haast tyding, 't geen ons in de uiterste bekommering bragt, die niet weinig toenam, toen wy alle de Zwarten naar ons zagen toelopen, weshalven wy dachten te vluchten; doch zo dra zy zulks

merkten, vielen zy op hunne kniën en maakte een vreesselyk misbaar. De Bevelhebbers, die lange met dat volk hadden omgegaan, wisten zelf niet, wat dit spel beduiden; doch het bleek, dat zy niets kwaads in den zin hadden, gelyk in 't volgende Hoofdstuk verhaald zal worden.

V. Hoofdstuk.

Bevattende

Eene heerlyke en stoute redenvoering van een Zwart, en de gevolgen 'er van.

Nauwelyks merkte zy dat wy hun gehoor zouden geven, of een der Zwartten trad naar ons toe, en toen hy merkte, dat wy hem gemakkelyk konden hooren, begon hy dus zyne reden: *Het is lang genoeg, myne Heeren, gezwegen onder eene tirannische slaverny. Het is lang genoeg voor ons, dat wy als redenloze Dieren worden behandelt, zonder onze klachten te durven uiten, om eene wreede dood te ontgaan.*

Het noodlot heeft ons, helaas, Slaven gemaakt; doch onze Ziel blyft in 't midden der diepste slaverny nochtans vry, waar door wy in bespiegeling de handelwyzen onzer Heeren, of liever Tyrannen, omtrent ons, beschouwen; hunne wrevelige beestagtigheid

vervloeken, de liefde tot hun uit ons hart verbannen, en de Goden smeken, om verlossing door eene gewenschte dood, die veel zoeter in onze verbeelding, dan onzen harden dienst is.

Het zal u zekerlyk, myne Heeren, verwonderen, dat gy een Slaaf, zo veragtelyk in uwe oogen, dus vrymoedig hoord spreken; doch weet, dat duizend mishandelingen, ons dus lange zo onbarmhertig aangedaan, ons het besluit hebben doen nemen, kloekmoedig te sterven, of een zachter handelwyze te smaken.

Is het u niet genoeg, dat wy door den arbeid onzer handen uwe wrekkige geldzugt voldoen? is het u niet genoeg, dat ons zweet en bloet u dag op dag het wellustigste leven doet smaken dat hier op aarde genoten kan worden? Neen, gy bemind daar en boven een zeker vermaak, waar in gy u hoogste genoegen vind! En wat vermaak is dit doch? wat anders, dan uwe Slaven om de minste beuzeling aan de dood over te geven? aan een dood, die wegens zyne uitvoering, duizend dooden genaamt mag worden.

Wat wyze van dood heeft uwe wreedheid niet uitgedacht? Ja de wreedste dood is nog barmhartigheid in uwe oogen. Gelukkige Negers, die reeds de dood hebt doorgestaan, want gy vind nu rust van uwe slaverny.

Men stelt thans zynen roem daar in, dat men nieuwe tormenten uitvind, en dadelyk te werk stelt, om de onnozele Negers te wre-

der te behandelen. Geene Slaaf vind genade in hunne oogen, dan die zich geheel aan uwe bloeddorst overgeeft, en u behulpzaam is, om nieuwe wreedheden te bedenken.

Zulk een Slaaf (verdoemt moet zyn uiteinde zyn) word wel haast tot een Overste en Bevelhebber der Negers gestelt, die, om zich meer en meer in de gunst zyner Heeren te dringen, en door dat middel zyne vryheid te verkrygen, zich niet ontziet, zyne Natie, Vrienden, Bloedverwanten, ja zelf haar, die hem gebaart heeft, te verzaken en op het onmenschelykste zynen Landaard te plagen, vergetende de verdrukkingen, die hy, zelf lydende, duizendwerf vervloekt heeft.

Onsterffelyke Goden, hoe dult uwe rechtvaardigheid, dat een Volk, 't welk wy nooit hebben gekent, veel minder eenig leed gedaan, ons dus tiranniseert! wat kwaad hebben wy boven anderen bedreven, dat wy zo verdrukt worden! ô Starren! ô Zon! ô Maan! ziet eindelyk onze zielgrievende rampen!

Ja, myne Heeren, de baldadigheid onzer verdrukkers gaat zo verre, dat zy, wanneer zy zich willen verlustigen, of hunne leden werk verschaffen, om niet te verstrammen, ons op het ysselykste teisteren, en diepe wonden in ons Lichaam slaan, zonder reden, van hunne wreedheid te kunnen geven. Wat zyn doch de vruchten dier onmenschelykheid? wat anders, dan dat de Slaven zich wreken, en die Beulen in een gewisse

dood storten, in weerwil der straffen, die zy in dat geval te verwachten hebben, welke straf doch niets anders is, dan een gewisse dood, die zy dagelyks te verwachten hebben.

Aan de Noordzy dezer Plantagie ligt een boomryk Bosch; zoude het niet glorieryker voor ons zyn, dat wy, om ons op het gevoeligst te wreken, ons met de vlucht in dat Bosch salveerden, en wanneer de honger ons knaagde, ons aan de bomen ophingen, dan langer dit elendig en slaafachtig leven te lyden?

Deze reden voere ik niet, myne Heeren, om u te vervaren; neen, wy hebben geen oproer nog wederspanningheid in den zin. Wy zyn uwe Slaven, handelt ons als Heeren, niet als Beulen, zo hebt gy in uwe Plantagie diergelyke ongevallen niet te wagten (dit zeggende toonde hy ons den vermoorden Neger) maar veeleer eene algemeene toegenegenheid. Zo gy ons als mededogende Heeren behandelt, en de wreedheid der Opper Negers en Bevelhebbers beteugelt, zal uw Land dubbele vruchten voortbrengen; uwe Slavinnen vruchtbaarder zyn, en uw vermogen toenemen tot een oneindige rykdom. De Goden zullen u dan een gezont en welvarend leven schenken, en gy zult hier zo veilig zyn, als onder de hoede van een groote meenigte.

Hier zweeg de Neger, en alle Slaven en Slavinnen klaptten in hunne handen, en

maakten een groot getier en gejuich. Toen 'er stilstant was gekomen, deed ik dien Neger, die zo vrymoedig gesproken had, roepen, schonk hem een goed stuk vleesch en een bottel wyn, en vermaande hem goeds moeds te zyn; waar op de Bevelhebbers de meenigte van een deden scheiden, met zo veel omzichtigheid, als of zy straks den dood verwachten.

Nooit had ik gedacht een diergelyke reden van een Slaaf te zullen hooren, waarom ik besloot, my den raad van dien Neger ten nutte te maken. Om daar toe alles te bereiden, deed ik den volgenden dag een gebod door de Plantagie uitgaan, dat indien de Bevelhebbers zich niet wel gedroegen, de Slaven de vryheid hadden, zich met hunne klachten naar ons te wenden, met belofte, hun recht te zullen verschaffen. Vervolgens maakte wy den welsprekende Neger Bevelhebber, in plaats van den vermoorden, die om zyne wreedheid weinig beklaagt wierd.

Niet lang hier na verkreeg de Plantagie een gantsch andere gedaante. Die het verkorven hadden, en door een matige straf niet getuchtigt konden worden verkocht ik, en kocht weer anderen in hunne plaats, waar door onze plantagie dermaten boven anderen in vermogen toenam, dat wy reeds vroeg de vruchten van onze oplettenheid gevoelden.

De Slaven en Slavinnen werkte met lust,

waren even gewillig, en geheele maanden verliepen, zonder eenige straffoeffening. Ik bezorgde hen ook boven anderen van al het nodige, waar door ik steeds fris volk hield. Myn Compagnon kon zyn vergenoegen over die handelwyze niet genoeg uitdrukken, weshalven hy ook alles aan myn beleid overig liet. Geene Slaven verliepen, zy waren met hun lot te vreden, en baden de Goden, hunne dagen altoos onder een zo zachte regeering te slyten. Kortom, ik had geen jaar deze Plantagie bestiert, of men verzekerde my, dat zy wel zes duizend gulden meer waardig was, dan toen wy 'er eerst op kwamen.

VI. Hoofdstuk.

Bevattende

Des Schryvers Minnary met Mejuffrouw P...., en zeldzame ontmoeting in zynen Minnenhandel.

Nooit had ik gedacht, dat ik, na myne wederwaardigheden doorgeworstelt te hebben, my der liefde weder zoude onderwerpen; doch ondervond, dat die hartstocht het Menschdom over Zee en Stroomen vervolgt.

Naast onze Plantagie lag die van Me-

juffrouw *P...*; die Dame die welgestelde ordre ziende, die ik op onze Plantagie had ingevoerd, verzocht my, de hare desgelyks tot stand te brengen; welk redelyk verzoek ik wegens de goede nabuurschap niet van de hand konde wyzen; doch het bleek wel haast, dat haar verzoek iets anders bedoelde, gelyk in 't vervolg zal blyken.

Mejuffrouw *P...* was eene Dame van omtrent zes-en-dertig jaren, zy had zich reeds voor zestien jaren gerechtelyk van haren Man doen scheiden, zonder dat ik de reden 'er van ooit heb kunnen doorgronden. Zeker is het, dat zy zeer galant en vol vuur was, daar hy in het tegendeel zeer loom en koel scheen te zyn.

Volgens onze gewoonte zal de Lezer zekerlyk eene afbeelding van die Dame verwachten, waar in wy hem zullen vergenoegen. Juffrouw *P...* was ryzig van gestalte, en zeer welgemaakt van leden. Hare houding was deftig en vol majesteit, voornamelyk, wanneer zy in het openbaar verscheen, en hare bevelen op de Plantagie gaf: zy was een blonde, en hare oogen verwekte liefde en ontzag in de harten harer aanschouweren. Hare omgang was innemende en ten volle verrukkende; kortom, het was eene Vrouw die geboren scheen, om harten te veroveren.

De Lezer kan ligt begrypen, dat een

persoon van myne jaren, die nergens gebrek aan leed; wiens rykdom met het groeijen der Maan aanwakkerde, en die buiten dit alles van een zeer verliefde neiging was, onfeilbaar in de strikken vallen moest, die de bekorelyke Juffrouw *P...* hem spande.

Juffrouw *P...* wierd welhaast door de meenigvuldige bezoeken, die ik by haar afleide, en uit andere omstandigheden gewaar, dat ik haar met geen onverschillig oog aanzag, 't geen haar niet scheen te mishagen; in het tegendeel merkte ik, dat zy op die overwinning zeer moedig scheen. Intusschen deed zy alles, wat een Vrouw kan toebrengen, om zich harten eigen te maken, waar door ik dermaten op haar verslingerde, dat ik geen duur had, of ik moest in haar gezelschap zyn.

In weerwil van de galante neiging dier Dame, bleef ik in het onzekere, op wat wyze zy myne verklaring van liefde zoude ontfangen. Haar moedige houding hield my in bedwang, en sloot myne lippen. Zy merkte zulks wel haast, en genoot daar van die vergenoeging, die zy van hare bekoorlykheid verwagte. Ondertusschen deden hare oogen en verliefde manieren my den oorlog aan, en toen zy merkte, dat ik my wilde verstouten, haar daar van eene verklaring te doen, nam zy in een oogenblik eene fiere houding

aan, die den stoutste Minnaar verlegen gemaakt zoude hebben.

Eens op een tyd, wanneer hare schone oogen my op diegelyk een wyze blakerden, verraste ik door de onwederstaanbare passie, die my verteerde, hare fierheid, roepende met een flauwe stem, terwyl ik my voor hare voeten wierp: *Ach Mejuffrouw! ik kan niet meer! beb medelyden met my! zo gy myn leven lief hebt, moet gy uwe oogen, die bekoorlyke Zonnen, voor eeuwig voor my sluiten! Maar helaas! wat kan my dit baten, het is te laat; zy hebben reeds een vuur in myn hart ontstoken, dat my verteeren zal, indien uwe goedheid, die ik wensch dat uwe schitterende schoonheid mag overtreffen, geen einde van myn grievende smarte maakt.* Zy zich dus verrast ziende, bloosde van verlegenheid, en poogde wel een ontzagchelyke houding aantenemen, doch de hartstocht, die haar mede had aangegrepen, verradede haar. Nochtans herstelde zy zich zo goed zy konde, en sprak my met veel bevalligheid dus aan: *Ach myn Heer! weet gy niet, dat ik u niet straffeloos kan beminnen? Wreed noodlot! wat ben ik ongelukkig, dat ik niet mag beminnen, dien ik lief heb! laat het u dan genoeg zyn, myn Heer, en stel u daar mede te vreden, dat ik u beminnen zoude, zo ik zulks behoudens myne een doen konde.* Vervolgens stelde ik alles in 't werk, wat de liefde en welsprekenheid kan voortbrengen; doch zy

bleef volstandig by hare reden, en ik moest my met een minlyk afscheidskusje te vreden houden.

Myne dagelyksche verkeering met Mejuffrouw *P...* bragt myn Vriend *Wilhelmus* in verwondering, en merkende dat hy myn byzyn minder dan voorheen genoot, deed hy my eenige verwytingen, die ik met de ontdekking van mynen liefdenhandel beantwoorde, hem aanzettende, dat hy myn voorbeeld volgen, en een goelyke Minnares zoeken wilde; doch zyn Huwelyk had hem zo veel schrik voor de schone sexe aangejaagt, dat hy dezelve, hoe aanminnig zy ook waren, als de pest schuwde.

Ondertusschen was Mejuffrouw *P...* het eenigste doel myner begeerte, zonder dat ik gelegenheid kon vinden, my in haar bezit te vestigen. Hare streelingen en verliefde handeling met my, verzekerde my, dat ik geheel in hare gunst stond; doch wanneer zy eenige zwakheid in zich gewaar wierd, die myne stoutheid scheen te begunstigen, nam zy terstond eene ernstige houding aan, die myne drift palen stelde.

Men kan het vermogen der liefde wel voor een tyd beteugelen, doch zy toond in het einde dat zy vrymagtig in alle hare bedryven is. Dit ondervond Juffrouw *P...*, die, in weerwil der voorzorgen, die zy aanwende, om een hartstogt tegen

te gaan, die der liefde onderworpen is, bezwyken moest, en die Monarchin hulde doen.

Een lieffelyke zomer morgen lokte my vroeger dan naar gewoonte ten bedde uit. De liefde voerde my naar het voorwerp myner genegenheden. Een welgemaakt Slavinnetje opende my de deur, en nadien ik in dat huis een vryen toegang had, trad ik vrymoedig in het vertrek van myn Zielsvoogdes, die ik in eene zoete en zachte slaap vond.

Zy lag als een *Venus* op een kostbaar Paviljoen, wier rozenrode gordynen waren opgeslagen. Een groen Satyn Dekkleed lag over hare leden ten halven geslagen; hare zwoegende boezem, die vermits de warmte ontbloot was, nodigde my, 'er een kusje op te drukken. De liefde maakte my stout, des ik my naast haar nedervleide. Zy door die beweging ontwakende, meende in de eerste ontsteltenis uit myne armen te worstelen, doch duizend zuchtjes, duizend liefkozingen en verliefde streelingen wederhielden haar, zich te vergrammen. Nu gebod zy my, met een gebiedende stem, te vertrekken, dan weder bezweek zy, onder eene verliefde verbeelding, die de hevigheid myner passie haar inboezemde, eindelyk bezweek zy in myne armen, na dat ik haar eene eeuwige liefde gezworen had.

Dus overwind een standvaste liefde, en

vermurwd het versteende. Myn triumf was groot, en ik had reden, in het midden myner vervoeringen uit te roepen: *ô Liefde! bekorelyke Liefde! hoe gunstig wend gy uwe lonkende oogen, die die der Duiven in lieffelykheid overwind, op my, houd my, houd my eeuwig in uwe fluweele banden gekluistert; want in uwe omhelzingen vergeet ik, dat ik sterffelyk ben; in uwe omhelzing jaag ik naar de onsterffelykheid; want door u zal myn naam by de latere geslachten in wezen blyven! ô Liefde! Liefde! ik heb my opgeoffert aan uwten dienst.*

VII. Hoofdstuk.

Inhoud

Voorspoed des Schryvers, en weereldlyke gelukstaat. Dood van Wilhelmus en van Juffrouw P...., zyne grievende droefheid, en besluit, om een Christelyk leven te leiden.

GEDurende myn gantschen levensloop, waren myne dagen nooit vermakelyker geweest, dan tegenwoordig, zwemmende in loutere weelde. Wat doch is aanlokkelyker voor het vleesch, dan dat men in vollen voorspoed bemind word van een lief en ryk Meisje, 't geen in schoonheid voor de Mingodes niet behoeft te

wyken. Ook is het aanlokkelyk, over anderen het gebied te voeren, en daar over als een Vorst te mogen regeeren. In dien toestant vergat ik alle myne vorige rampen, en dankte den Hemel voor een gelukstaat, die ik in myn Vaderland wel gezocht, doch nimmer gevonden had.

Aan de zyde van *Wilhelmus* was het geheel anders gestelt; in al wat my behaagde had hy een walg. Zyn uitspanning bestont alleen in eenige jonge Slaven om prys te laten lopen en worstelen, en in andere spelen, die weleer by de Grieken en Romyne in gebruik waren; doch met welke malligheden ik weinig op had, maar my met de geneugtens van dit leven vermaakte.

In weerwil dier uitspanning, sleet *Wilhelmus* zyne dagen in eene akelige kwynning, want zyn boosaardig Wyf hem het leven wars gemaakt had. Reeds vroeg by onze komst in dit Land, scheen het, dat hy hier welhaast zyn Kerkhof zoude vinden, gelyk hy wezentlyk, toen hy 'er slegts een jaar en zes maanden geweest was, het tydelyke met het eeuwige verwisselde, gevende in mynen arm den laatsten snik.

Ofschoon *Wilhelmus* my erfgenaam van alle zyne goederen verklaart had, greefde zyn dood my zodanig, dat ik ontoostelyk was; alle de zwarten onzer Plantagie beweenden hem als hunnen Vader.

Mejuffrouw P... had veel werk om my te doen bedaren, en ik geloof, dat, zo dit zoet Meisje my met hare liefvallige woorden niet overreed had, ik hem wel haast in het graf gevolgt zoude hebben.

Zo dra het lyk van myn lieve en dierbare vriend ter aarde besteld was, deed ik de Negers zyn uitvaart vieren, als wanneer bleek, dat die lieden, hoe redenloos zy ook schynen, nogtans recht dankbaar waren; want ofschoon zy de vryheid hadden, zich vrolyk te maken, storten zy een meenigte tranen ter gedachtenis van mynen Vriend, en hunnen Heer.

Ik begon weder de geneuchtens van dit leven te smaken, zo dra ik het verlies van myn harten vriend begon te verzetten. Mejuffrouw P..., die dagelyks in myne oogen in schoonheid en aanvalligheid toenam, bezinde my zo hartelyk, of ik door den trouw aan haar verbonden was. Geene uitspanning konde bedagt worden, die wy niet bywoonden, en onze onderlinge liefde ging zo verre, dat wy elkander over en weer erfgenaam van alles maakten.

Die onderlinge gemeenzaamheid verwekte wel een grooten nyd by onze Medecolonisten; doch onze groote rykdom sloot hen de lippen, vrezende zy een magtige party te vertoornen, die door een ieder gevleid en ontzien wierd, en wel

voornamentlyk van de onmagtigen, die wy ook met ons vermogen hulp boden.

ô Bedorve Eeuw! ô bedorve Zeden, de Deugd behaald den hoogsten prys niet meer! de Deugd, de blanke Deugd, is thans een blooten naam, die in zich zelf weinig waardig is, zo zy door den Rykdom niet ondersteunt word. ô Bedorve zeden! gy verkoopt heden klater- voor geloutert goud. Zo worden onze dartele weelde, onze vermaaklykheden gekoestert van hen, die door hunne vlyerye voordeel denken te woekeren.

Maar wat zal men zeggen, al het ondermaansche is onbestendig en der vergankelykheid onderworpen. Myne dartelheid mishaaide den Hemel, want hy rukte den genen, op wien ik het meest bouwde en steunde, weg, en deed my zo diep door hartenleed wegzinken, als ik te voren door weelde was opgetogen.

Mejuffrouw P..., wien ik zekerlyk getrouwt zoude hebben, zo zy hare keuze had vry gehad, als wanneer zy ook nimmer den ramp zoude hebben ondergaan, die zy nu bezuren moest. Mejuffrouw P..., zegge ik, wierd op een zekere morgen dood in haar bed gevonden, niet zonder vermoeden, van vergeven te zyn; want haar Lichaam gezwollen, en met verscheide plekken uitgeslagen was. Men mompelde sterk, dat haar Man, uit een vervloekte wraaklust, daar

van de bewerker was, doch hoe het daar mede zy, die weergaloze schoone Dame, welke een beter lot verdiende, was door dat vervloekt middel in de eeuwige slaap gesust.

Niemand, dan hy, die het verlies van een bemind voorwerp gesmaakt heeft, kan beseffen, hoe deze rampzalige tyding my in de ooren klonk. Ik snelde naar hare woning, viel op het dode lichaam neder, en maakte een vreeslyk misbaar.

Ik zond naar het Gerecht, en toen ik gewaar wierd, dat zy gewis vergeven was, bood ik het Gerecht twintig duizend guldens, zo het den dader konde ontdekken; doch alle navorschingen waren vruchteloos, en deze ramp was voor my onherstelbaar.

Toen het lyk van Mejuffrouw *P...* ter aarde bestelt, en voorts gebleken was, dat zy my tot erfgenaam van hare magtige goederen verklaart had, deed ik alles verzegelen, en vertrok naar myne Plantagie, in het vast besluit, my nimmer in eenige verbintenissen, hoe schoon zy my ook voorkomen mogten, weder in te laten; want ik om geen waerelds goed zodanig een tweede ramp afgewagt zoude hebben, in aanmerking van het hartzeer, 't geen het verlies van Mejuffrouw *P...* my verwekte.

Verscheide maanden bragt ik in een nare angstvalligheid door. Myne bezighe-

den bestonden in een gedurige bespiegeling van de wisselvalligheid der ondermaansche zaken. Veeltyds wierd ik wandelende, in die beschouwing zo zeer opgetrokken, dat ik my zelf verloor. *ô Hemel!* riep ik veeltyds, *hoe hobt en tobt den Mensch!* wat zyn zyne uitzigten oneindig, en hoe dikwerf word zyn hoop verydelt, en in een oogenblik vernietigt. *Wy menen de Kasteelen onzer verwagting op een rots te bouwen, en de ondervinding leert, dat wy niet dan op het gulle zant hebben gebouwt. Onze grondslag stort op de minste buldering van tegenspoed ter neder, en niets, dan een knagend naberouw blyft ons overig. ô Waereld ik hebbe u te veel gedient, en te veel naar uwe oogen omgezien. Ach! had ik u eerder verlaten, voor gy my zelf den scheidbrief gaf. Ach waar vind ik weder myne rust, die ik zo onbezonnen den rug toegekeert heb? Zoude de Hemel my in myne rust herstellen, die ik met den voet gestoten heb? Gewisselyk ja, want ik zal weder keeren; myne begeerlykheden temmen, en de Hemel om vergiffenis smeken. ô Weereld, vaarwel! ô Wellust! vlucht van my; de reden zal voortaan myn eenigste geleidster zyn. Door die redenen stelde ik allengskens myn hart gerust.*

VIII. Hoofdstuk.

Bevattende

Des Schryvers togt naar zyn Vaderland: ontmoet zyne weleer beminde Angelika, waar mede hy zyne verbintenis vernieuwt.

Niettegenstaande ik myne minzuchtigen aard had afgelegt, bleef ik steeds in een diepe naargeestigheid, voortkomende uit een ongezellig leven, waar van ik altoos een grooten afkeer gehad heb. 't Is waar, ik kon gezelschap genoeg vinden; doch zy, die my zouden hebben moeten verzellen, waren my veel te ruuw, om mede te verkeerren. Hoe ongeregelt ik ooit geleefd heb, ben ik echter altoos een vyand van vloekers en speelders geweest.

Die eenzaamheid maakte my zo verdrietig, dat ik naar myn Vaderland begon te verlangen. Zo dra die drift in my op kwam, had ik in 't vervolg nog minder duur, waarom ik op middelen begon te denken, om myne vastigheden te verkopen, waar in ik weinig werk vond, nadien myne Plantagien verre boven die van anderen beroemt waren.

In weinig tyds had ik myne Plantagie en die van Juffrouw P... verkogt, benevens alles wat ik niet mede konde voe-

ren, bedragende een aanzienlyke som, waar voor ik meest wissels ontving, om met geene contanten belast te zyn. Vervolgens begaf ik my te scheep, en kwam na eene voorspoedige reize te *Helvoet*

Ik begaf my welhaast naar *Rotterdam*, alwaar ik eenige dagen uitrustte, waar na ik myne penningen verzamelde, besluitende, in stilte myne dagen, afgezondert van alle gewoel, te slyten.

Lang stont ik in beraad, waar ik my ter neder zoude zetten. Om veele redenen verwierp ik *Zeeland*, en gewis zoude ik nog lang in onzekerheid gebleven zyn, zo my geen zekere Buitenplaats, aan de Rivier de *Vegt* gelegen, was voorgekomen, die ik, na dezelve naauwkeurig bezichtigt te hebben, voor een redelyke prys kocht.

Gereed, om uit *Rotterdam* te vertrekken, en my naar myne Lustplaats te begeven, wierd my, toen ik de groote Markt passeerde, door een oude Vrouw een Briefje in de hand gestopt, die, zo haast zy my het zelve had overgegeven, vertrok.

Ik stond lang in beraad, of ik het wilde openen, of ongelezen in de Haven werpen, vrezende, dat myn deugd door het een of ander Vrouwpersoon, schipbreuk zoude lyden; doch de nieuwsgierigheid becroop my te sterk, dan zodanig een besluit te nemen.

Ik opende dan dat Briefje, en bevond het van de volgende inhoud te zyn:

MYN HEER!

Ik neem de vryheid, u iets te vergen, waar van gy nooit berouw zult hebben, zo gy nog den zelfden zyt, die gy weleer waart, 't welk hier in bestaat, dat gy u dezen avond ten tien uren laat vinden op de groote Markt voor het Beeld van Erasmus, alwaar ik u zal doen opwagten, en by my geleiden, die u zaken van het uiterste gewigt te openbaren heb.

Uwe tot nog toe onbekende

VRIENDIN.

Dat Briefje bragt my in een grooten zelfstryd; want ik vreesde voor eenig bedrog, of in de strikken van een ligtvaardig Vrouwspersoon te vallen. Doch ik weet niet wat soort van nieuwsgierigheid my bekreep, des ik my blindeling aan het geval over gaf.

Zo dra de klok tien uren geslagen had, verzogt de zelfde oude Vrouw, die my het Briefje ter hand had gestelt, my, haar te volgen. Zy bragt my door verscheide straten tot voor een tamelyk groot huis, alwaar zy aanschelde. Een jonge Dienstmaagd liet ons binnen, waar op die oude Matrone my in een kamer bragt, die door

een waschlichtje flauw verlicht wierd, verzocht my, te gaan zitten, en haare Meesteres af te wagten.

Vol verwondering nam ik myn plaats, latende myne oogen vol opmerking door de kamer speelen, die ik in allen deelen zeer net en wel gestoffeert vond. Omtrent een half kwartier uurs getoefte hebbende, zag ik een Dame van een deftige houding met een kandelaar in de hand binnen treden. Zy was in zuiver wit gekleed, en een sluyer bedekte haar aangezicht. Hare sneeuwitte armen en handen, die zich alleen aan myn gezicht vertoonden, bevestigden, dat zy van een uitmuntende schoonheid moest zyn.

Ik maakte een diepe buiging, die zy op het minnelykste beantwoorde, terwyl zy zich tegen my over plaatste: *Laat het u niet mishagen, Myn Heer, zeide zy, dat ik de vryheid genomen heb, u op deze ongewone wyze te ontfangen. Het is de liefde, die een zekere Juffrouw u toedraagt, welke my bewogen heeft, om u door dit middel tot haar te lokken; verzekert zynde, dat deze verrassing u niet dan aangenaam kan zyn.* Myne verwondering was groot, toen ik die Dame, wier stem ik dagt meer gehoord te hebben, dus hoorde spreken. Ik bedankte haar voor hare goedheid, en verzekerde haar, dat ik met het grootste vermaak der waereld, die my zo goedgunstige Juffrouw wenschte te zien. Gy

zult haar zien, myn Heer, antwoorde zy, en ligte teffens de sluyer van haar aangezicht. Maar Hemel! wat stond ik verbaast, toen ik in die Dame myne weleer zo beminde Angelika weder aanschouwde.

Ja ik ben het zelf, ik ben uwe Angelika, myn beminde Lodewyk, ik ben het zelf. De Hemel heeft dus op het onverwagst myne bede verhoort. Ik beschouw u weder, na zo lange naar u gezucht te hebben; maar zeg my, myn Heer, dus vervolgde zy, veranderende teffens van couleur, maar zeg my eerst, zyt gy nog meester van uw hart? Helaas! myne onvergelykelyke Angelika, hernam ik, wat voordeel zoude ik doch genieten, zo myn hart vry was, daar ik altoos ongelukkig naar uwe bezitting gedorst, en u gelaten heb in de armen van een Man, die gy zo verre boven my stelde. Doet my, vervolgde zy, geene verwytingen van die natuur, maar zegt my, heeft de liefde u reets verbonden? Neen, Mejuffer, antwoorde ik, ik ben nog vry, en in alles tot uwen dienst bereid.

Op dit zeggen straalde de vreugde uit hare oogen. Zy reikte my hare hand toe, die ik teder kuste. Myn Lodewyk, vervolgde zy, dit is de eerste onzondige kus, die ik ooit van uwe mond ontfangen heb. Nu kenne ik geene verbintenis meer, dan die ik weleer met u heb aangegaan. Hy, die ik boven u, volgens myn gegeven woord, stelde, is niet meer in het land der levende, en heeft

voor u plaats gemaakt, zo gy nog de zelfde hartstogt voor my hebt, die gy weleer betuigde te hebben, ben ik de uwe, en zal, myn waarde, de uwe sterven.

Dit sprak zy met zo veel tederheid, dat ik, door een edele drift vervoert, voor hare voeten viel, en haar een eeuwige liefde bezwoor, die wy met eene hartelyke kus verzegelde.

Toen onze hartstogten bedaart waren, verzogt ik myn Zielsvoogdes, een verhaal van haar wedervaren, sedert onze wreede scheiding te doen, waar in zy terstont bewilligde; doch nadien dit Hoofdstuk verre genoeg uitgedyd is, zullen wy dat verhaal voor het volgende sparen.

IX. Hoofdstuk.

Bevattende

Angelika's gevallen, sedert haar Huwelyk.

‘Ofschoon myne geschiedenis, dus begon zy haar verhaal, sedert onze droevige scheiding, uwe opmerking niet waardig is, zal het my evenwel niet verdrieten om u daar van een kleine schets te geven.

Myn Huwelyk met *Hendrik*, is u geheel bekend. Onze Echt was in alles zeer voorspoedig, en van alle weder-

waardigheden ontheven, nadien wy een inkomen bezaten, die by veele nyd zoude hebben kunnen verwekken. Nochtans was myn Echten staat zo voorspoedig niet, of is met eenig zuur doormengt geweest.

Ik weet niet wat schoonheid my zo verre boven andere Vrouwen deed uitmunten, dat ik het voorwerp wierd van een hartstogt, die my en myn Man in veele moeilijkheden gestort heeft.

De eenige Zoon van den Heer, van wien myn Man zyne bedieningen verkregen had, my eens by geval gezien hebbende, geraakte zodanig op my verslingert, dat hy besloot, alles op te zetten, om over myne deugd te triumpheren, of te sterven.

Hy had niet veel werk, om den toegang tot my te verkrygen, nadien hy, onder het een of ander voorwendzel, altyd middel wist, om myn Man te komen spreken. Hier door wierd hy by ons zo gemeenzaam, of hy een onzer huisgenoten geweest was. Nooit kwam hy, of bragt het een of ander geschenk voor my mede, 't geen ik, om dat zy van een geringe waardy waren, altoos zonder eenig agterdenken aannam.

Op eenen zekeren morgen, wanneer myn Man niet te huis was, kwam hy kwanswys naar hem vragen; ik schonk hem een kop Koffy, want ik bezig was

dezelve te drinken. Ik merkte, dat hy my sterk aanzag, en dat het vuur der liefde uit zyne oogen schitterde, waar door ik zeer onthust wierd, wenschende duizendwerf, dat myn Man komen mogt, om my uit myne verlegenheid te redden; doch dit mogt my op dien tyd niet gebeuren. *Waarachtig Juffrouw*, zeide hy, *gy zyt een schoon Mensch. Ik wou wel op myn z... dat gy my behoorde, ik gaf u om geen duizend Ducaten aan een ander.*

Ik ontzette vreesselyk op die reden, en was naauwelyks in staat, dien onbedachtzamen te antwoorden, 't geen hem dermaten verstoute, dat hy eenige malligheden wilde bedryven, waar door myn bloed zodanig gaande wierd, dat ik hem een zo hevige stoot voor zyn neus gaf, dat dezelve begon te bloeden, en hy buiten staat gestelt wierd, verder iets te ondernemen.

Hier op schelde ik myn Dienstmaagd binnen, die ik belaste, dien Heer de behulpzame hand te bieden, en my voorts in een kamer opgesloten hebbende, kwam ik niet eerder uit den zelve, dan na dat my bericht wierd, dat hy vertrokken was.

Zo dra myn Man was te huis gekomen, verhaalde ik hem het gebeurde, en belaste vervolgens myn Dienstmaagd, dat wanneer die jonge Heer weder

kwam, als myn Man niet te huis was, men hem zeggen moest, dat ik belet had.

Ondertusschen ware het niet nodig geweest, die bevelen te geven, want hy weg bleef, en ik verheugde my van dien losbol ontslagen te zyn. Nochtans rekende ik buiten de waard, want hy iets anders smeedde, 't geen van erger gevolgen was.

Hy had bespied, dat ik veeltids, alleen met myne Dienstmaagd verzeld, een wandeling naar O..... deed, alwaar een myner Vriendinnen woonde, die ik ten minste eens ter week bezocht. Op eenen zekeren avond daar langer dan naar gewoonte vertoevende, wierd het redelyk duister, toen ik my op weg bevond, om naar huis te keren. Onbeschroomt trad ik nochtans voort, wanneer my een koets agter na kwam rennen, een stukweegs my voorby reed, en toen stil hield. Zonder erg voorttredende, wierd ik, wanneer ik op die hoogte naderde, door twee sterke kaerels aangegrepen, en in een oogenblik in de koets gedragen, springende een van hun by my, terwyl de koets te post voortsnelde.

Ik maakte een vreeslyk misbaar; doch zag my wel haast genoodzaakt, te zwygen, vermits men my dreigde, iets in den mond te zullen wringen. Na

gissing twee uren gereden hebbende, hield de koets stil, en ik wierd 'er uit gedragen, een laan doorgevoerd, en op een Kasteel gebragt. Zo dra wy binnen traden, hoorde ik vragen: *Is de vangst goed? Zeker goed*, was het antwoord, *want de Dame is al in de knip*.

Zo dra ik die stem hoorde, gaf ik een vreesselyke gil, want ik kende hem voor die van den belager myner eer. Hy kwam my op zyne wyze welkom heten; doch ontving niets dan een party scheldnamen, 't geen hem zodanig vertoornde, dat hy met de ysselykste vloeken zwoer, my niet te zullen laten gaan, voor hy tot walgens zynen lust verzaat had.

In 't midden zyner woede wierd aan het Kasteel gescheld, en kort 'er na trad de Vader van onzen Jonker binnen. Hy verbleekte op dat gezicht, en ik viel voor dien goeden Heer op myne kniën neder, doende hem myne rechtmatige klachten. De oude Man voer in hevige toorn tegen zyn Zoon uit, joeg terstond zyne helpers weg, en zwoer dat hy wel middel zoude vinden, zyn Zoon die parten te verleren.

Nooit zal ik de vriendschap vergeten, die dien oude Heer my bewees, en welke redenen hy gebruikte, om my te bewegen, de wanbedryven van zyn Zoon te smoren. In den v[roeg]en mor-

genstond trad hy nevens my in zyne koets, en reed met my naar zyn huis, alwaar hy myn Man deed ontbieden, wien hy opening van de reden van myn afwezen deed, waar mede die netelige zaak ten einde liep.

Zedert hebbe ik niets meer van dien losbol vernomen. Myn Man, die zich sedert zyn trouwen altoos schikkelyk gedroeg, wierd jaar voor jaar in zyn zaken zodanig gezegent, dat wy in staat geraakten, eenig geld op interest uit te zetten; daar en boven hadden wy het geluk, dat ons een prys van vyf-en-t'zeventig duizend guldens uit de Lotery te beurt viel.

Doch helaas! myn Man mogt niet lang dat geluk met my delen; want een woedende bluskoorts rukte hem in agt dagen uit myne armen. Dit zeggende, storte *Angelika* eenige tranen. Ik bleef, ging zy voort, een bedroefde Weduwe; doch moet u myne zwakheid openbaren: duizentwerven heb ik in dien staat naar u verlangt, tot ik u voorby myn huis zag treden, wanneer ik een middel uitdacht, om u te zien en te spreken. Dat is my nu gelukt, en ik vinde mynen *Lodewyk* weder, die ik nimmer weder dagt te zien. Hier eindigde *Angelika* haar verhaal, waar mede wy ook dit Hoofdstuk sluiten.

X. Hoofdstuk.

Behelzende

Des Schryvers Huwelyk met Angelika, en ontmoeting van den Heer Landryk. Het besluit van dit Werk.

Aleer ik myne beminde *Angelika* myne gevallen mede verhaald had, begon den dag aantebrekken, als wanneer ik myn afscheid van haar wilde nemen; doch waar in zy my verhinderde, zeggende, dat de slaap geen vat op haar zoude krygen. My verzocht hebbende, by haar te blyven, bewilligde ik in dat verzoek, en vond gelegenheid, haar zonder veel moeite te bewegen, ten spoedigste onze geboden te doen aantekenen, gelyk wy wezentlyk twee dagen na dat gesprek in ondertrouw traden.

In dien tusschen tyd, en terwyl onze geboden liepen, deden wy een keer naar onze Buitenplaats, om alles in ordre te brengen, wat tot onze huishouding nodig was. Wy hielden te *Abkou* stil, om ons wat te ververschen, alwaar ik in de naaste kamer een stem gewaar wierd, die ik meende meer gehoord te hebben. Ik vroeg den Hospes, wat lieden in de naaste kamer zaten, 't geen hy my niet wist te berichten, waarom ik hem verzocht,

zulks te onderzoeken. Hy kwam wel haast binnen, zeggende, dat het een Zeeuws Heer met zyn Vrouw was, *Landryk* genaamd. Op het horen van die naam verzocht *Angelika*, dat ik my aan hem niet bekend wilde maken, doch ik stelde haar gerust, en deed den Hospes belet voor my vragen, dat ik in een oogenblik verkreeg.

Zo dra de Heer *Landryk* my zag, kende hy my; wy omhelsde malkander zeer gemeenzaam, terwyl myne *Angelika* door Mevrouw *Landryk* even teerhartig ontfangen wierd.

Na dat zy onzen toestand hadden vernomen, wenschten zy ons geluk, en ik merkte, dat *Landryk* alle haat jegens my, zedert myn afzyn uit zyn hart had verbannen. By die gelegenheid vond ik middel, die Dame in het byzonder voor hare goedheid te danken, die zy my in myn uiterste nood bewezen had.

Ik nodigde dat paar op myn Buitenplaats, en had het vermaak, dat zy my daar henen verzelde, nemende hunnen intrek by my. Vervolgens deden wy nog een keer naar *R.....*, verzeld van het gezegde paar, kerende na een kort verblyf weder naar onze Buitenplaats.

Myn Heer en Mevrouw *Landryk* dachten nu hun afscheid van ons te nemen, maar wy bewogen hen, onze Bruiloft by te wonen; en in waarheid konde my geen

groter vermaak geschieden, dan dat die lieden in onze algemeene vreugde deelden.

Wy wierden dan door den band des Huwelyks verbonden, waar by de vreugde, de vergenoeging, en de reine wellust, als minryke gezellinnen van eenen gelukkigen Echt, zich lieten vinden; doch nadien alles zyn tyd heeft, namen ook onze Bruiloftsvermaken een einde, als wanneer de Heer *Landryk* met zyn Gemalin vertrok.

Nu had ik een Gemalin verkregen wier deugd, zachten aard, schoonheid, zinnelyke huishouding, en duizend andere goede hoedanigheden, zo veele prikkelen waren, om het vuur der liefde meer en meer in myne borst te doen ontbranden.

Dus zie ik my eindelyk, na zo veele wisselvallige sukkelingen, ontheven van een bekommert en rampspoedig leven en in de armen van het schoonste Vrouwenbeeld, dat ooit de Natuur als een Proefstuk van haar onbepaalt vermogen voortgebragt heeft.

Nu kan ik eerst beseffen het groot onderscheid tusschen een onbezonne en een zuivere liefdedrift. Met wat zorg, moeite, en minnenyd heeft een hart, 't geen in slaafsche banden kwynt, niet te kampen. Een geduurige vreeze, van zyne Minnares te mishagen, doet hem een Afgod van haar maken. Hy zucht op de

minste schyn, en wanneer zy slegts anderen eens gunstig aanziet, terwyl ook zyn hart benepen word van een dollen minnenyd, die niet zelden veele droevige gevolgen na zich sleept. Zyn geweten, die brandende Lamp, welke het binnenste en het verborgenste doorzoekt, foltert zyn gemoed door een akelige knaging van naberouw, en verwytt hem telkens, het Huwelyk versmaat te hebben.

Gantsch anders is het gelegen met den zodanigen, die zich aan een gewenschte Vrouw wettig verbinden. Zo eene word die teisteringen niet ontwaar, maar geniet veeleer de geneuchtens van allerlei gewenschte zegeningen. Hy ondervind een zachte kalmte in zyn gemoed. Zyn Huwelyksrozen zyn ontheven van die stekelige doornen, die een redenloze liefde zo dodelyk kwetsen. Zyne verbeelding word niet bevochten door een waan van jaloesie. De morgen doet hem, ontwakende, zich verblyden in de omhelzing van haar, die hem nimmer dan door de dood ontruikt zal worden.

Zo een zoete, zo een heuchelyke verbintenis geniet ik thans. Myne *Angelika* bemind my als den appel van haare bekorelyke oogen, en ik bemin haar weder als myn eigen ziel. Onzen Echt is ten vollen gezegent, want zy heeft myne huwelyksliefde verrykt met een welgeschapen Zoon, zo schoon als de Dageraad.

Onze buitenwoning is een algemene verzamelplaats van deftige lieden, en boven dit alles heerscht het vergenoegen volmaakt in onze woening. Onze Dienstboden delen zelve in onze welvaart; want myne *Angelika* verliest nooit uit het oog, dat zy zelf dienstbaar geweest is.

Nu roep ik uit ten besluite van dit Werk, 't geen ik den Lezer als een schets van het Menschelyke leven aanbiede, dat hy zich aan myne bedryven spiegele; nu roep ik uit. Gelukkige, doch weleer ongelukkige *Lodewyk*, zyt dankbaar aan den Hemel, die uwe klachten in een gedurig juichen verkeert heeft. ô Bestendige gelukstaat! blyf aan onze zyde treden, vrede en vergenoegen wandel aan onze rechterhand, zo zal ik der Dankbaarheid duizend dankaltaren stichten, en op dezelve het reukwerk des lofs tot het einde van myn dagen doen branden.

EINDE

Des geheelen Werks.